

הפועל הצעיר

שבועון מפלגת הצבא הישראלית

1 בניסן תשכ"ט — 25 במרץ 1969

- ★ שלושים למות לוי אשכול ז"ל
- ★ נאום הבכורה של ראש הממשלה
- ★ "מלאך השלום" יוצא למסעיו
- ★ תיסכולו של "הארץ"
- ★ ספר על הישוב הקיבוצי
- ★ ועידת בודפשט חשפה חולשת מוסקבה
- ★ בשליחות הסטודנטים למנילה ולפריס
- ★ זעזועים מדיניים בפאקיסטן
- ★ זכרונות על בית גולדה
- ★ תערוכות, ספרים והצגות

המקומות בקריית-שמונה בניגוד להוראות המפלגה. בבירור השתתפו מ. אלמוג, י. שיוו, ד. טבעצ'ק, מ. רוט, שילר, י. לנדוי, ש. הכה, מ. בן-שורת, ב. שרון וי. שבו. **השבוע בבית-ברל** בחוג הרעיוני המרכזי

הלבטים בהגשמת תוכנית שיתוף הפועלים בהנהלות המפעלים באי לידי ביטוי בדיוני החוג הרעיוני המרכזי בבית-ברל (15.2) על: הפועל והמשק, ר. ברקת ויור המוסב ציון, כי החוג העמיד לו למטרה השנה מספר בעיות יסוד עד מיצויין ואחת מהן — שיתוף עובדים במפעלים, י. יודן (ראש המדור לשיתוף בועד הפועל) הפנתה הראשון, ציון שאין להסתפק במספר, כפרי-פסיים קוץ של שיתוף לדיגמה, אלא יש להפוך כל מפעל ל- „אוניברסיטה“ של שיתוף מתבצע, ד"ר א. גולברמן (ראש החוג ללימודי עבודה באוניברסיטה ת"א), הפנתה השני, הדגיש כי קיים קונפליקט אוניברסאלי בין מפעלי המפעל, ללא כל הבדל משטר במערב ובמזרח, טעות להשיב, שאין יסוד לקונפליקט במפעל הסתדרותי; במקום לחפש מניעים לקונפליקט, מנסים להתכחש לו, תוכנית-השיתוף אף כי מעוגנת במסכת צרכים סוציאליסטיים של תנועת העבודה המודרני אלא משלימה אותה, הפתרון להגשמת השיתוף הוא גיבוש תיאורית נמנה וזו ניתנת עלידי שירותס מודל שיתוף דפרנציאלי, מתאם לרמות שונות של תרועת השיתוף של המנהלים והפועלים.

ש. מרקובסקי (גיברלה) אמר, שאין התלהבות בין הפועלים להליכה לקראת שיתוף, בהיות חייץ בינם לבין ההנהלה, לו ועדי העובדים היו ברמת-תרועת מתאימה, לא היה כלל צורך בדפוסו שיתוף ממסדיים, י. הס (מרכביים) קבל על התחמקות ההנהלות משיתוף העובדים, לפי הנסיון של „מרכביים“ אין השש להחוצרות משמד חדש של פועלים-מנהלים, המפלאים חפקידיים בלי להיחלק מעבודתם, השיתוף צריך להיבנות בשלבים בכל האי המופעל, צ. ברזילי (חימר) סיפר על נסיון שיצלה של שיתוף בחיסכון וברוחות בגדול המפעלים של „חימר“, א. פינס (הסתדרות-השפלה) ניתח את גורמי הכשלון של השיתוף והטיל את האחריות על הנהגת ההסתדרות, שלא ידעה לרפן בזמן המתאים קבוצות-ליחן, שעשו לאל את רעיון השיתוף, י. רימן (סוללי-בונה) הבליט כי נקודת התורפה היא רמת-המינהל: מחפשים לא את המנהל הטוב, אלא את הבינוני ביותר, במקום לקדם אנשים מוכשרים בכל הדרגים בפנים, מביאים אנשים סתהוץ, ו. שחר (המשביר לתעשייה), גורס שיתוף כניחול דרך כל השלבים ולא בהנהלות בלבד, יש להכשיר עתהות בכל הדרגים ולהגדיל את התקציבים להכשרה ולהשתלמות, מ. זילבר (סוללי-בונה), אמר כי בהנהלת „סוללי-בונה“ הניעו למסקנה שיש הכרה בדצנטרליזציה ואציה במקום הריכוז הקיים, יש להתחיל את השיתוף מהקמת מועצות-ביצועיים ולהנהיג שיתוף ברווחים, הוץ יצירת קרן לכיסוי הפסדים, מ. שמר (המדור לשיתוף בועד הפועל) טוען שיש לספח את ההזדהות של העובדים עם משק הפועלים, עלידי מערכת חינוך רעיוני מסמיק, מ. גולצברג (המשמש ועץ להנהלה „כוד“ בענייני שיתוף) אמר כי רעיון השיתוף נולד לאחר שנוצר חייץ בין הגושא האנושי במשק לבין ההנהלה, יש לגרום השתתפות ולא שיתוף, כאשר זה כאילו מורגנה בחסד ובהסכמת המנהלים, נוכחו בדיון מזכיר ההסתדרות הח' א. בקר ומנכ"ל של „כוד“ מ. עפית.

סיכם את הדיון ר. ברקת, הכנס, הפועל והמשק, הוא השלישי במניין, במידת הביורוקרים על בעיותיו של „משק העובדים“, שהתקיימו בחוג הרעיוני המרכזי בבית ברל בהדסים האחרונים.

יהיה 200 אלף מתפקדים. בתקשר זה הוצמדו לסניפי המפלגה פעילי המיפקד, שיעשו להחשת קצב ההתפקדות במקומות, למטרה זו גם נקבעו כנסי פעילים של מחוז איחוד הקיבוצים ומחוז המרזבים במפלגה.

החלקת העבודה להשלמת המיפקד בסניפים נקבעה כדל- קמן: תלי-אביב — 8, ספיר, מולה טון; חיפה — א, גיבלי-מר, מושבים — י, קורן, א, זילברמן וא, תם; חולון — י, קורן, אשקלון, קרית גת, ג, אלמולינו, ו, וכסלר; בית שאן, נצרת, קרית-שמונה, טבריה, עפולה ועפה — א, גיבלבר, מ, אלון, י, חשאי, ל, לפיר, ומ, תליצור; גבעתיים, בני-ברק, בתים — א, עופר, רמת-גן — ד, קלדרון, באר-שבע — ה, בר, נתניה — 8, ספיר, ת, בר, הרינג, רמלה, לוד, בית שמש — טולה טון; קרית אנו — ר, בש; אילת, דימונה, מצפה רמון וערד — ז, וכסלר.

לקראת ביצוע השלב השני של המיפקד במחצית חודש אפריל, תוכנן תכנית פעולה מפורטת וייערך כנס מרכזי, בהשתתפות ראשי המפלגה, שיציון פתיחת שלב זה. מן הנתונים שנמסרו בישיבה מתברר, כי עד כה נבדקו ואשרו במחלקת החברות 106 יסאלוני מתפקדים מהם יותר מ-20 אחוז של חברים חדשים וצעירים. במחלקת המוניציפאלית

מזכירות המחלקת המוניציפאלית של מפלגת העבודה אישרה בישיבתה ארץ ליום ב' סניפי המרזבים בין נציגי „העבודה“ ומס'ם להחשת הקמת המיפקד המוניציפלי ואיחוד המיפקד, שיסודותיו הונחו עוד בנובמבר אשתקד, קדמו לאישור דבררי-פתיחה של יודן המחלקת המוניציפאלית של המפלגה ש. נצר.

ההצעות שאושרו הן: הסיעות ברשויות המקומיות יאר חזו ללא דחייה, בכל מקום תוקם סיעת המערך ברשות המקומית, מזכירי הסניפים של מפלגת-העבודה ומס'ים המזכיר פוצצה הפועלים, ברשות מקומית, שאין בה נציגות למס'ים, יתווסף לרועת המוניציפאלית נציג אחד מטעם מפלגת זו, הורעה המוניציפאלית המשותפת תברר ותלכך את כל הבעיות העקרוניות העומדות על הפרק ברשויות, ההחלטות שיתקבלו ברוב קולות יחייבו את שליחי המערך ברשויות המקומיות, תוקם ועדה פאריטטית ארצית בת 8 חברים, שתברר ותסכם במידת הצורך את הבעיות השנויות במחלוקת בין נציגי שתי המפלגות ברשויות המקומיות, נציגי מס'ים ישותפו בוועדות שליד הועדה המוניציפאלית הארצית של מפלגת העבודה לענייני חוקת השלטון המקומי ומיסוי, שני נציגי מס'ים ישותפו בישיבות הוועדות השונות לברור וסיפול בעיות שוטפות, ש. נצר, מסר, כי נציגי מס'ים הודיעו על המשך קיום הועדה המוניציפאלית הארצית שלהם, וכן של הוועדה המוניציפאלית המקומיות, סיכום סופי של ההצעות ייעשה בישיבת המשותפת הקרובה של נציגי שתי המפלגות, ולאחר מכן יישלחו הוראות למניפים.

בהמשך הישיבה הודיע ש. נצר, כי לאחר בירורים בסיעת המפלגה בכנסת, בהשתתפות נציגי המחלקת המוניציפאלית פלית בעניין הבחירות האישיות לראשי הרשויות סוכם פה-אחד לפעול בהתאם להחלטת המרכז ולהייב את כל חברי הסיעה בכנסת ובוועדת החוקה להביא נושא זה להכרעה בכנסת בהקדם, כן מסר על בחירת ועדה לדיון בהצעת החוקה לרשויות המקומיות בהרכב שר-המשפטים י. שפירא עוזרד י. שבו, מ. אילון, מ. סורקיס, מ. אלמוג וש. נצר ונציג מס'ים, כדי להכין הצעת חוקת שתובא לדיון והכרעה בראשית הקאדנציה של הכנסת השביעית, וממריכן הודיע על פתיחת הבירור בבית-הדיון העליון של המפלגה נגד דוד מורה וחבריו בעניין הדחת ראש המוצצה

בהפלגה

בלשכת המפלגה

בישיבת לשכת מפלגת העבודה, שנתיקמה ביום 20.3, נתבקשו ראש הממשלה, גולדה מאיר, מזכיר המפלגה פנחס ספיר, יחד עם חברים אחרים, לקיים שיחה עם שר הבטחון, משה דיין, בעקבות דבריו באסיפת סטודנטים בחיפה, בזיפה.

תנושא הועלה בלשכה עיי מ. ארם, שתבע לדון בו בלשכה ולהוסיף לכך את מ. דיין, ארם הגדיר את הודעת דיון כמחורלה.

ר. ברקת אמר, כי הודעתו של דיין היא המורה ביותר, אך יש לוודא אם אמנם אמר מה שנתפרסם בעתהות, לפיכך הוא תבע לקיים עם מ. דיין בירור מוקדם.

מזכיר המפלגה, מ. ספיר, סיפר כי שתי פניותיו אל לשכת דיון לקיום שיחה עימו, לאחר שאמר כי הוא רוצה לפתוח דף חדש — לא נענו, ספיר הביע תמיכה בהצעה לשיחה מוקדמת עם דיין.

י. בן-אחרן אמר, כי לא נראה לו בירור בלשכה לפני קיום שיחה בלתי פורמלית עם דיין בנושא זה.

מזכיר-המסנה, א. גיבלבר, אמר כי נוצר מצב חמור מבחינה מפלגתית, בייחוד כשמצופים לכך את עיני מסע ההתחמק, שריון לא התחייב ממנו, וזאת לאחר שדיין קיבל ההכרעה על בחירת גולדה מאיר לראשות הממשלה, גם אם נמנע בהצבעה, גיבלבר טען נגד השתתפותם של חברי מפלגה בהתחמק — דבר שמפריע לעבודת המיפקד.

ראש הממשלה, גולדה מאיר אמרה, כי אי אפשר לפתוח בלשכה בדיון בלי נוכחותו של מ. דיין והסכימה, יחד עם מ. ספיר וחברים אחרים, להיפגש עם דיין לבירור סדקם.

בסעיף ראשון, הביא ספיר לאישור הלשכה הצעה של 3 יינביר-ראש ועדות שיוכיני את המצעים של המפלגה לקראת הוועידה המוסכמת שתיערך בסוף יוני, לפני הבחירות להסתדרות ולכנסת.

יושבי-הראש שאושרו הם: ר. ברקת — לרועת לעניינים מדיניים וכלליים; א. בקר — לרועת לענייני ההסתדרות, והשר י. ש. שפירא — לרועת לעניינים מוניציפליים, נקבע כי יושבי-הראש יביאו לאישור הצעה להרכב ועדותיהם.

בסעיף שני אישרה הלשכה את הרכב הנהלת המערך מצד מפלגת העבודה: גולדה מאיר, א. בקר, ר. ברקת, סנהת וספול, יגאל אלון, א. גיבלבר, ש. פרס, ג. יעקבי וס. ספיר.

בסעיף שלישי מסר מ. ספיר סקירה על מתלך המיפקד, עד ליום, מסר, אישרו 112 אלף יסאלוני מתפקדים וישנם עוד כ-30 אלף יסאלונים במניפים, שלב א' של המיפקד יסתיים ביוני במאסר ואילו עתה מעבדים תכנית לקיום שלב ב' — שייעדו להגיע ליותר מ-200 אלף מתפקדים, הלשכה אישרה את הארכת המיפקד עד ל-15 ביולי — שיחה, היום הקובע לנבי הקניית זכות בחירה לרועית המפלגה, הצעת התארכת תובא לאישור מרכז המפלגה, שיסתכם ביוני במאסר.

מזכיר המפלגה קרא לחברי הלשכה ולנציגי המרכזיים של המפלגה להתרם כמלוא התנופה להצלחת המיפקד.

בסעיף רביעי הביא לפני הלשכה יורד המוסד לביקורת שדטי את תקנות הפעולה של המוסד ומסר דברי הסבר, השר י. ש. שפירא העלה השגות שונות לתקנות וסוכם לדון בנושא זה בישיבת הלשכה הבאה כדי שאפשר יהיה להביאו לדיון במרכז המפלגה בסוף החודש.

בסעיף אחרון נפתח דיון בשאלת האיחוד עם העובדי-הדתי, הוא יסוכם בישיבת הלשכה הבאה, השתתפו בדיון בסעיף זה: ר. ברקת, השר י. ישעיהו, מ. הכהן, בבה אילרון וא. בקר.

השלמת השלב הראשון של המיפקד בישיבת צוות הפועלים המרכזיים של המיפקד בראשותו של מזכיר המפלגה, מ. ספיר, נקבעה ביום 18.3 תכנית לפעולה נמרצת להשלמת השלב הראשון של המיפקד, שיסתיים ביוני במאסר.

נקבע, כי היעד של השלב הראשון יהיה 150 אלף מתפקדים למפלגת העבודה, ואילו היעד לשלב השני והאחרון של המיפקד, שיסתיים במחצית חודש יוני,

עם גמר הדפסת הגליון נתקבלה הידיעה המעציבה על מות

אבא חושי

ראש עירית חיפה

יהי זכרו ברוד!

ה. ה.

א. נאום הבכורה

בנאום הבכורה בנסת, השקול בתוכנו המדיני והמדיני, קיפלה ראש הממשלה, נולדה מאיר, כמעט את כל בעיות היסוד, שלפניהן ניצבת מדינת ישראל בשעה זו. היא תיארה את עוצמת המאבקים, שבהם תיאלץ ישראל לעמוד, עם ירידים ועם יריבים, היא ביטאה את אחדות רצונו להשיג את המטרות החיוניות לקיומה של ישראל. היא הבחירה לכל, שלא זרים יקבעו את גורלו, וכי מנוי וגמור עמנו, שלעולם לא יחזרו עוד הקווים וההתנאים, שהקלו על אויבי ישראל לא רק לאיים עלינו בהשמדה, אלא אף פיתו אותם לנסות ולבצע את מיתמם. ועל כן נחושה החלטתנו להשאיר בכל המקומות, שבהם אנו מחזיקים מאז מלחמת ששת הימים, וכל עוד לא יובטחו תנאי שלום ברורים — אין לדבר על איזה שינוי שהוא. ראש הממשלה הדגישה, שהחירה המדינית לא תחליש את תנופת התעשייה, הפיתוח והיציבה, על אף המעמסה של חוצאות הבטחון. בניה ועליה — אלו הן משימות, שביצוען יבצר את עתיד קיומנו ויתרום לשינושנו ולביסוסן של אשיות המדינה:

„מעל דוכן זה אני קוראת לעם להמשיך להיות מאוחד ומלוכד במשימות שלפנינו — נוסף לחוק את כוחו של צה"ל, שהוא הערובה הראשית לבטחון המדינה. אכזבות לא ירתיענו מהחזרה לשלום. בכל התנאים נמשיך לבנות ולפתח את מדינתנו. נהיה נכונים למבחנים קשים למען נעמוד בהם ונוכל להם“.

ב. אגרות תקוע למועצת הבטחון

נציגו באו"ם, יוסף תקוע, הגיש אגרות למזכיר הכללי ולנשיא מועצת הבטחון. בשבוע שעבר הוגשו איגרות, שבהן באה לידו ביטוי תגובת ישראל על מאורעות ועניינים חיוניים. האגרת האחרונה, שהוגשה בשלהי השבוע שעבר, נושאת קריאה נוספת לעולם לנסות ולהציל את שארית הפליטה היהודית בעיראק, שסכנת כליון נשקפת לה. נציג ישראל באו"ם מדגיש, שדיכויין של קהילות יהודיות גרם תמיד לחרדה בקרב קהילות יהודיות אחרות בעולם. מאז ומעולם ראו היהודים חובתם המוסרית הנעלה לעזור לאחיהם בצרה, ביחוד כשעמים אחרים אינם עושים מה שהם יכולים וחיבים לעשות כדי להושיע להם. יוסף תקוע הדגיש, שמדינת ישראל תוסיף לקיים מסורת אצילה ואנושית זו, וסיים באמרו, שעיראק תתקדם צעד רב לקראת הדמוקרטיה אם תעניק לתושביה, ולו חלק מהזכויות וחירויות האדם, שיש לתושבי השטחים המוחזקים ע"י ישראל.

יוס קודם לכן הימנה נציג ישראל איגרת אחרת לנשיא מועצת הבטחון ואף היא מתייחסת לעיראק. המעם חזר והצביע על כך, שעיראק לא קיבלה על עצמה את הסכמי הפסקת האש שלאחר מלחמת ששת הימים, וכוחותיה המוצבים על אדמת ירדן נוטלים חלק בתוקפנות המבוצעת נגד ישראל. תקוע עורר את תשומת לב הנשיא וחברי המועצה לסכנה הנשקפת עתה מהצבת כוחות עיראקיים על אדמת סוריה, ומבקש, שנשיא המועצה ישג אישור מאת ממשלת עיראק, שהיא מקבלת על עצמה את הסכם הפסקת האש.

שתי איגרות של תקוע לנשיא מועצת הבטחון עוסקות בתוקפנות המצרית באזור תעלת סואץ. תקוע מטעים, שממשלת מצרים אינה מתכחשת לאחירותה לתוקפנות, אלא שהיא מכנה אותה „הגנה מונעת“. אך השם החדש אינו משנה את המצב. תקוע מצביע על הצד המנוחך טענה המצרית, שכוחותיה מתחו באש משום שחיילי ישראל מתבצרים בצד השני של התעלה. האיגרת מדגישה, שנוכחות ישראל בקווי הפסקת האש היא בהתאם להסכמים שמצרים חתמה עליהם וכן בהתאם להחלטת מועצת הבטחון מנובמבר 1967, המהווה מקשה אחת, ואין מצרים רשאית לכודד מתוכה סעיף אחד, כדי להוכיח שנוכחות ישראל היא הפרה של החלטה זו. אף התמיכה, שמעניקה ברית המועצות לאירגוני הטיור, מהווה נושא לאיגרת מיוחדת נוספת של תקוע. באיגרת מוקיע נציג ישראל את ברית המועצות, המעניקה ברכתה לפעולת טיור ונותנת עידוד למדינות ערב להפר את הסכמי הפסקת האש ואף קוראת בגלוי למעשי רצח. דעת הקהל הנאורה בעולם גינתה את מעשי החבלה והרצח ואילו ברית המועצות נותנת הסכמתה להם. כל אלו מצביעים על התפקיד ההרסני המעצב, שממלאת מעצמה זו בעידוד הלוחמה הערבית נגד ישראל ובהקשיית עורפן של מדינות ערב, המתנגדות לכל הסדר של שלום. איגרת זו באה גם להבליט עד מה נלעגת תביעתה של ברית המועצות לשמש כמעצמה שתערוב לבטחונה של ישראל.

ג. ערבים ישראלים מגנים את הטיור

חיטוף התאים הרבים של „החיות לשיחורו לאומי“ ביהודה ובשומרון, הבלוט תופעה מדינה. צעירים ערבים תושבי ישראל, שמקצתם סטודנטים באוניברסיטה העברית בירושלים, שיתפו פעולה עם אירגון הטיור הזה וסרו למשמעתם של מסייתים ואף היו בין מניחי חומרי הרס וחבלה. חלק ממשתיים הפעולה עם המסייתים והחבלנים ידוע זה מכבר לשלטונות הבטחון כיסוד חתרני. מובן, שאין להאשים בכך את כלל ערביי ישראל. זה יהיה עול כלמי האוכלוסיה הערבית, היושבת בקרבנו מאז קום המדינה ונאמנה לה ולחוקיה. הרגשת תיסכול בשל היותם מיעוט ובשל קשיים בהשתלבותם בתוך החברה הישראלית,

תוכן הענינים:

מפרקי הימים:

- א. נאום הבכורה ;
- ב. אגרות תקוע למועצת הבטחון ;
- ג. ערבים ישראלים מגנים את הטיור ;
- ד. הבחירות לאיגוד עובדי המדינה ה. ה.

שלושים למות לוי אשכול ז"ל

- קווים לדמותו של לוי אשכול פנחס ספיר
- בראשית צעדיו בפתיחת קוה נטע הרפז ארי אבנר
- בסימן של „מעשה פואטיקה“ אברהם ברוידס
- גדול הלוויים ש. סבוראי
- הנעלב ואינו עולב יהושע מנוח
- הדממה (שיר) מיכאל דשא
- אשכול בין חקלאים זלמן מסחרי
- על הר הרצל חיים חצורי
- אשכול בפגישה חגיגית במרכז החקלאי א. סוקר

★

- בשערי הכנסת דניאל רובינשטיין
- חסיין נחלץ לפעילות מחודשת י. תדהר
- „מלאך השלום“ יוצא למסעיו יונה כסה
- מחובתנו לפכה אשליות ידידים
- באזני סיעתנו בכנסת אברהם וולפנון
- ועידת בודפשט חשפה את חולשת מוסקבה
- שלמה דרך
- מעניות מ. עונה
- פגעי טבע ופגעי אדם אלקנה גלי
- תיסכולו של „הארץ“ זאב גולדברג
- זוטות א. מש
- בשליחות הסטודנטים למאנילה דוד יוד
- זעזועים מדיניים בפאקיסטן
- ישעיהו אוסטריון
- „אבו-סלימאן“ — ראש הכבאים בירושלים
- גדעון ויגרט
- בין כתלי האוניברסיטה ל. צפניה

ספרות ואמנות

- קארל יאספרס
- מתנת יום הולדת (שיר) מ. וינקלר
- „חות החיות“ י. בן-מיכאל
- אל משואות לכיש איזה פרליס
- זכרונות משה גולדשטיין
- ספר על חגים ומועדים א. מ. הברמן
- „שמשון“ ב„הבימה“ עדה הוז-פלס
- תערוכות מינה בליך
- „לימוד ויצירה“ י. שה-לבן
- יריד הספרים הבינלאומי בירושלים
- „הכבוד שלי הוא הכבוד שלך“ מ. ירושלמי
- שרה ברקאית

במפלגה

שלושים למות לוי אשכול ז"ל

קווים לדמותו של לוי אשכול *

בהיותו בין טובשי עבודה, שלם על המעדר. על הסוריה הגדולה, וכיצד התחרה עם הפועלים הערבים במספר הברות שחפר.

אשכול היה איש היצירה, ותנועת היצירה הגדולה, במלחמת העולם הראשונה, כאשר לפועלי פתח תקוה לא היה מזון, ארגן אשכול קבוצה של בחורות ובחורים ויחד אתם היה מגדל ג'ירוק, המספק את המזון — שהיה כמעט יחיד במינו — לאנשי הקבוצה עצמה ולאחרים.

ומיצירה קסנה זו אל מערכת מפעלי יצירה גדולים, בד בבד עם הגידול הצמיחה בארץ. מבין יצירותיו הראשונות אציין, כי היה בין היוזמים המייסדים הראשונים של קבוצת דגניה ב'.

באמצע שנות העשרים היו בארץ חוסר עבודה, אזלת יד ויאוש, שהביאו כמעט לערעור האמונה בחזון השיבה לארץ ישראל. אשכול, איש החקלאות, העלה את חזון ההתיישבות הציני להעמוד במרכז התנועה הציונית את סיסמת ההתיישבות בעמק יזרע' אל המערבי.

בראשית שנות השלושים, עם עליית הוסלר לשליטון, היה הוא בין הראשונים, שיצאו לגרמניה והצילו יהודים ורכושם. און זה סוד, שלא כולם היו שלמים עם „ההעברה“ (טראנספר בלע"ז). מוריו ורביה, ניהם יוסף אהרונוביץ ז"ל, היו בין המהססים המתנגדים להכניית זו ולפעמים אף ייסרו אותו על כך. אבל הוא היה תקיף בדעתו ובמה שהאמין עמד על דעתו ולא נסח למשרות.

באה „השבת השחורה“ — ביוני 1946, רבים הרשילו לבתי הכלא ולמחנות ההסגר, ביום א' בבוקר, למחרת השבת השחורה, בא אשכול ואמר: „צריכה להינתן תשובה, תשובה קונסטרוקטיבית להתנכלות הבריטית ולהתנגדותם הברוטלית, והתשובה הקולעת היא — הקמת אחת עשרה נקודות ישוב בנגב, ובד בבד עם הקמתן של נקודות הישוב להגן ציבוריים באורך של מאות קילומטרים.“ כלום יודעים ומבינים עתה מה היתה חשיבותם הלאומית, המדינית והבטחונית של אחד-עשר ישובים אלה? ומה היתה משמעותו של אותו צינוריהמים בן 6 אינטש, בשמירה על הנגב בימים ההם ואחר-כך במלחמת השחרור?

אשכול, איש חזון ההתיישבות הגדולה בארץ-יש"ר, ראל. בשנת 1945, בעוד מדינת היהודים רחוקה מא' תנו, היה הוא בין המסיירים במרחבי הנגב השופם תר אחר מקומות ראויים להתיישבות, הוא אף להגשים התיישבות רבת-מידות עם קום המדינה.

אשכול חלם על הקמת מפעל המים הארצי, הוא סייר לפני קום מדינת ישראל לאורך הקו המוצע — עוד בטרם שורטט על המפה, החלום היה למציאות, היום המפעל מספק מים למאות ישובים על פני הארץ כולה.

אשכול היה מהפכן מטבעו, הוא אשר חולל את המהפכה הגדולה של העברת המוני יהודים — תלושים מחיי עבודה ומקרקע, מפורזים במחנות ובמעברות — להתיישבות ולחיי עבודה, הוא שיקע עצמו בהקמת ישובים חקלאיים — בשעה שמכל עבר נדו לו וריפדו דרכו בספקות ובטענות, שתכ" בית זו אינה אלא הוצאת כסף לבטלה, אך מאמץ זה, שאשכול עמד בראשו, חולל מהפכה בחיי היהודים אלה ובגוף הארץ, בחיי הארץ כולה ובמשקת.

אשכול היה איש היוזמה המתמדת והראייה-למר" חוק, יזם את „מקורות“, יזם את מפעל המים הארצי, חלם על הקמת מפעל להמתקת מיים וטייל עד יומנו האחרון בהגשמת שאיפת זו, מאמין אני, שגם חלומו זה עוד יוגשם.

אשכול היה איש-בטחון מאז ימי 1920, כשהגן

● פנחס ספיר

ולצוותא עם רעיו, כי אם לעבודה, רבים הסיפורים עליו, איך כבר למן היום הראשון לבחאו ארצה.

ברצוני להעלות כמה קווים לדמותו, לסגולותיו ולאורח מחשבתו.

מרדן היה מטבעו, לראשונה היה זה ב"1914, כאשר הפסיק לימדו, נטש את ביתו, עזב את החברה היהודית הצעירה המשכילה בווילנה, ושם פעמו לארץ-ישראל, מעטים היו השוחמים ללוי אשכול בהתמרדותו נגד החברה רבת היכולת בגולה בזמן ההוא, שידעו להתגבר על התנגדות המשפחה ועל הפיתויים התרבותיים והאינטלקטואליים ועלו לישי"ר ראל, מעטים עוד יותר עמדו בסבל, בחוסר עבודה, במציאות הקשה ששררה אז בארץ-ישראל, ונשארו ונקלטו בה תוך יסורים.

חזתם אופיו המרדני היה טבוע על חייו בארץ, עשירי התוכן ורבי המעש, הוא מרד נגד חבריו ב"הסוגל הצעיר" כאשר התנדב לגדוד העברי, בניגוד לעמדת מנהיגיו, וכך המשיך כל חייו תוך שמירת עצמאותו.

אשכול היה חלוץ מגשים; מיום בואו לארץ, משעה שהחל בעבודתו בפרדסי פתח-תקה ועד לתקופה שבה שירת בהפקידים ציבוריים, היה עובד מדי פעם את תפקידיו חלוץ לדגניה, לא רק למנוחה, לשיחות

דברים בעצרה האבל בתל-אביב (6.3.69).

היתה קיימת בקרב הצעירים הערביים תושבי ישראל עוד לפני המלחמה, גם בהיותם סטודנטים לא הצליחו מאות צעירים אלו להתערות היטב בקרב השכבה היהודית המקבילה להם, מדיניות השערים הפתוחים העמידה לפני הצעירים הערבים משני צידי „הקו הירוק“ אפשרות של טגן יומיומי, ומגן זה אינו קל מבחינה אמוציונלית לאוכלוסיה הערבית-ישראלית, ועד הסטודנטים הערבים באוניברסיטה של ירושלים נינה את המינצוץ בקפטריה, אנו מקווים ומאמינים, שירק בודדים הם בין הסטודנטים הערבים תושבי ישראל, שנתנו ידם למעשי רצה ושמירת דמים ולמניעה בחבריהם היהודים באוניברסיטה, לפיכך חלילה לנו להושיב על ספסל-הנאשמים את כל הסטודנטים הערבים במוסדות ההשכלה הנבונה או לדון את כולם לכף חובה, אולם האוכלוסיה הערבית בישראל, צריכה להבין, שיהיה אשר יהיה עתיד השטחים המוחזקים, הם הלא יישארו תושבים ישראלים כמו לפני מלחמת-ששת-הימים, על כן כל נסיון להצטרף לפעולות נגד ישראל, המנוהלות ע"י אלמנטים שמחוץ למדינת ישראל, עלול להטיל על על אוכלוסית ערביי ישראל, ששמרה עד כה, רובה ככולה, אמונים למדינה.

ד. הבחירות לאיגוד עובדי המדינה

ביום רביעי 26.3.69 ולכו 51 אלף עובדי המדינה, ב-32 אזורי בחירה, לבחור את מוסדותיהם המקומיים והארציים. מאז הבחירות האחרונות, שנערכו לפני 17 שנה, עברו על האיגוד שינויים רבים, מספר העובדים גדל, הבעיות התרחבו והשתנו, המקצועות השונים בקרב עובדי המדינה התרבו, בשנים אלה הניע האיגוד להישנים רבים בשטח הסיווג, הניסולאות, ימי חופשה, ימי טחלה, תבראת, פיתוח מפעלי כלכלה לעובדי מדינה ועוד. הישנים אלה הושגו ע"י נציגי מפלגת העבודה ומפ"ם, המהווים את הרוב הטכריוע במוסדות האיגוד.

ודאי, לא מעטים הם הדברים הדורשים שיפור ותיקון, אבל דברים אלה יעמדו להכרעה ולביצוע לפני המוסדות הנבחרים החדשים, בבחירות אלה מופיעים ברשימת המערך כל גווי הקשת של ציבור עובדי המדינה, נציגי משרדים שונים, נציגי הקבוצות האקדמאיות השונות, רופאים, כלכלנים, סוציולוגים, אחיות, עובדים סוציאליים וטכנאים, הנבחרים החדשים יוסיפו להאבק למען השגת אותם דברים חיוניים, שטרם הושגו.

בבחירות אלה מתמודדת לראשונה הסתדרות העובדים הלאומית, רשימת, המצוירה השכם והערב, שהיא נגד ההסתדרות, שחבריה מאורגנים באופן נפרד והיא באה להתמודד על קולות עובדי המדינה במסגרת ארגונית, המשתייכת ומסונפת להסתדרות הכללית.

רשימת נאמני עובדי המדינה משמשת כסות לחברי מק"י, שאינם מופיעים ברשימה עצמאית, מטעם זה הכרה הוא להגביר את כוחו של המערך, המערך מופיע לראשונה לא רק לבחירות, כפי שהדבר היה בבחירות הקודמות, אלא כסיעה משותפת למפלגת-העבודה ולמפ"ם. זהו מבחן-כוח לקראת בחירות להסתדרות ולכנסת, ועל המפלגה להשקיע את כל כוחותיה למען תצא ממבחן זה מוכתרת בנצחון מכריע.

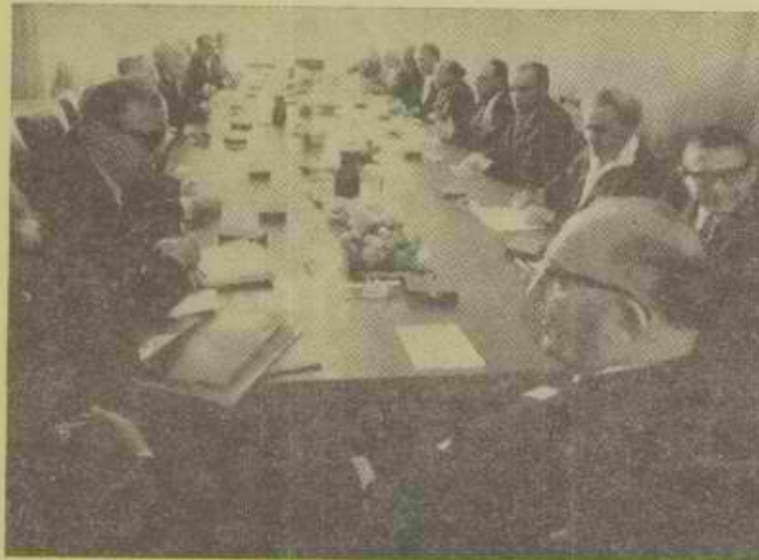
מלחמת ששת הימים. שהביאה לנצחון המזוהר, לאיחוד ירושלים, לכיבוש רמת הגולן, ואשר תבוא בסופו של דבר לגבולות בטוחים וקבועים למדינה, בכל אלה זכותו גדולה. אשכול הוא שהקים את ממשלת הליכוד הלאומי וכיהן בראשה. בכל ימי קיומה שקד על קירוב לבבות. אשכול נשא בלבו את חזון תקומת העם ובנין חברת העובדים והיה מגדולי המבצעים המגשימים את החזון הלכה למעשה. אשכול זכה להגשים חלום חיים, שחבריו הגדולים, שהלכו לעולמם ואלה שגותרו בחיים, לא זכו

שרשיו היו נטרעים עמוק בתנועת העבודה, ושאר פותיה הלאומיות הסוציאליות היו משאת נפשו. הוא פעל בשדות ייצורה רבים, אך מעולם לא ניתק עצמו מאחריותו התנועתית. מהסתדרות המפלגה היה נחלץ תמיד לתפקידים שהזמן גרם. אשכול היה ביישן מטבעו. הוא ויתר על כהונות רמות בשעה שנקרא לעמוד בראש מרצת הפועלים בתל-אביב. כאשר הוצע לו בראשית שנות ה-50 לכהן כראש הממשלה, לא נענה לכך. ב-1963, כשנטל על עצמו את התפקיד הזה, ידע, שהוא נוטל על עצמו אחריות רבה, עול כבד, משימה כבדה. שאין כבדה ממנה הוא שוכנע עליידי החברים שהפצירו

יחד עם פנחס רוטנברג ואחרים, עם אקדוחים, ספק יורים, על יהודי העיר העתיקה בירושלים. הוא נמנה עם חברי המפקדה הארצית של ה"הגנה", ושקד על ביצור כוח-המגן של המדינה מימי מלחמת השחרור ועד היותו ראש הממשלה ושר הבטחון. מיום היכנסו לתפקידים אלה, ועוד בזמן היותו שר האוצר, ראה לו לאתגר לחזק את כושרו ההגנתי והמרתיע של צבא הגנה לישראל, ולא חסך מאמצים, כספים ואמצעים, כדי לחשל את כוח-המגן של המדינה. כשר-האוצר עמל קשות להגדלה מתמדת של תקציבי הבטחון הן בלירות ישראליות והן במטבע חוץ. כראש הממשלה ושר הבטחון הוא תבע וקיבל באופן מתמיד הקצבות מוגדלות לצרכי רכש - בין השאר טרז ועמל לרכישת 50 ה"פאנטומים", בהר צאה כבירה של למעלה ממיליארד לירות. וזו הרי אינה אלא רק הוצאה אחת מסעיפי ההוצאות לחיל האוויר.

כל אדם אשר יבוא לסקור ולהעריך את שש שנות פעולתו הברוכה של אשכול כראש ממשלת ישראל, וארבע שנות פעילותו בתור שר הבטחון, יווכח בעליל, שהיה גורם ראשי בחיטול כמו של צבא הגנה לישראל, ואחד האישים המרכזיים, שבזכותם נחל צה"ל את נצחוננו במלחמת ששת הימים, ולא פחות מזה: בזכות כמו וסמכותו כראש הממשלה אחר מלחמת ששת הימים עומדת ישראל איתנה במערכותיה על זכויותיה ועל עתידה, בירושלים מאחדת ולאורך קו הפסקת האש, במאבק על גבולות בטחון ושלום.

לוי אשכול
בישיבת הממשלה

במשך שנים עמל אשכול ללא ליאות ברכישת נשק משוכלל יותר, חדיש יותר, להגברת כושר ההתגוננות והמחץ של ישראל, אם בתחום השריון, אם בתחום התותחנות, אם בתחום הנשק הימי ואם בתחום האווירי. נשק רב הופעל בידיהם האמונות של חיי-לינו האמיצים במלחמת ששת הימים.

עוד ייכתב הרבה על האיש אשכול כשר האוצר מהתקופה הקשה ביותר לכלכלת הארץ, מימי הקיצוב והפיקוח כאשר נכנס לכהונתו ועד להישגים הגדולים שכולנו עדים להם כיום במשק, בכלכלה ובחברה. אשכול כיהן רגליו מדי פעם בפעם על פני תבל כולה, הלך לארצות, שבחן חיים יהודים, כדי לגייס אמצעים לצרכי המשק והבטחון.

אשכול איש המתונים והשלום ביחסו אנרש, לא דע משורת בעניינים יסודיים ועקרוניים. אקטיביסט ב" תקופת המאבק ובהכרעות רבות במשך 18 שנות כהונתו בממשלה, רק אנשים תקיפים, העשויים לבלי חת ואיתנים באמונתם, מעיזים לקבל הכרעות כפי שקיבל ועומדים בתוקף על ביצוען.

אשכול איש רודף שלום היה, לרבים מאתנו זמורות והערות הרבות, שנקראו בשם "ועדת אשכול", שהוטל עליהן להציע פתרונות לעניינים סבוכים, כל אימת שסערו הרמות בתנועה ופרצו ויכוחים, היכוכים בעניינים חשובים ושאינם חשובים, אשכול היה המ" פשר, המקרב לבבות ומעמיד על פשוטם עניינים מסובכים, וככל שהיה דרוש היה מפעיל את הסמכות שלו ופוסק.

אשכול היה מנהיג גבוה משכמו ומעלה, על כך יעיד הצער העמוק, שפקד את העם כולו עם מותו, בעת הלוחית ראיתי את הרבבות שלוו אותו בדרכו האחרונה. מאות אלפים באו מכל קצוות הארץ לח" לוק לו את הכבוד האחרון, עצבות שוררת בימים אלה בלב הכל על לכתו מאתנו, גם אם לא צעיר לימים היה, כולם רצו לראותו עוד זמן רב ליד הגה המדינה.

אשכול התהלך עם מנהיגי עמים, עם נשיאים וראשי ממשלות של מדינות אדירות, על אף היותו ראש הממשלה של מדינה קטנה ניהל עממה דר"שיח כשווה עם שווים, בקסמו האישי ידע לכבוש את לבם.

אשכול היה תדור שאיפה עזה לשלום, חלום חייו היה להשיג את השלום עם שכנינו, וחתר לכך עד ליומו האחרון ממש.

בו, כי הוא האיש הראוי ונדרש לתפקיד. צד מאד שהיה עליו לשתות את כוס-המרוויח עד תומה, ידעתי, כי זה פגע בו והעיב את רוחו. כל השנים האחרונות נמנע, באצילותו, להגיב על כך. מה ערך לפגיעות לעומת אהבת העם אליו, אהבת העם תכסה על כל פגיעה, העם והקירו על מעשיו, על מצבות-עד אשר יום ובנה, מרכז-חיים הפזורים על פני הארץ כולה, מקריית-שמונה בצפון ועד אילת בהתישבות, בבטחון, בערי הפיתוח, בחקלאות, בתע" שיה, במים, בחשמל, בספנות ובתינוך, כל אלה - ערכם נצחי הוא, ואילו שאר הדברים הקטנים הם בני-חלוף.

להגשימו. לאחר 50 שנה של פילוגים הביא לאיחוד ולליכוד תנועת הפועלים בברית פוליטית אחת.

שמו של לוי אשכול יישאר חרות בזכרונו, הדר" רות הבאים ישתאו לפעלו של אשכול, כאשר יעברו בארץ וישאלו לתולדותיהם של מפעלים, ידובר עליו כחלוץ, המורד במוסכמות ובשגרות, כלוחם, כמגשים וכמבצע, יזכרוהו כחבר וכריע טוב, איש ההומור הנעים, בעל שנינות יהודית חריפה, איש החלומות המרקיעים והעומד עם זה על קרקע המציאות, תקיף בדעתו ונמרץ בעשיהו, זה האיש, אשר הנהיג את המדינה בימים הקשים בקורווחיה.

בראשית צעדיו בפתח-תקוה

נטע הרפז

התמסר לאירגונה - וזאת חיתה אחר כך קבוצת "עבודה", "אחות" היתה מורכבת בעיקר מחברי "פועלי ציון", ו"עבודה" בעיקר מחברי "הפועל הצעיר".

ב-1915 התכנסה בעין-גנים שליד פתח-תקוה הועידה החקלאית של פועלי יהודה, רוב הצירים בוועידה הזאת היו חברי "פועלי ציון", כמה בורדים חברי "הפועל הצעיר", שהיו במיעוט, אירע כך, שחלק מחברי "הפועל הצעיר" נעלבו ועזבו את הועידה, וביניהם גם שקולניק, אך לאחר שהם עזבו, הצעתי לבחור למרכז החקלאי של פועלי יהודה גם את שקולניק, ואכן, יחד עם הרצפלד, אהרן פרידמן וכותב שורות אלה ועוד כמה חברים, שאינני זוכר כרגע את שמותיהם, נבחר שקולניק כחבר למרכז החקלאי של פועלי יהודה, חודש ימים לאחר הועידה הודיע לי שקולניק וזל כי שקולניק יבסס לעבודה, וכך היה.

יחדיו טיפלו בארגון הפועלים במושבות יהודה, בהקמת מטבחים, ושקולניק התרכז בעיקר בדאגה לעבודה בשביל הפועלות, שמצבן היה חמור אז ביר

ב-1914, לפני מלחמת העולם הראשונה, בא שקולניק לפתח-תקוה הבידון מכתב אלי מאת י"ס שקולניק וזל, שפרויצק, אשר הכיר אותי עוד מורשה וידע שאני פעיל עכשיו בקבוצת "אחות" אשר בפתח-תקוה, ועוסק בכל מיני עניינים במושבה, ביקשני באותו מכתב לשוחח עם הבחור הצעיר, לוי שקולניק, ולהסביר לו מה מצב הדברים בה.

השיתה היתה ממושכת, כי שקולניק התענין בפר" טי פרטים של חי הפועלים באותו מקום, סיפרתי לו על כל הקשיים, שבהם נתקל הפועל העברי במ"ר שבה הזאת, דבר היותו תלוי ביום-העבודה שלא תמיד הוא נופל בחלקו, שהעבודה של הפועלים הערבים דוחקת רגלי הפועל העברי, וכי לזה האחד רון קשה להתקיים, בין היתר סיפרתי לו, כי הייתי בין אלה שאירגנו את קבוצת "אחות", כדי שנוכל לקבל על עצמנו לבצע את העבודה בפרדסים בק"ב לגות ועל ידי כך להשיג יתרון מה בקבלת העבודה כשלעצמה, בהשוואה לפועל הבהד.

מדברי האחרונים הסיק שקולניק מסקנה הגיר" נית: שצריך לארגן עוד קבוצה אחת, ואכן, הוא

עם קבוצה „עבודה“
שנת 1917. אשכול
בשורת העומדים, שני
משמאל.

בזמן גילוי חלוט מעל אנדרטה לשלושה, שחוקמה בקיבוץ עינות, לזכרם של השלושה שהתנדבו אז להוסיף לפני השלטונות התורכיים. ואשר לא חזרו מכלא דמשק, סיפר לוי אשכול ז"ל זכרונות מאותה התקופה לפני כל הנאספים וביניהם נשיא המדינה, יצחק בן-צבי ז"ל, ורעייתו רחל, תיבדל לחיים ארך כיום. צר מאוד, שהדברים לא נרשמו אז, ולא הסתיר הדבר גם אחר כך, כי היה בהם ענין רב לחיאורה של אותה תקופה של חיינו בארץ.

כי אני הווי ראש הפועלים במושבה" — הסברתי לו, כי הדבר הוא בלתי אפשרי ומכמה נימוקים: ראשית, כבר החלו לחפש אחרי, ואם הוא יטען כי הוא הנהו הראש, הרי שמו לא ידוע להם. אך כשי יוסיע לפניהם יעצרו גם אותו, ובין כך ימשיכו לחפש אחרי, שנית — טענתי — אני חכם תורכי, ובתור כזה משחרר מגיוס לצבא, ואילו אם הוא יתייצב — מיד יגייסוהו לצבא התורכי. בקושי רב עלה בידי לשכנע אותו שלא יתמסר.

אדם

ארי אבנר

חוררות את כבודו על דגליו, לא אדם מנותק מתבנית נוף מולדתו, אף לא „אדם“ סתם, כשם נרדף לגבול יכולתו של בשר ודם, שיסודו... וסופו... וכי, אדם בחזקת ישות קיימת, חד-פעמית, ממשות שגדולתה בגודש מידות אנושיות ולא בהתפשטות מן המידות האלה.

חינה משום מה לא אמצא לעולם את „אשכול שלי“ בשפעת הדברים, הנאמרים והנכתבים עליו, בין בחייו ובין לאחר מותו. כל תכונה מתנתותיו, כל מעשה ממעשיו הגדולים עם הקטנים, משעה שהם נעשים עניין של הכללה — שוב אין אמיתת תופסת, הכול אמת, ושום דבר אינו האמת, וכל המרבה לספר ולומר הכול, הרי זה כמסתבך בצרור של סתירות. סתירות? בוודאי, וכי יש מחסור בהן? והלא אף בעצם חיותן יש משום מעשה לסחור את יסוד

הרי אי אפשר לנו אלא להיות בני אדם, ופעמים גם זה לא, כמה פעמים שמעתי את לוי אשכול חוזר על הפיתגום היהודי העממי הזה, בתוך שפע אמרירעם, שהיו מזמנים לו לעת מצואז אם אל עצמו נתכוון הליגלוג הקל — והלא הירבה היטיב ללגלג על עצמו יותר מאשר על אחרים — נמצא מחמיר בדינו שלא כשורה, לעולם היה אדם, ממשי, תלתיסמדי ואנושי עד כדי הפלגה, בשום פנים ואופן לא פחות מזה.

לא, לא אותו „אדם“ בחיא הידיעה, שתנועות

הר, ובחמט גניירק כשטחים שבתוך המושבה פתח-תקוה, כדי שהפועלות תוכלנה לעבוד בהם ולמצוא מקור למחיתן. והוא עשה את העבודה הזאת בהצלחה גדולה מאוד, והיתה בינינו עבודה משר חמת טובה.

בראשית מלחמת העולם הראשונה, כשנסגרו הדר כום לארץ וממנה, והמצב בעבודה החמיר, נשלחו כספים עיי הועד, שיטב בקושטא, שמקורם היה באמריקה, כדי שבעזרתם אפשר היה להמציא עבד דה למחוסריה, לבל יגועו ברעב. כספים אלה הגיעו לוועד המושבה של פתח-תקוה, אך הוא עינב את מסירת הכספים האלה לנוחני העבודה, ועל ידי כך גרם למצב, שבו עשרות רבות של פועלים עבריים, שהיו בפתח-תקוה, רעבו לחם, או החלט לערוך תהלוכה של פועלים אל בית ועד המושבה, שקולניק ואני היינו אלה שאירגנו את התהלוכה, ואנו גם עלינו במדרגות הבנין, אל חדר הועד, כשבחצר למטה נשארו כל יתר משתתפי התהלוכה.

פנינו אל חברי ועד המושבה והסברנו להם מטרות כווננו: שימסרו את הכסף שנתקבל, כדי שיוכלו להעסיק את הפועלים העבריים בעבודות, בחדר הועד נמצאו אותה שעה בני אכרי המושבה, והללו התנפלו עלינו, הם פרקו משקולניק את הבראוננג שגשא אותו מתחת לחולצתו, והחלו להכות אותי בכל חלקי גופי, גם לסחוב אותי בשערותי וכדומה, אז קרא שקולניק אל אברהם שפירא, שהיה שם בשעת מער שה: היתכן שעשרה בחורים יתנפלו על איש אחד? אברהם שפירא התערב אף הוא וקרא לבחורים: „עשרה אנשים על איש אחד? הוא סיזר אותם ומנע בעדם מלהמשיך להכותני.

סבלי שנישג את מבוקשנו ירדנו — שקולניק ואני — מהמדרגות אל חצר הבית, שבה הצטופפו הפועלים, שהיו נרגשים חרדים לגורלנו, הם שמעו כי מכים אותנו, ורצו להתנפל על ועד המושבה, אך תוך כדי ירידתנו מהמדרגות, קראנו לחברינו כי שלום לנו וכי לא אירע לנו כל רע, זכורני, כי אמרתי אז לפועלים שהקיפו אותנו, כי כועד המר שבה הוה עתיד לשבת פועל, והוא ינהל את עניני המושבה.

זמן קצר לאחר זה הגיע המודיר-פוליס התורכי, אשר דרש שימסרו לידיו את ה„דמונסטרציה“, כועד המושבה אמרו לו, כי השתתפו ב„דמונסטרציה“ 42 אנשים, (אבל זה לא היה נכון!) הועד דרש מה מרכז למסור את 42 האנשים הללו, אנו הגשנו את שמותיהם של 15—16 אנשים בלבד, והם כולם נתניי אוסטריה וגרמניה, וזאת מתוך הנחה, שאותם לא יגייסו לצבא, באשר הקונסולים של המדינות האלו יוציאו אותם ממנו מיד, האנשים, שאת שמותיהם מסרנו, נרשמו בהתנדבות, לבסוף, הם נדרשו להת ייצב בפני המודיר-פוליס (במלון גיסין בפתח תקוה).

רק 10 אנשים התייצבו לפני המודיר-פוליס, הרי איל וכך, הרי שהם היו אלה שספגו את המכות שהבחינו עליהם השוטרים התורכיים, דרשו מהחב רים שלנו, שימסרו היכן נמצאים יתר 32 האנשים, הכל ידעו כי הכוונה היא לאלה שהשתתפו בתהלך כה, בינתיים הודיע המוכתר של פתח-תקוה למודיר פוליס, כי ראש הפועלים במושבה הוא נטע גולדברג, וכי צריך לאסור אותו.

הדבר נודע לי, ובתיעצות עם חברים החלט, כי עלי להתחבא באחד הפרדסים לבל ימצאוני, לא הר שהחלו לחפש אחרי, התקיימה ישיבת המרכז התקלאי, שבה נוכח גם יוסף שפרינצק ז"ל (הרצפנד היה כבר אז בגליל) ולאחר ששקלנו כיצד לנהוג, החלט, שאני צריך להתמסר לשלטונות התורכיים, כדי שהללו יסטיקו להכות אותם האנשים שנעצרו עלידם.

משנתקבלה החלטה הזאת, קרא לי שקולניק הצידה ואמר לי את המלים האלו: „נטע, אחו בעל משפחה, יש לך ילד, אינך צריך ללכת ולהתמסר ביד התורכיים, אלא אני אלך במקוונך, ואני אגיד

אשכול עם ג'ונסון

מעיליה, והאם אפשר לארגן ולהעביר קבוצות נוער עירוני לחי כפר חקלאות.

בפגישותינו הבאות חלו הפסקות ממושכות. כש־שימש מזכיר מועצת פעולי הליאביב היה תמיד מקדמני בחיבור רבה ובמאור־פנים, והנה, פעם אחת, נודמנו יחד במרשבה זכרון יעקב, עשינו שם ב"בית דניאל" — בית מרגוע לסופרים, מוסיקאים וציירים, החלפנו, כמובן, דברים שנתקשרו בהורי המקום ושהזמן גרמם. אך בוקר אחד, בהתהלכי בחורשה הקטנה, קרא לי בקול משובה: "ראה, עשיתי איזה מעשה של פואטיקה, מה תאמר על היצירה הזאת, שאני עומד לתרום בשביל, ספר האורחים". נמלתי מידו את דף הגייר ולהפתעתי — שיר, שיר ממש, שהעתקו מובא כאן:

מה טוב קָרַשׁ זֶה לְגֹשֶׁם
אֶת הָאֵוִיר הַצָּח וְהַשְּׁמֶשֶׁר,
אָתָּה כְּבוֹ מְשַׁתְּנָה פְתָאם
עוֹלָמְךָ אַחֵר.

פה שוֹכְחִים אֶת יוֹסֵף-הַחֹלֵל,
עוֹטִים פְּנָפִי אוֹרְהָ נְרוֹן,
פה סַעַם עֲדָנִים, זוֹהַר הַלָּל —
קוֹסֵם הוּא גוֹף שוֹמְרוֹן.

בְּחִיק טֶשֶׁבֶע קִמְאָו

יֵשׁ יוֹסֵף לְקַבְיֵר.

פֶּסַע נְרוֹן, שְׁנָה מוֹפָו,

לְקַם בְּרַכַּת הַשִּׁיר.

"לדגניה ב' עשוי לקום עוד משורר" — הפטרתי בנעימה תגיגית.

אליא במחמאות — ענה — אין לי כל פרטנזיה לכתיב־שלי־משוררים ולא אחיה מסיג גבול... במקרה הזה, טוב הוא האחד מן השניים... דגניה שלנו תס־תפק בלוי אחד (הכוונה ללוי בן־אמתי) ואני, לוי השני, אשמח אם אוכל לעמוד בהתחייבותי ולע־שות כראוי את המוטל עלי. אמנם בשכבר הימים, בחיותי תלמיד הגימנסיה, ניסיתי לחרו הרוזים ברוסית ועד היום אני קורא ואוהב שירי פושקין ולרמונטוב.

בשעת שיחה נשר איצטרובל מצמרתו של ארון ריחני, שקולניק גזן להרים את האיצטרובל, ריחח אותה, גילגלו בין אצבעותיו ואמר: "יש צורות שונות וכלים שונים, שבאמצעותם מביע האדם את עצמו, את שירו. אנתנו, אנשי העליה השניה, למשל, מצאנו את פורקננו הפייסני בשפת המעדר וה־טוריה".

ואכן היה לו, ללוי אשכול, מהגדרתו, ניצוץ חבו של פואטיקה, שגיתו ונדלק מדי פעם בנאותיו ובדרך עשייתו הציבורית. זכור דבר־הימנונו לעת הנוכת מוביל המים עיי חברת, "מקורות", מכאן, כנראה, גם נקודת־הסימוכין ל"פרסי יצירה", אשר עוד הס־פיק, לפני פטירתו, לקבוע למען עידודם של סופרי ישראל.

נת איה־תניית תנאים לעתיד. אהב את הפשרה ואת השלום אהבת אמת, ונקלע אל מלחמה, שתבעו ממנו את מלוא אומץ ליבו. היה איש ציבור מפוכח ומלומד נסיונות מרים בבני אדם, והאמין בהם אמונ־נה תמה, לחם ותיק, המורגל בבליסטראות, ואיש רגיש עד אימה לכל נעימת קול, לכל אמירה צורמת.

ולא אחת, לעת ויכוח, היו דבריו חריפים וקולו מלטף, דרכו בוויכוח שבשיחה אישית — כל כולה מכוונת ללמד וגם ללמוד. היה להוט לשמוע דווקא דיעת של מי שאינו מסכים איתו בכל ומראש. עצם השיבתו הייתה נעשית מתוך דיאלוג, היה בזה משום הד לדיאלוג הפנימי שבין מרכיבי אישיותו. זאת לא הייתה אישיות של סתירות, מקום מש־כנן הטבעי של הסתירות הוא בין ההפשטות, בתוך האדם הממשי נפגשו הקווים ולא התנגשו, הוק־התה זרותם אהודי ונתגדפה נוכריותם לאיש, "אין שום דבר אנושי זר לי..." — במגעו עם הזולת הייתה לו האמפאיתיה לסוד הסימפאיתיה. לפיכך ידע רוגו ולא שנאה, אכזבה, ולא מרי נפש. ועל הכול — סבלנות בלי גבול.

עכשיו שאיננו — יבואו רבים וטובים לסכם את פעולתו בתחומים מתחומים שונים, יתווכחו מה מה ייקבע לדורות בזכרונו הקיבוצי בצמוד לשמו, יעריכו הערכות מדיניות כלפי פנים וכלפי חוץ, יהיה משהו צודק בכל הערכה והערכה, לכל מי שהורגל לעמוד ולעבוד במחיצתו, נהפך המגע עימו לחלק מהווייתו. לנו יחסר האדם, יחסר ליבו שנדם, שלום לעפרו — ואין לנו שלום.

השלמות שבו, ואף על פי כן, הן שם, ובלעדיותו אין להסביר כלל את השלמות הזאת. ראשית גידולו מטעימה אותנו טעם קצתן, לכאורה, כולו בבחינת במתובר לקרקע, בריות־חושים (בי פתוחה) של איש האדמה, לא מימי פתח־תקות ואילך, אלא מימי בית אבא באוקראינה, אבל אין זו ארציותו של אותו איש־האדמה, המעמיד על תחושתו נגדה־נא כל הכמנותם של יושבי כרכים חובשי ספסלים, ריה תורה שבו גישו ומידת דר־רארץ לפני תלמידיו חכמים, הנטרעה ביהודי השורשי מינקותו, מעמידים את התחושה הארצית באור אכזרי של ביטורת מח־מדת, פעמים — לא לטוב לתחושה, התחנה הבאה שבחיו, וילנה והגימנסיה שלה, מוסיפה על הסבך: מגע ראשון של ממש עם רובד התרבות האירופי ועם הנוסח היהודי האחר, המתנגדי, של ירושלים דליטא, כל הרבדים הללו נאבקים זה עם זה ומת־פוגסים זה מזה, כשתי ענות היידיש — האוקראינית הליטאית — המשמשות בפיו בערבוביה, אותו ענין של רובד התרבות האירופית — לא לרבים הוא נראה בעליל מבעד לעממיותו השופעת, פע־מים הבויקה בתוך ציטוט לאטיני מפתיע, בתוך שורה משיר רוסי הנשלחת בכתב ידו המעוגל בפתק, שרשם תוך כדי ישיבה מייגעת, ומייד הוא חוזר וגולש לתוך שבר פסוק, שמכוח האסוציאציה או אל מאמר חזיל, אם כנתינתו ואם כהסתברותו העממית.

הוא דבק בעיקרי אמונה, שאינם עומדים לבדיקה וטחה בים של חוכמת חיים, חתר אל הכרעה שבמעשה, ולמד מחיו, שיפה דחיית הכרעות, בחי

בסימן של "מעשה פואטיקה"

אברהם ברוידס

ביניהם היה גם הח' לוי שקולניק, שהכרתיו כאן לראשונה, הוא התעניין בצעירי החבורה של כתב־העת הספרותי, הדיס־ובעיקר ביצחק למדן, אף ביקשני למסור ד־ש והזמנת־ביקור לבעל ה"סיו־ליס", ידידו יעקב רבינוביץ, כן רצה לשמוע מפי על הנעשה ב"הסתדרות הנוער העובד", שנמנית עם

בשנת תרפ"ו סירתי בעמק הירדן ונקלעתי לדגני־יה ב', כבר אז התחלתי לפרסם ראשוני שירי בחר ברות, במעלה וב"דבר" וכך, איפוא, נתבקשתי לקרוא משהו במסיבה צנועה בירכתי חדר־האוכל, כחום המופע הפיוטי שלי נמצאה, כרגיל, מעירי הערות וטואלי שאלות בענייני ספרות וסופרים.

אשכול נואם בועידת הסופרים (תשכ"ד), מימין: אברהם ברוידס, דב סדן, יוסף אריכא, עזריאל אוכמני, ישראל כהן, ש. שלום.

גדול הלוויים

אותות ומופתים ושולח עמו את אהרן שיהיה לו לפת. ובכל זאת הוא עומד בסירובו. הלא כה דבריו: "בי אנני שלח נא ביד תשלח". ומשהסכים — עד יזמו האחרון נשא וסבל, סלח ומחל והתפלל על עמו שלא ייענש.

אינני אומר, שאשכול היה כליל השלמות. אדם כזה לא היה ולא יהיה, אבל מנהיג מטיפוס מיוחד היה. בכל מצב לא פסקה דאגתו, לא חלש מירצו ואת שיווי המשקל לא איבד, ואהב עבודה (אגב, גולדה אומרת עבודה "שחורה", אין כוונת, שוויון מחלט צריך לשרור בין כל סוגי העבודה, איך אמר אהרן? — יש עבודה מלכלכת אבל לא "מלוכלכת"). ובכל עבודה כשיש נתיב אליה, היא נעשית מתוך רצון ואהבה — אדם נהפך בה ליוצר, מתהווה יחס מיוחד, נפשי, בין העושה והנעשה ויש אז תחושה של שותפות למעשה בראשית. המעיין בספרו "בחיב לז התנחלות" (המוקדש לאברהם הרצפלד ברגשי יקר), שהוסיף לפני כעשר שנים, יודע לו מה פעל האיש מאז הופיע ספר זה, ואיך פעל! מיותר לדעתי, לדון באשכול, אחרי מותו, אם היה מנהיג, ואם כי היה גדול בויתורים, שמתחיל כשהודיע שיש כים "לרוץ" כראשון ברשימה בבחירות לכנסת הבאה. ראיתי בכך, לא רדיפה אחרי כבוד אישי סתם, או יזמרה פרטית (ואף שבמעמדו שמינית שבשמינית, אינה פסולה), אלא הבטחון בנסיון העצמי במלאכת העשייה והנהיגה והאחריות הגדולה, המוטלת על אדם במעמדו, לכל אשר צריך להתחלל ולהתרחש.

זכותו הגדולה ביותר של לוי אשכול שהיה בין הנעלבים ואינם עולבים.

הלוי ולא היה שירות אשר יקשה עליו עשותו למען בית-לוי, כהניו והכהן הגדול, סבכי מריבות התייר, משים שלום בין אדם לחברו, כובש יצרו, מחל לחורצ'לשון ומרבה שלום במחנה ישראל. וגם כאשר נשא בכהונה הגדולה — נשא בה בגדר לת נפש כאחד לוי, לב גדולי עולם כבש למען משכן ישראל — ולבו שלו פסק מדפוק כאשר סבוהו מושכירבלשון, מפיריאמנים חורצ'לשון למיניהם סביב-סביב-סביב הוא עמוס לעיפה, כרענפל מלוא קומתו ולא הוסיף קום.

ויכבו את לוי אשכול כל בית ישראל.
ש. סבוראי
עיר-הרוד (איחוד)

הנעלב ואינו עולב

יהושע מנוח

כוננות המעשית המקיפה והיודית, אשר הביאה לנו נצחון כה מזוהר, עצם דאגתו הגדולה והעמוקה שהיתה מוטלת עליו בתור כזה, והוא נתן לה את כל יכולתו, את הצפייה החודרת והמקיפה מסביב ולמרחוק — כל זה מכתיר אותו, ללא כל צורך בציון — מנהיג, והשאלה לא היתה מובנת לי, על כן הלכתי לשמוע את גולדה שדיברה על לוי אשכול, בטלוויזיה, במחיצה אחת. היא נשאלה וענתה.

היא סיפרה איך שדוד בן-גוריון הציע ללוי אשכול את ראשות הממשלה כשהלך בפעם הראשונה לשדה בוקר (המפלגה החליטה, שמשם שרת יהיה הראש ואשכול תמך בו) ובצאתם מהפגישה אמר לה אשכול: "כאשר אני מעלה על דעתי, שאני צריך

גדול הלוויים לבית הלוי אשר שירתו את ישראל ביציאת הגלויות בשלישית — היה לוי זה, לוי אשכול.

כבד-משקל ורבי-ברכה היה האשכול אשר הביאו מנחה על מזבח משכן ישראל — לוי אשכול זה. גבה-קומה ורחב-שכם היה ומלאכתו אשר עשה — כמתירונן עשה, בתושיה ובסקיזה עשה, במאור פנים ובנפש הפצה עשה. לא היה טשא אשר רבי-כבודו ירתיעו משאתו למען משכן ישראל, משא הדאגה למים וללחם, לבגין ולכלי-וייון, לשקלו כסף ולפדיון שבויים — כל אלה העמיס בתגופה על שכמו וקומתו זקופה, בהערצה ובצניעות היה משמש את הכהנים לבית

לוי אשכול, ראש ממשלתנו, היה יהודי עממי, לבו לא גבה ועיניו לא רטו, חבר וידיד לרבים רבים, ידו הברוכה, עינו החדה והבהירה ולבו הפתוח והחם — שלוחים היו ופרושים בכל מרחבי הארץ, ולכל רחבי הגולה, הוא הייב ציונות! ולכל מפעל ולכל מעשה יצירה, כגדול וכקטן, לאדם כיחיד ולרבים — לבו היה נתון כשותף נאמן וטוב, והברכה ויתה שרויה במעשי ידיו, והכשרון הטבעי האיר לו את נתיבו, איך דיברו בו! (גם בעתונות שלנו) כמה מרץ זהב, שעות יקרות ונפלאות, אפשרויות לא ישוערות של יישור הדורים, והתקרבות הדדית, מתוך הבנת הזולת — ירדו כאן לשמיון! כל נתחם כשבחים הרבים והאמיתיים, שמעתירים עליו עכשיו, כעת, כשהלכבות עדיין רגישים חשים את מותו הפתאומי ללא עת — ראוי לנו לעיין בפרשה כאובה זו, יש לי רושם, שמורגש מעין מוסר כליות וישנו הפך עז למצוא הרגעה נפשית, מפני שמשוה היה כאן לא כשורה.

הוא מת פתאום, אמנם רבים מתים כמותו, אבל פה איש אינו בטוח שתייו לא נפגעו ללא עת, הוא לא היה זקן כל כך ויכול היה עוד לחיות ולפעול, וידוע שעלבונוה, עגמת נפש, מתיחות ורצון להתיר גברות, מקרבים קיצו של אדם, יש ללמוד מזה, נתי מלא קצת דרך-ארץ בפני אלה, המשמשים אותנו, ואולי אפילו קצת חיבה.

ואנו מוקפים ימים ושנאה ורוצים להטביענו ממש, אנו זקוקים לאחדות ולקצת אהדה בינינו לבין עצמנו, בינינו לבין אחינו בני ישראל בכל העולם, בינינו ובין אישי עמי התבל — איך נשיגם? עוד ידובר בלוי אשכול, דבריו ימיו, מעשיו ופערותו הגדולים והקטנים עוד עתידים להיכתב, ואז ניווכח לדעת לאיזו זכיה זכה אדם זה בתקופת שיבת ציון והקמת המדינה, אנו נתגאה שהיינו בני דורו, שראינו את מראתו ושמענו את קולו.

וברצוני לומר קצת דברים על "אשכול כמנהיג", אילו היו מציגים לי את השאלה, אפשר שהייתי תמה — "מנהיג? מנהיג אינו הואר סתם מעין דוקטור, פרופיסור או מלך, "מנהיג" בלשוננו שורשו "נהג"; טוב האיש לוי אשכול, מאז בואו, לא נהג לקראת פעולות ומעשים, האם לא הניח יסודות ומפעלים בעלי דרגה ראשונה ועמד בראש המדינה שלנו? האם כל מעייניו לא היו נתונים להשרות שלום, לזרוע הבנה הודית ולהלך רוח טובה? עצם העמידה בראש לפני מלחמת ששת הימים וההתיר

לוי אשכול בטקס חנוכת מצודת היערנים ביתר

לקבל תפקיד זה — אני רוצה פשוט להעלים. זהו תכונת הנפש של מנהיג אמיתי, הוא מהסס, חושש שמה אינו ראוי, ואתיר לעצמי לפנות למשה, מנהיג המנהיגים, שעה שהתייחד עם אלהים אצל הסנה, כשהוצע לו: "לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים", משה שואל נבהל: "מי אנכי כי אלך אל פרעה?" ואלהים מפתהו, מראה לו

מיכאל זשא הדמעה

לנשחת אותך העם ואחובו, לוי אשכול ז"ל

בבקר-צאי, בקרן-רחוב, נרקה לתקה, תלויה קעיניו של אהד משוסס, אלמוני, אן לוינו לבית-עולמו אן לוי בן-דבורה, הלומים, סרן-הרי-גונים.

זקה וכבדה, שאובה מתחומות, קנטף שלקוש קטנה, כמו של דמעה לב נקשה, מחשל, נאמן, נבקע לבי-העם העקש והפקל.

נקרע מעין קעיני הצחיקה, יקליט-הפלה קטעם-צרי, זרם של חם וקטלה וקליטה, אטו קל העם הקאב הפקריא.

קאב הבגרות, הפלילות, העינה, נשירת-הקלפות ושלכת-הקסמי: צומחת שלית-אחנה איתנה, פאקטת-פקאבות, פאקל-תבכי.

תנה הדמעה של הפקר ההוא עלק פלכב, בקנינה קלביים, אוקה וקסה אל יקבו, אל יקה, ונקחו בין גלים ידונים זה העם

שדמה, יא באדר, תשכ"ט.

אשכול בין החקלאים

זלמן מסחרי

היתה בעיני ואומנם משגשגתי עם אשכול אמר לי: „אנו זקוקים לנשק, יש להפוך כל מפעל מתכת וכל מסגרה למפעלים המייצרים נשק, וכך פעלתי אז בועדה לכוח אדם, המטפלת במפעלי המתכת בארץ. אשכול תבע דו"ח יומי, וכמה שמח לכל חלק שנוסף, לכל גילוי חדש ולכל יוזמה, רק אלה שראו זה מקרוב, יום יום, יודעים זאת.

בסוף נובמבר 1948 משהחלו לעלות לארץ גלויות שלימות, ובארץ נתרבו מחנות עולים, עמדתי בראש המדור לקליטת עולים בהתישבות, כדי להביא עולים מהמחנות ישר להתישבות, וכך הוקמו 74 ישובים חקלאיים. זוכרני, כמה ספיקות ליוו מפעל גדול זה, ורק איש חזק ובעל תחושה עמוקה כאשכול יכול היה להתגבר על כל המכשולים.

הדאגה לפרדס בשביל אנשי כפר אזור, הדאגה לבתי-מגורים לפועל, הדאגה לנשק ולתנופה התישבותית רחבת מידות, וכן דאגתו לפרט — הן שרשרת אחת של פעולות אשכול האדם, המנהיג והחבר.

נפר אדר

אשכול בפגישה חגיגית במרכז החקלאי

א. סוקר

רצינו להסב את שמו ל„בית הפועלים“, זה צריך להירשם על ה„קונסה שלנו“.

המרטפת הזאת ובית-הפועלים הזה והרצפולד אשר נמצא בו, כמובן, חלוץ נעלים וגרביים, כאשר חזר מיפה, לשם חלק לחפש שק קטח או להביא עגלה מלאה שקי קטח — נופע ושקולניק — נטע ידע הנחלת ספרים ואנחנו ניהלנו חשבונות, ניהלנו ספנה — הרצפולד או „אסיסייה“ של פתקאות, ואני זוכר, שנטע תרים לי אינו ארוחה מיוחדת של קמרון כדי שאשכב יום תמים לחתום עליהם, עד שבצחה האצבע, וכן הפתקאות הללו, תרשו לי להעביר את הפאראללה עד לאובליגציות של מיליון גים, כמעט של מיליון, שחודמן לי לחתום... אשכול עמד על ההתיישבות החדשה:

„כאשר הגיע תור קליטתו של ע. ישראל בהמונים — העליה ההמונית — הרי אצלי היה הדבר פשוט כספן תוספת והמשך לכל הדברים הללו, רק במסדרים גדולים פי כמה וכמה, ואז באו שמואל דיין ואנשי נהלל ואנשי המושבים האחרים וקם נדרד שהיטה את שכמו למשא, ידעתי, שיש נהלל וכפרי-החקלא דוגמה, ועל אפם חלמי תם ועל שכמם עשינו זאת, והאם אפשר לשכוח את המרצפה הספורטסט, שהתכנסת אז ברמלה? שמענו בה את הסיפור הפשוט, הפרימיטיבי, אשר קרע לבבות: אחד טיפס איך בתוך המלחמה ותונן כדי בריאות הוא התחמק וניצל מכל סיגי צרות צרורות ויחד עם גוי אחד השיג זוג סוסים וברחו ממחנה ריכוז בכיוון לבתי-הם, כאשר התקרבו לאיזה מקום, אמר לו הגוי: „עמוד זו, צנח מהסוס והוסיף: „אני גמרחי, זאת אדמתי, זה ביתי, יותר אינני גוסע“, וסיפר אותו יהודי: „אז הבינתי, שלו אין מקום, לי אין ארץ, אין אדמה, אין בית“, בין היהודי דים הללו, באותה צורה שבה הם באו, במטען האידיאליים שלהם, לפי הסרטיולוגיה של „השומר הצעיר“, עם אותו מטען סוציאלי שהביאו אתם, פתאום גיליתי דיבר, מרגלית כזאת, ציונות „מונקת“ של 96 מעלות, שבה גלום הכל, פתאום קינאתי ברגש הטבעי הזה של הגוי והארם הזה שהיינו ירידים ויחד ברחנו ויחד הגענו למשהו, שעכשיו הוא נמר: הוא הגיע לביתו, זאת אדמתו...

בספרו זכרונותיו נגדף לוי אשכול בשטף גלי הדיס-טוריה שהוא בעצמו יצר וסיים את דבריו כך: „אני משתתף בשמחת הציבור הזה והמשפחה הזאת שממנה בא יושב ראש הכנסת וראש הממשלה הראשון: זה לא רק מפני שזה דוד בן גוריון מסבירה וקרה מה שקרה אחר כך — סגירה, „השומר“ ההתיישבותי! הן אשילו הנשיא של עכשיו שאני יודע קצת את שיריו וידוע קצת לפי הוא שר, ולמה הוא שר, הוא בן המשפחה הזאת,

ליטו להעמיד את הסכומים הדרושים לבניית 42 הבתים הראשונים (כל בית עלה כ-130 ל"י, והתשלום החדשי לירה 35 גרוש ו71 מיל לחודש). כך הונח היסוד לשוב כפרי-אונג, כיום קרית-אונג, באחד למאי 1940 בא שקולניק להביא ברכה למתי ישיבים הראשונים, וזאת לזכור: היה זה בימים שבת-יכנסת נשרפו ע"י הנאצים בגרמניה, ואילו אנחנו הנהנו יסוד לשוב, שכלל בתוכו גאולים מ-גרמניה, כמה אמונה בעתיד הארץ והישוב, כמה עידוד היו בדברי ברכתו!

שמונה שנים לאחר מכן, ב"ך במאי 1948, הופיע במרכז החקלאי מהגדס המים וילנצ'יק יצחק, ואמר: „באתי אליך בשליחותו של שקולניק, עליך לעזוב את העבודה במרכז החקלאי ולעבוד לעבודה אחרת“, לא הסתי הרבה, הוראה של שקולניק — כפקודה

פגישה חגיגית של נציגי ההתיישבות לזרמיה וידידי החקלאות העברית עם ראש הממשלה ושר הבטחון לוי אשכול ז"ל נערכה במרכז החקלאי ביום בתמוה תשכ"ג — 10.7.63, עם היבחרו לכהונת ראש הממשלה, שבה שימש עד הסתלקותו מאתנו, בפגישה זו באו לביטוי האחדות הרעיונית ונכונות ההגשמה של התנועה ההתיישבותית בקיבוץ ובמושב.

מוכיר הקיבוץ הארצי, שלמה רחון שבירך בשם ההתיישבות הקיבוצית, הביע במילים: „אנו גאים שאיש יבניה נבחר לראש-הממשלה“ את הרגשות שבלב המסור ביום, שמואל דיין ז"ל, איש נהלל, פנה את כל השלבים כסולם חייו של לוי אשכול, „שידע תמיד מה שרצה“, נטע הרצון, ייבדל לחיים ארוכים, חזר לאחור כיוכל שנים והעלה זכרונות מצעדיו הראשונים של לוי אשכול שקולניק כפועל חקלאי בפתח-החוקה, ואילו ח"כ ה. חזני דרש על לוי אשכול משרשת השבוע ומצא באישיותו את התכונות הנעלות של מנהיג, לפי הגדרתו של הרבי מקוקצק: א מענטשליכאר מנהיג, דהיינו — מנהיג שהוא בן-אדם.

ראש-הממשלה המנוח צחק עם כל המסובים, כאשר יצחק שפירא, ייבדל לחיים, קרא מדברי לוי שקולניק, שנאמרו מעל כמות חקלאיות ובהם תבע לשחרר את ההתיישבות מנטל המיסים ומעול הריבית הגבוהה.

אברהם הרצפולד גילה את חיבתו ללוי אשכול, ובדרתו מעל הבמה נפל בורעות ידיו ושניהם התנשקו, חתן המסיבה עצמו חסיד פעליו מיד בהיכנסו לאולם את סימני השחרה, את המעיל והעניבה, והרגיש עצמו כ„בן בית“, בדבריו ישר מן הלב, בנועם ובהומור שובה לב, על 50 שנות חזון והגשמה.

יקר לי הבית הזה! מינהג חדש אך כבר גם הוא עתיקים, פרץ גם אלינו: לתפוס אדם ו„להדביק“ לו דיבורים וגאומים ושבתים ביום הראשון, לאחר שהושבעתי בכנסת, בו ביום, היתה איזו הצגה הנדסית של צה"ל בהרי ירושלים, ונסעתי לשם לראותה, ההצגה היתה לפני נאלריה מרובה של כסאות וספסלים (וחיל ההנדסה יודע לסדר זאת), וכאשר התקרבתו לסקום, ציווה המפקד את הכל לקום, כי ראש הממשלה ושר הבטחון בא, המסתלתי סביב: איפה הוא?... אותו דבר כן, כאשר אני שומע כל כך הרבה דברים טובים וכל כך הרבה שבתים, אני מחפש ושואל את עצמי: בעצם, על מי נאמרים כל אלה? יקר לי הבית הזה — יקר האנשים ויקרו הדברים וכאשר אני אוטר הבית הזה אני פתוח, כמובן, לבית כל גלגולי, וכמובן, אינני יכול לא לזכור את המרטפת של קלוב הפועלים שנטע הרצפולד ואני יחד עם הרצפולד,

עשרות שנים הכרתי את האיש לוי אשכול ז"ל, ראשיתה של ההיכרות בעוד קיימת וריבות בין שתי המפלגות „אחדות העבודה“ ו„הפועלי-הצעיר“, אני איש „אחדות העבודה“ ואילו אשכול ז"ל — איש „הפועלי-הצעיר“, עם זאת גם אז קל היה המגע עמו, ללא הרגשת הציצה ובמיוחד בעיני התישבות, כי הוא ראה בחקלאות את העיקר והיה קשור בכל גימיו נפשו למשפחת האדמה.

היה זה בשנת 1934 בפתח-חקה, יום אחד מופיע אשכול ז"ל — אז שקולניק — ואמר: „בוא ניסע לכפר אזור“, ואכן, נודע בכפר, ששקולניק הגיע החלל התאספו, זוכרני, הוא הציע אז, שהכפר ירכוש את הפרדס של מר סיניגלי, או כפי שנקרא אז „פרדס האיטלקים“, הדבר לא היה פשוט, למסרה זו צריך היה להסביר ולשכנע את אנשי המושב בערך הפרדס, ובמיוחד פרדס בידי עובדים! כמה תמימות, אהבה לאדם ולאיש האדמה היו בדבריו באותה אסיפה, בשנת 1935 היה עלי, כמוכיר ועד כפרי-אזור, להתייצב לפני אשכול, ולהציע, שחברת „גיר“, שהוא עמד בראשה, תאפשר לנו קבלת הלואה לר-כישת צינורות, לא הייתי צריך לעטול הרבה, אשכול נענה מיד להצעה, אך הנאי היתנה: הוא עצמו יופיע בכפר וישוחח עם כל חבר, ואמנם כן היה, יום שלם ישב בינינו וישוחח עם כל חבר, הסביר את החשיבות בהגדלת שטחי הירקות ע"י העובד היהודי, יעץ, הודריך, ומאחזר בלילה, לאחר שגמר לשוחח עם כל חבר בנפרד, הופיע לפני האסיפה הכללית כשהוא רענן, משכנע, אכן, כתוצאה מפעולה זו גדלו בבת אחת שטחי הירקות בכפרי-אזור.

שנת 1939, האוירה היא ערב מלחמת העולם השנייה, ואני חבר המרכז החקלאי, ביקשתי מאש-כול הלואה באמצעות חברת „גיר“ לשם בניית בתים לקבוצת פועלים, שהחלה להתארגן בשכונת לכפר אזור, זוכרני, איך הזמין אליו אשכול את חברו לעבודה יבדל לחיים ארוכים, פנחס ספיר, ויחד החי

על הר הרצל

חיים חצורי

במבט הדברים נובלים הצמחים שפרחו, גם על קברו של ראש-ממשלתנו האהוב, לוי אשכול ז"ל, כבר נבלו הפרחים שהונחו בטקס הלוחית הממלכתית, הרממה וזוממת הרוח של שעות הברק הרטיטו את נפשי, מרחוק הגיעו אלו תרים של הלמות מערדים שבידי הנגנים, שטיפחו את הגינות, המרחיבות את השין אשר מסביב לקברים.

על יד הקבר הרענן, שרק לפני ימים מספר עמדו מלווים רבים ונשמעו מטחי אש של מניני-ישראל — הוסרה הדממה עקב בכי הרישי של זוג זקנים, יוצאי תימן, שבאו, כנראה, משרהקים להשתתף על קברו של מיטיבם ואיש-חסדם, צעד עמוק הסתכן על פניהם הרושי-הקטנים, שסימלו עמל וסבל של שנים בארץ זו, ניצבתי מרחק מה מונג קשישים זה, כדי שגוכחותי לא תפריע לתייחזותם, הם סימלו את ההערצה הנאמנת של רבים, שאהבו כסתר ליבם את האיש הצנוע, שנפטר לפני כמה ימים.

הרימותי את עיני וראיתי את ירושלים המחייכת, ההומה, שסעליה נראו שמים כחולים הפלוא, שמים שהורים, הרובצת למרגלות הר-הרצל, כוח אדיר ריתקני לסקום, ידעתי שראש הדגול, שזכה להיקבר באהבה זו על הר-הרצל, קנה זכותו באהבתו הנאמנת לעמו, חוגג הקשישים סימל את רחש-החוקרה, שהעם כולו הביע ללוי אשכול, האדם היקר ושליח-האמת המסור, אילת-השחר-ירושלים.

בעשורי הכנסת

דינאל רובינשטיין

עיקרי המדיניות

הכנסת התפנתה בשבוע שעבר ממלאכת החקיקה השוטפת. מאישור תקציבי משרדי הממשלה ומגילי השאלות, כדי להביע את אמונה בממשלה החדשה. בראשותה של גולדה מאיר. נאומה של גולדה מאיר, בהציגה את ממשלתה, כלל סיכום ממצה של עיקרי המדיניות הישראלית, כפי שגובשה במהלך עבודתם של הכנסת וממשלת הליכוד הלאומי מאז יוני 1967. ראשי גח"ל טרחו להסביר, ששותפותם בממשלת הליכוד היא, חלקית בלבד, השר בגין, שהופיע במרכז. תנועת החירות" ביום א' שעבר, אמר, ש"קווי היסוד של הממשלה החדשה, פרט לפרק המדיני החדש, אינם מתייבים את סיעת גח"ל. לכן גם עמדה סיעתו בתוקף על שינויים של סעיפים אחדים בפרק המדיני ולא נכנסה לדיון על סעיפים אחרים של קווי היסוד, שאינם מחייבים אותה.

ד"ר יוחנן באדר הבהיר גם הוא בנאומו בכנסת, בעת הדיון על הממשלה החדשה, כי גח"ל רואה עצמו קשור רק לפרק המדיני המסוכסם של קווי היסוד ולא לפרקים האחרים. לכן, אמר באדר, המשי" מעת הקואליציונית תופסת לגבי גח"ל רק בעניינים מדיניים בסחוניים ובשאלות התקציב.

ראשי גח"ל שבים ומצהירים כי השתתפותם בממשלה באה בהמשך ובראשונה לשם הבטחת השמירה על נחלת האבות המשחררת. ליצנים בכנסת מכנים עמדה זו כדמיון של "לורד שומר הגבולות" שמפ" לגו זו לקחה על עצמה. גח"ל גם הוכיח כי הוא מבצל את "זכותו", שלא לתמוך בהצעות שאינן נוגעות לתחום המדיני והצבעה על אחד החוקים החשובים — חוק בתידין לעבודה — נמנעו נציגיו מלהצביע.

דבריה של ראש הממשלה, הן בהצגת הממשלה בכנסת והן במסיבת העיתונאים הראשונה שלה כ"ראש הממשלה, הצטיינו במרצותם ובבהירותם. הן נאום בכנסת נפתח בדברי הספד ללוי אשכול, אשר הממשלה החדשה היא, בעצם, ממשלת המשך ל"ממשלתו. גולדה מאיר הביעה את שמחתה על כך, שכל הסיעות, שאליתן פנתה, נתנו את הסכמתם להשתתף בממשלה החדשה, ואיפשרו את המשכה של ממשלת הליכוד. היא שבה ובהחזרה את עמדתנו המוצהרת בנוגע למשא ומתן ישיר, גבולות בטוחים ומסוכמים ואת התנגדותנו לכל נסיון של פתרון כפוי ומגעיים של מדינות שלא מאוזן, המתיימרות לקבוע את גורלנו. ראש הממשלה סקרה בקצרה הסדרים, הסכמים וערבויות בינלאומיות, שלא נשאר מהם מאומה. חודש מאי 1967 לימדנו, שאין לנו

יש איפוא, באמת מקום לשמחה.

אבל, אפשר גם להגיד שכל זה לא בכדי ולא לחינם, ולא כיבוד שמישהו כיבד אותם. זהו תוצאה של 50-60 שנות עמל וכיבוש ומסירות התנדבות וחלוציות. זהו שבר הוגן וברור כאשר מים צלולים הניבע ממעיין. אני שמח, איפוא, ומשתתף במשחמכם, ודואג את דאגתי, כדמה לי, שאיני זקוק לעידוד ולהפלת רבים, ואקוה שכשם שלא ביישתי ולא איכזבתי את שולחי, ואסילו את יריבי, כן תקום לי הפילתי זאת, וברוח זאת ובדרך זו אוכל להמשיך גם בתפקיד שהוטל עלי.

אני מודה לכם באמת תודה חריגה עמוקה, ואם רק לא הפחתי אולי מספרכם — אשא בנאון את התואר של חבר המרכז החקלאי כל ימי חיי.

הידברות אתנו. יצחק רפאל (מפד"ל) דרש לנון את התוכניות הפרטיות של שרי הממשלה. שבחים מיוחדים לגולדה מאיר חילקו נציגי סיעות המיעוטים. סיף א-דין אל-זועבי הזכיר את פגישתה של גולדה עם המלך עבדאללה מתוך רצון לקדם את השלום. לענין פגישה זו חזרה ראש הממשלה במסיבת עיתונאים, שעה שהכריזה, שהיא מוכנה להיפגש עם המלך חוסיין, כשם שנפגשה עם סבו לפני 20 שנה.

עקיבא גוברין (מפלגת העבודה), סיכם בדבריו את עיקר המשימות העומדות לפני הממשלה החדשה והם, המאבקים נגד כל נסיון להסדר כפוי או ל"המלצה", שכמותה כהסכם כפוי. אנו שוללים את ההתייעצות של ארבע המעצמות, ששתיים מהן ידועות בעמדתן המשוחדת אלינו, וכן אמר, שאינו מכיר בהגדרה, "יונים" ו"נצים", לדעתו, בבוא שעת ההכרעה יהיה על המיעוט בממשלה לקבל את דין ההכרעה הדמוקרטית — או לפרוש!

לפני התייחסם של השרים על הצהרות האמורים קיבל את רשות הדיבור חבר הכנסת, דוד בן-גוריון, שניסח את הימנעותו מתצבעה. הוא שיבח את תכונותיה של גולדה מאיר אך הימנעותו מתצבעה, הסביר בן-גוריון, באה כיוון שהיא הסתירה מהעם פגמים חמורים, שעשויים היו להביא להדחתו של ראש הממשלה הקודם.

הממשלה החדשה כבר נכנסה לתלם. הכנסת שבה לדון בהצעות תקציביות של משרדי הממשלה, כדי להספיק ולסיים את קריאתם לפני האחד באפריל. שהוא מועד תחילתה של שנת הכספים החדשה.

חוסיין נחלץ לפעילות מחודשת

י. דהר

ארבע המעצמות, המלך לא נטש את מאווייו הבסיסיים, אותם החל לבטא בהתמדה מאז מפלתו ב"מלחמת ששת הימים וביתר תוקף מאז פסגת ח'רטום בקיץ 1967. כוונותיו הוגדרו על ידו כדרישה לקבל שוב תחת שלטונו את השטחים אשר איבד במלחמת ששת הימים, וזאת — כמובן — ללא נסיגה מאותן עקרונות משטמה נגד ישראל אשר הנחתו אף ערב מלחמת יוני 1967 ובמהלכה, כמשחר לטרף על מנת ללכודו, כן עשה המלך בפעילותו המדינית מאז נסתיומה מלחמת ששת הימים: ביקורו במוסקבה בסתיו 1967 היה ראשיתו של תהליך נסיון האגוף המדיני הירדני, להתקשר לארובי ישראל — אם לא בקשר של ממש, או לפחות בויקה של שותפות בפעילות המדינית. בשנית, ניסה המלך את כחו בעברו על פני תבל רבה, להציג את "העניין ה"ערבי" ובפרט תוך נסיון להדק קשרים עם צרפת, בה עשה כמה וכמה פעמים, זאת ועוד, בסיורו ה"קודם בארצות הברית, בראשית נובמבר 1967, ניסה המלך, בסדרת הופעות פומביות, להציג את החש"קפה הטוענת, כי הערבים אמנם אינם יכולים לנהל משא ומתן ישיר עם ישראל אך עם זאת יש דרך למצוא פתרון בהקדם (דהיינו — נסיגה ישראלית) כיוון שקווי הפסקת האש הנוכחיים מהווים סכנה חמורה לשלום...

עתה, למעשה נראה, כי המלך חוסיין חותר שוב להשמיע דברים דומים במסגרת פגישותיו הצפויות, תוך הדגשה, אותה עשה גם בביקורו הקודם בארצות הברית, כי "המזרח התיכון זקוק למטריה של ה"מעצמות הגדולות הנוגעות בדבר, כדי לדחוף את הצדדים המסוכסכים להסדר..." ניכר, אם כן, תיאום זהות רבה ענין בין מטרותיו המוצהרות של חוסיין מאז ובין המוצהר הנאמר בתעמולת ירדן בחוזה יתירה מזאת: מחמד סמנין הייכל הדגיש במאמרו השבועי ב"אל-אחראם" (21.3) את שתי נקודות היסוד ממדיניותו של המלך חוסיין החלתן גם לגבי

לסמוך, אלא על כחזנו בלבד, היא התייחסה לבעיית הפליטים הטוענים, כי העם היהודי הוא עם קלאסי של פליטים ויודע יפה את טעמם. בסוף נאומה קראה גולדה מאיר להגברת העלייה מהארצות ש"שעריהן פתוחים והביאה את זעקתם של יהודי ברית המועצות והיהודים השבויים בארצות ערב.

לממשלה החדשה, כלקודמתה, כמעט שאין אופר זיכיה, הרב י. מ. לוין, מנהיג אגודת ישראל האופר זיכיונית, חזר לענין ניתוחי הגוויות ותמה על כך, שאין במפלגת העבודה גבר היכול לעמוד בראש הממשלה, כידוע, עמידתה של אשה בראשות ה"ממשלה עוררה חילוקי דעות במחנה הדתי. בעוד שהמפד"ל ופאג"י מצאו את האסמכתאות לפתן ה"היתרים הדרושים לכך, סבורים אנשי אגודת ישראל, שאשה פסולה לכהונה זו, אופוזיציונרים אחרים החל משמואל תמיר (המרכז החופשי) וכלה באדרי אבנרי (העוה"ז) ומאיר וילנר (רק"ח), חזרו כל אחד על טיעונם הידוע ונימקו את התנגדותם ל"ממשלה, מענינות יותר היו ההערות, שהשמיעו ביניהם לבין עצמם השותפים הקואליציוניים.

מאיר יערי (מערך מפ"ם) לא נטה לקבל את הסברי גח"ל על קווי היסוד של הממשלה, הוא ניסה להבהיר, שקווי היסוד ומדיניותה של גולדה מאיר יכוונו את העם המדינה לאפיקים של שלום ו"בטחון ולא לנוסחים של "אף שעל אדמה אחד".

כמה נואמים ביקשו להפסיק את ההתרוצצויות, ההתנצחויות וההצהרות של השרים על עניינים, שהעיסוק המופרז בהם אינו לתועלת המדינה, מה הטעם, שאל משה ברעם וירר הקואליציה, לריב בתוכנו, שעה שמדינות ערב אינן מוכנות כלל ל-

ביקוריו האחרונים של המלך חוסיין במצרים (17.3-16) ובסעודיה (19.3-18) וסיורו המתוכנן לארצות הברית החל מ"8 באפריל ולאחר מכן בצרפת ובבריטניה, מסמנים ראשיתה של פעלתנותו המחיר דשת של המלך חוסיין בתחום המדיני, הרקע הבין ערבי לפעלתנות מחודשת זו, הובהר בבטאון הירדני "אח'באר אל אסבוע" באמצע חודש זה, שופר תעמור לתי זה הדגיש את חשיבותה של הפעולה הערבית המתואמת, אשר שושבינה מבקש להיות המלך חוסיין, העתון מציון כי, למאורעות הצפויים באזור זה תהיה השפעה על כל מדינות ערב, על כן, דורשת חזרת השלב הנוכחי תיאום מלא בין כל מדינות ערב".

חומרת השלב הנוכחי" לא פורשה בבטאון ירדני זה; ברם, העתון "אלידפאע" הירדני, ביקש לאפיין ולהגדיר כיצד רואים מדינאי ערב כיום את השלב המדיני הנוכחי בו נתונה בעיית המזרח התיכון, לדב"ריו, "מסרת ישראל בהתנגדותה לשיחות ארבע ה"מעצמות היא להביאה לעמוד בנפרד מול מדינות ערב, בתקווה כי ביום מן הימים יסכימו לחתום עימה על שלום". מתוך כך מסתבר, איפוא, כי "חומ" רת השלב הנוכחי" במדיניות אותה מבקש להתוות המלך חוסיין, מתייחסת לסיכול כוונותיה של ישראל להשגת שלום אמת בין הצדדים היריבים באזורנו, חומרת השלב הנוכחי", אשר למען רכשו נחלץ עתה מלך ירדן ביתר תוקף והתמדה, נובעת — כנראה — מחששו של חוסיין ומדינאי ערב נוספים, פן עשויה החידברות המתוכננת בין המעצמות ה"גדולות להחטיא את המטרה אשר לשמה היא זומנת, דהיינו — השגת נסיגה ישראלית מכל השטחים אשר בידה מאז מלחמת ששת הימים ללא תמורה ערבית מהותית אשר תבטא בהסכם שלום יציב.

חוסיין מזדעק, איפוא, כיום לפעולה ברוח הדברים אותם השמיע בראיון לטלוויזיה הלבנונית (13.3), בו העלה על נס את תקותיו מתוצאותיה של פגישת

מצרים. מתוך דברי הייכל מסתבר, כי על מנת להוכיח את סכנת קווי הפסקת האש לשלום — כדברי חוסיין דלעיל — יש לחמם את הקווים. במטרה למנוע את הקפאת הסכסוך הערבי עם ישראל, שהרי אם לא כן — תלך דעת הקהל הבינלאומית ועימה מעצמות העל ותקבל את המצב הקיים. או אז, הימים הקרובים מביאים את הסכנה לישראל, אשר תצריך במפגיע את ההתערבות הנכספת של המעצמות. עליה עמד חוסיין, כנקודה השנייה, בעשותו בארצות הברית בנובמבר 1967.

עמידה איתנה זו על עקרונותיו מאז מלחמת ששת הימים ואילך, תוך ציפיה הולכת וגוברת להתממשותם בשטח המדיני הלכה למעשה, אך עשויה לשמש לישראל חוסין עידוד חיוזק למעמדו בארצו פנימה ובקרב מדינות ערב האחרות. שהרי כיום, לכשנא חוסיין לחדש את יוזמותיו ולעשות יד אחת עם כוחות מדיניים מחוץ לעולם הערבי המבקשים אף הם למלא תפקיד רציני יותר בסכסוך במזרח התיכון, שונה מעמדו בהרבה ממעמדו זמן קצר לאחר מלחמת ששת הימים, או אפילו בהשוואה לזה מלפני חודשים מספר:

הנושא הפלשתינאי:

בשוותו לנגד עיניו את הנושא הפלשתינאי בכללו, עשוי המלך חוסיין לשאוב עידוד ממהלכיו בתחום זה עד כה. חוסיין הצליח לשכך את ביטויי המרידות בתוך ארצו, בהשיגו הסכם בנובמבר אשתקד עם ארגוני הטרור, תוך תיאום פעולותיהם עם פעולותיו הצבאיות שלו. התבטאויות התמיכה וגילוייה ה"עשירים" בטרוריסטים למיניהם, אך עשויים — לדעת המלך — להכתירו במרוצת הימים, כאביר הענין הפלשתינאי וכגדול מגינם.

התבצרות כלכלית:

החשישות אשר הופצו על ידי חוגים שונים בדבר התמוטטותה הכלכלית, בכיכול, של ירדן, אף הם נגזרו בהדרגה. אפילו בטאונים אמריקאיים שונים, אשר בעבר נתנו אף הם ביטוי לחרדה זו, החלו מאז אמצע השנה שעברה להדגיש, כי למרבה הפלא לא נפגע ביותר מצבה הכספית של ירדן. העתק, ואשינגטון פוסט (26.5.68) מונה למשל את הסיוע הכספי הזר אותו מקבלת ירדן, מסוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם, מכוויית, סעודיה ולוב, המעניקות מדי שנה יותר מ-100 מיליון דולאר ועוד, כל זאת — כעת אשר ירדן הצטמקה, למעשה, בין שטחה ובאוקלוסייתה, הרי תקציבה לא רק לא קטן אלא אף סכום ההשתתפות הזרה בו מגיעה כמעט לכדי מחציתו.

העמדה המדינית:

הערבים, ובתוכם כמובן גם ירדן, מבקשים עתה העתיק בהדרגה את מטוח האלטרנאטיבות מהנושא של: "הצלתה של ירדן" או חידוש המלחמה" אל הנושא של: "במקום הצלתה של ירדן". יארינג — פעולת ארבע המעצמות, מרווח טכסיסי זה, תורם ודאי רבות גם לביצור הרגשותו של המלך חוסיין אשר עתה — יותר מבעבר — ישכיל, איפוא, להופיע בפני ארצות ערב כאיש, אשר קשריו ה"מדיניים עם אותן, "מעצמות" (אשר לכאורה מהוות פעולותיהן בעיניו תחליף למלחמה חדשה) הינם ההדוקים ביותר מבין כל קשרי יתר מדינאי ערב, בכך סבור, כנראה, חוסיין, יתא זה ביכולתו לעשות רבות בתחום המדיני, אף אם בתחום הצבאי אין בידו כוח מכריע, קשריו ההדוקים עם צרפת, יחסו עם מוסקבה ועתה — היותו המנהיג הערבי הראשון המזוהה רשמית לבקר אצל ניקסון, מעניקים לו — לדעתו — יתרון רב על פני זולתו, מתוך כך, אין המלך חושש מלחלק — כמו עמיתיו הנותרים ב"מדינות ערב — התחייבויות לגבי מטרת פעולתו לעתיד, לפני צאתו למצרים, הכריז המלך חוסיין בפני קציני צבאו כי, "ירושלים היא ערבית וכל הירדנים לא יעשו כל ויתורים בעניינה אפילו יעלה הדבר במחיר חייהם". סוכנות רוטר מרבית עמון

(13.3) ממשיכה לצטט את דברי חוסיין באמרו: "אכן, מטרתנו האחת והיחידה בשלב זה היא שחרור מולדתנו, אנו לא נבצע אף ויתור ביחס לאדמותינו, יהיו הקרבנות אשר יהיו ואפילו יחייב הדבר את חי כולנו...".

בהשמיעו דברים אלה בירדן, עושה — איפוא — המלך יד אחת להשלמת תורתו של הייכל אשר הועלתה ב"אל-אחראם" מיום 7 במרס, בה טען, כי הערבים יוכלו לאבד 50,000 איש למען הגשמת כוונתם לנצח את ישראל, את בכירי הקרבנות ב"מאבק זה, מקדש גם המלך חוסיין: ערב צאתו ל"

גינוני נאצר כלפי חוסיין

קחור, נמסר כי חוסיין פרסם צוו מלכותי ברבת עמון (15.3) המצווה לקרוא את שמו של הרמטכ"ל ה"מצרי, עבד אל מנעם ריאד (אשר ניצח בשעתו על המערכה נגד ישראל במלחמת ששת הימים כמפקד החזית הירדנית) על אחד מרחובות הבירה רבת עמון, ובקשיר עצמה, הגדיר המלך הירדני בהרחבה את מטרת המסע הצבאי — או המדיני — אותו סקר קודם לכן חסנין הייכל בעתונות. בטלוויזיה המצרית (18.3) אמר חוסיין מפורשות כי יש להדגיש בפע"ל לית המדינית את "עצם הנסיגה הישראלית" ולא את ענין, "קיום ישראל", על מנת לא לעורר את דעת הקהל בעולם נגד הערבים.

חוסיין מעדיף, איפוא, להשאיר את בעיית עצם קיומה של ישראל — פתוחה, בכך, כמובן, מצטרף הוא — לפחות לפי עשה — לאותו מחנה ערבי אשר בראשו עומד פת"ח, האוסר להביא לידי, היסול בעיית פלסטין" שאם לא כן, מדוע זה סותם חוסיין ואינו מפרש? אחד מדוברי מחנה קיצוני זה ב"עיראק, הגדיר, למשל, יעדו בנושא זה כדלקמן, בראיון לעתון הלבנוני, "אל-ציאד" בראשית מרס השתא: "איננו מתנגדים לפתרון בדרכי שלום, אנו נגד ההסדרים הפוליטיים... בקשנו לחדול מלהתקיף את פתרון השלום ולהתרכז בהדגשת סרובנו לקבל פתרונות אשר יש בהם כדי לחסל את הבעיה ופתרון גות של כניעה... אנו אכן יודעים, כי מופעלים על נאצר כיום לחצים כדי לכפות עליו כמה תכניות, אולם, תודות לעמדתנו זו אנו (בעצם) מאפשרים לו לומר לאלה הלוחצים עליו: ראשית — לנו ל"שכנע את העיראקים או האלג'יראים ורק לאחר זאת נוכל להגיע לידי הבנה הדדית...".

בערמה ובנפתולים, מסייע המלך להנחה זו: בדברו בטלוויזיה המצרית (18.3) אמר חוסיין, כי הבעיה הניצבת כיום לפני הערבים איננה, בעיית פלסטין" ואף לא בעיית השטחים אלא שאלת קיומם של הערבים, מסתבר מתוך כך, כי החזקת ישראל כיום בקווי הפסקת האש הנוכחיים — היא המחדירה ללב המלך הירדני — כדבריו — את החשש מפני, "הת" פשטות" ישראלית נוספת, תרוסה לכך, מוכן המלך לראות בהחלטת מועצת הבטחון, לפי הפירוש הערבי,

אך דוקא קריאות ישראל למשא ומתן ישיר מסמנות בעיני חוסיין את כוונת ישראל להכשיל סיכויי פתרון המשבר באזור, דהיינו — בעיניו, נסיגת ישראל ללא תמורה ערבית של שלום, על כן, סבור מלך ירדן, כי הסכם בין ארבע המעצמות הגדולות אכן יהיה לטובת הערבים ובכלל זה, כמובן, לטובתו, מתוך סקירה זו של הדברים, מתברר אם כן מה גדול עניינו של המלך בדרכו החיברות בין ארבע המעצמות, שהרי זו, אינה מכוונת מלכתחילה, כי פעילות השליח יארינג, למשל, "על מנת לקדם הסכם שלום בין הצדדים!" במסגרת זו, מובנים, איפוא, דברי השבת וההלל אשר הרעיף המלך ב"מהלך הראיון המשודר על עמדותיהן של צרפת ושל ברית המועצות ביחס לאזור המזרח התיכון והסכ" סוך הערבי עם ישראל.

תקוותיו המחודשות של המלך חוסיין להשיג את יעדיו בסכסוך עם ישראל מבלי להיטג ממסמכר תיה השליליות של ועידת ח'רטום, מופחות בו ל"אחרונה, כנראה, על רקע הפעלתנות בנושאי האזור, במרכזים אשר מחוצה לו, המלך חוסיין סבור, אולי, כי בתור שליח ותיק ויודע תהפוכות אך בעל קשרים עם "המערב", יוכל לייצג כראוי את עמיתיו, אשר לא כולם השכילו כמותו לטפח ירדות עם המעצמות, כמה מהם, כמו האפו אסד בסוריה, מבקשים רק זה עתה, לבצר יחסיהם עם מדינות כצרפת, אולם, מ"המשך התנגדותם של מנהיגים ערביים אלה לכל הסדר של שלום-אמת תוך הידברות עם ישראל; מהתמדתם בקווי העמולה ומעשה למען פעילות החבלנים הערביים, כמשחררי ארצם" ומליבוי יצרו ההמון בארצות ערב, כפי שעושה לאחרונה תעמולת ירדן — למשל — לציון "יום השנה" לפעולת צה"ל נגד בסיסי החבלנים בכראמה, האם אין מנהיגים אלה תומכים בליבים בדברים אשר הכריז ג'סא אלג'יריה, בומדיין, בפרהסיה, בנאום בסוף פברואר, לאמור: "העם האלג'יראי כלל אינו יכול להבין את התבוסה הזאת (יוני '67) אשר ארעה ללא מלחמה עמים עניים ועמלים אלה, אשר אין להם דבר ש' עליהם לחשוש שמא יאבדוהו, לא עשו משהו גדול לשחרור פלסטין...".

עירית ירושלים
אזרחי ירושלים אבלים

על מות
ראש ממשלת ישראל

לוי אשכול ז"ל
אזרח כבוד של הבירה

עירית לוד
חברי מועצת העיריה ותושבי לוד

שרויים באבל על פטירת
לוי אשכול ז"ל
ראש ממשלת ישראל

מבחידי העם ומלכד האומה

"מלאך השלום" יוצא למסעיו

יונה כסה

בין אם חוסיין יאמר בושינגטון מה שהוא אמר בקאהיר, ובין אם ינסה שם לדבר - בלשון ערומים, כדרכו, תצפה ישראל לשמוע מה תאמר לו האדמיניסטרציה החדשה, הסטייט דירפטמנט, שר החוץ והנשיא, שתרוסת חוסיין צריכה לשמש "הדריך" להתייעצויות בפגישת ארבע המעצמות.

האם ייאמר לו בלשון פשוטה ובפומבי, שאין לדבר בכלל על איזה שהוא הסדר לפני שמדינות ערב ינערו את עצמם להלכה ולמעשה מתמיכה בסירור ולפני שחוסיין עצמו יהיה הראשון למלחמה בסירור, המרוכז בעיקר בגבולות מדינתו? האם יוגד בושינגטון טון למלך חוסיין, הבא הפעם בשם כל שליטי ערב, שאין הוא יכול, כמו שאר שליטי ערב, לטעון נגד מלחמתה של ישראל בסירור? מפני שהתמיכה בסירור מוכיחה הוכחה חותכת, שמגמת פני מדינות ערב למלחמה ושהתביעה לנסיגת ישראל מהשטחים היא המשכה של התכנית לערער את קיומה של מדינת ישראל? האם יוסבר לו, שכל זמן שהכניית ששנית זו תהא קיימת היא מוכרחה להצית מלחמה במזרח התיכון, אשר תסכן את שלום העולם?

אם דברים אלה לא ייאמרו, תהיה ישראל רשאית ומחוייבת להחמיר את חששותיה לגבי מידת האומץ של האדמיניסטרציה החדשה שלא לטשטש את מהותו ועיקרו של הסכסוך הישראלי-ערבי, שאינו מאפשר לישראל יזמה כלשהו מעצמותיה העקרוניות, המוציאות חוץ והאיתנות כלפי פנים.

במלחמת ששת הימים, גם נשיא תוניסיה, בורגיבה, שהיה מקובל על ידי תמימים וערומים כאחד, כמדיר נאי מתוך וכמתנגד למדיניות-הלחמה של שליט מצרים, פיוז שבחים לארגוני הסירור והטיל עליהם את המלחמה עם ישראל עד רדתה ממפת מזהר התיכון, לא פחות מזה משפיעה על עמדתו הנוכחית של חוסיין החלטת וושינגטון להכנס במשא ומתן עם אויביה המושבעים של ישראל, כדי "למצוא פתרון" לסכסוך הישראלי-ערבי.

במצב זה אין להתפלא על כך, שחוסיין מתאים את עצמו התאמה גמורה לעמדה הערבית הקיצונית, המלך חוסיין יגיע לושינגטון לאחר ביקורו של אבא אבן, העמדה, שנקט אבא אבן בבירוריו עם נשיא ארצות הברית ועם שר החוץ שלו, אפשר להגיד דירה במשפט אחד: הפררון הוא בשלום. השלום הוא מפתח יחיד לפתרון כל הבעיות, השנויות במחלוקת, ואף לניגודים חסורים בין ישראל לשליטי ערב. המלך חוסיין הצהיר, כאמור, מה הן התצעות שהוא הביא אתו בשם כל שליטי ערב, כדי לשכנע את האדמיניסטרציה החדשה, שעליה לגלות יחס אוהד לערבים.

"מלאך השלום", המלך חוסיין, עומד לצאת, לאחר ביקורו בקאהיר ובריאד לושינגטון להרצות לפני נשיא ארצות-הברית, סר ניקסון, חבר עוזרו על העמדה הערבית לבעיות המזרח התיכון ולסכסוך הישראלי-ערבי, הפעם מקיים חוסיין שליחות זו על דעת כל שליטי ערב, ובעיקר על דעת היריב הראשי של ישראל - הקולונל נאצר.

חוסיין לא נצר את לשונו והצהיר הצהרות פומביות בקאהיר, לאחר שיחותיו עם עבדול נאצר, שליטי הודעה הקיפו את כל הבעיות לגבי שליחותו של גנאר ארינג ולגבי השיחות בין נציגי ארבע המעצמות הגדולות, שהתקיימו בימים הקרובים. בשיחות בין נאצר חוסיין הוסכם על כינוס פיסגה ערבית בתקופה הקרובה, קל לשער, למה מתכוונים חוסיין ונאצר בזימון הפיסגה הערבית. תפקידה, כנראה, לתת תוקף מחדש להחלטות ועידת האירוס בתוספת הצהרה בדבר המיכה כל-ערבית לארגוני הסירור.

הפעם, שלא כבפגישות הקודמות בין נאצר לתור סיין, הובלט החסכם בדבר חיזוקו והפעלתו של הפיר קוד הערבי המזרחי ועל חוסיין הוטלה שליחות להשיג פיע על שליטי סעודיה וכוויית להצטרף לפיקוד הערבי המזרחי ולתגבר אותו על ידי שיגור יחידות צבאיות. על הפיקוד המזרחי הערבי הוטל, כידוע, התפקיד להתאים, הגנה התקפה עם צבא מצרים, הניצב על גדות התעלה, כדי לפזר, כביכול, את כוחו של צה"ל על פני כל החזיתות ול"החליש" בתחום הסואץ.

בראיון, שחוסיין העניק ל-"אל-אהרם", הכריז, שיש להגביר את הסייע ליחידות הקומנדו הפלשתינאיות - לשון "יפה" לפעולות הסירור, הרצה והחבלה של ארגוני הסירור, אשר ליישוב הסכסוך עם ישראל מביא המלך חוסיין באפתחתו לושינגטון את התצעה הידועה, שהחלטות מועצת הבטחון מ-22 בנובמבר 67 מחייבות את ישראל לסגת מכל השטחים, זוהי הדרשה המינימלית לא למען השלום, אלא כדי להשאיר בידי ארגוני הסירור את המשך המלחמה בישראל בתנאים האידיאליים, שיווצרו בשבילם לאחר הנסיגה.

והתצעה "המינימלית" הזאת מוסיף חוסיין תוספת חשובה כתרומה משלו: ירושלים צריכה לחזור לשליטתנו. אין לדבר על בינאום ירושלים, כלומר, הלגיון הערבי צריך רק לחזור אל תגדה המערבית, אלא צריך להתפרס בכל אותן הנקודות של ירושלים המזרחית, שמתן המסירור אש על ירושלים המערבית, לאחר כל אלה הביע חוסיין תקווה, שהמימשל החדש יגלה יחס אוהד למדינות ערב.

התקווה הזאת של המלך חוסיין מסתמכת, כמובן, על עובדת פגישת ארבע המעצמות ועל נציגיהן הנאמנים של מדינות ערב שפגשה זאת, כגון הנשיא דהוול וגציני ברית-המועצות.

אין זה סוד, שתקופה מסוימת אחרי מלחמת ששת הימים אפשר היה לעמוד על גישה מיוחדת מסוימת מצד המלך חוסיין לבעיות המזרח התיכון והסכסוך הישראלי-ערבי, התגלגלותו להזדהות מלאה מחלטת עם שליט מצרים ועם העמדות הקיצוניות הפלחמתיות של נאצר, אינה אלא תוצאה משלושה גורמים מדיניים: המדיניות הסובייטית עלתה כמה שלבים בעמדה האנטי-ישראלית בתמיכה ובעידוד עקרוני את ארגוני הסירור נגד ישראל. נציג ישראל באומות המאוחדות, סר תקוע, הגדיר נכונה את התמיכה הזאת באמרו, שיש בה משום הזמנה גלויה לרצח לשמו. עמדת צרפת, כפי שהתנסחה בימים האחרונים על ידי שר החוץ, סר דברה, מגדירה את מעשי הסירור כתוצאה טבעית של כיבושי ישראל

מחובתנו לפכה אשליית ידידים

גבריאל ברטל

עצמם לראות בכך הישג טאקטי מסויים לעצמם, אין פירושו של דבר, שאין לראות את האדמיניסטרציה החדשה בושינגטון כלידיותיה, וכי הנשיא ניקסון לא יעמוד בהבטחתו לנו, אלא שמחובתנו לנתח היטב את תוכן הכרזותיו של הנשיא ואנשי המימשל שלו; להשוות דבר לדבר, ולהעמידם, כי ידידים, על סמיות וניגודים בהצהרותיהם ומחל"כיהם, הסכנה היא, שביקוש אלטרנטיבה למרמ יסיר עשוי אך ורק לחזק את הערבים בקשיחותם ולהשלותם בדבר התועלת, כביכול, שבהמשך צח החרבות מצידם.

אין ספק ששר החוץ, אבא אבן, בביקורו בארה"ב, אמנם הבחיר בתכלית ההבהרה את עמדתו ואף הצביע על הסכנות החדשות בזירה הפוליטית, כמיטב כשרונו ויכולתו, הצהרותיו הנמרצות והחד-משמעיות סימנו את קיצה של תקופת "ההתאפקות המנומסת", שבה ליוותה מדיניות-החוץ הישראלית את הצהרותיו ומהלכיו של הנשיא ניקסון בענייני המזרח התיכון כחודשים הראשונים לכהונתו. ניתן גם להבין שקיים היה רצון שלא להופיע מלכתחילה כמקשים על יוזמתו של נשיא חדש ליצור מגעים מחודשים עם ברית-המועצות, במיוחד בתקופת ה"הרצה" שלו, כל עוד אין זו על חשבונה של ישראל, אך דומה, שהיתפסות מסוימת של הנשיא לסיסמאותיו ולהלך-רוחו היאשני של זה גול בדבר הבית אבק השריפה במזרח התיכון, ונטייתו, כפי שמדווחים כתבים, של מיניסטר החוץ, רוג'רס, להתנבא ב"סגנון דברה", במיוחד לאחר שובו מפאריס - חייבו את ממשלת ישראל ואת שר החוץ להגיה את מקל-ההגנעם הדיפלומטי, ולומר דברים ברורים וחד-משמעיים שהם, כפי הנראה, גם סבירים ביותר לאוני האמריקאים, ואלו, למעשה, שש הנקודות העיקריות שהדגישו הן גולדה מאיר הן אבא אבן בתופעותיהם:

- א. לא דינוי ארבע המעצמות, אלא דינוי הצדדים למסכון הם שיקבעו את עתיד האזור;
- ב. אין שום אפשרות של כפיית הסדר שלא יתקבל על דעתה של ישראל;
- ג. חתימת חוזה שלום חייבת להיות קודמת

גם לידידים, ואולי דוקא לידידים, עלינו לומר דברים ברורים ומפורשים, למען חיזוק הידידות ור טובתה, ואמנם כך עשו, בשבוע שעבר, ראש ה"ממשלה בעת שהציגה את ממשלתה בכנסת, ובהר"פעותיה בטלוויזיה ובמסיבת עיתונאים, וכן עשה שר החוץ בהופעותיו בארצות הברית. הם הבחירו ב"צורה שאינה משמעת לשתי פנים, שאין כל אפשרות לכפות הסדר באזורנו.

שבועיים לאחר כניסתו לבית הלבן, העלה הנשיא ניקסון את תכניתו לקיום שיחות בין נציגי ארבע המעצמות כאחת הדרכים לקידום פתרון הסכסוך במזרח התיכון. הנשיא דאג, אמנם, להדגיש, שאין כוונתו להסדר כפוי, אלא להצעה שתוגש לצדדים ותהיה טעונה הסכמתם; אלא שאין לומר, שגישתו היתה בעלת גוון אחיד, ועל כן היא גם הותירה מקום לשאלות לא מועטות, שכן בו ביום שהנשיא הכריז במסיבת עיתונאים, שערך בשבוע ממסעו ב"אירופה, כי "חלפה התקופה של כפיית פתרונות" הוא דיבר גם בפגישת סינאטורים על תכנית ל"נסיגה ישראלית מדרגת",

עובדה היא, מכל מקום, שהנשיא לא הצהיר בשום הודעה פומבית על דביקותו בחמשת העקרונות של הנשיא ג'ונסון, שעקרון המרמ היסיר היה אחד מהם, ולמעשה עמוד התווך שלהם, וקשה להגיה, שלא היה עושה כן אילו אימץ באמת אותם, גם מי שאינו אמון על דקדוקי תלשון הדיפלומטיות לא יתקשה להבין, שעצם התכנית לעריכת שיחות דרצדיות ומרובעות, ללא השתתפות הצדדים ה"נוגעים לסכסוך במישורין, יש משום סטייה מעקרון המרמ היסיר.

האדמיניסטרציה החדשה בושינגטון גם לא עמדה, למעשה, על קבלת תשובה סובייטית מוקדמת על שבע השאלות, שהוצגו על ידי שר החוץ הקודם, דין ראטקן, לגבי התכנית הסובייטית ל"הסדר" ב"מזרח התיכון, זאת ועוד: בעצם ההסכמה לשיחות "מרובעות", משיג למעשה זה גול לא מעט מ"תביעתו בעניין זה, המוצגת על ידו בעקשנות מאז מאי 1967, ובצדק יכולים אף הרוסים הערבים

על כל פרטיו ודקדוקיו. ברם, אין הסיעה פטורה מנאמנות אל עיקר חובנו של החוק — במקרה שלפנינו, עוינות הבחירות של 1969 ברוח החלטת המרכז, כלומר: בבחי" דת אישיות של ראשי הרשויות המקומיות.

יכול הקורא לשאול שאלת-תם: כלום יצאה הסיעה נגד החלטת-המרכז אמנם, היו דם ביטויים מיותרים, שהסתגנו לעתונות. בדבר מותרותיה של חבר זה או אחר מתוכן-החלטה — אולם לא בכך העניין; במצב הדברים הנוכחי, כאשר הבחירות מפשפשות ובאות, כל דחייה כמות כביכול החלטת-המרכז, אם לא נספיק להבי" גים את החוק לתוקפו, ולהגשימו במערכת-הבחירות הקרובה — דחינו את ביצועו לשיגים ארוכות, ואין לדעת אם ההודמנות שבאה לידנו עתה תשוב.

סיעתנו בכנסת השכיחה להעביר — בחירות ובכניסרון — חוק אחר שעליו החליטה המפלגה: מיסוך מערכת הבחירות מתקציב המדינה, כאן נעשתה מלאכה פאר- למנטרית ראויה לשבח: הודברות עם סיעות אחרות, השלמה טוורות של הפרטים הטכניים, מערכת-החיקה מזורית, ומתלכים סתומים היטב. הנה אומר: כאשר קיים הרצון לבצע דבר-חוקקה במהירות — מתגלה גם היכולת לכך. אך דא עקא: חוסר-התלהבות בביצוע החלטת-המרכז בעניין הבחירות לרשויות המקומיות הוא בבחינת יחס של איפה ואיפה אל החלטות, רצויות" או "בלתי-רצויות", והיו בדיוק הדוגמה. שאל שכמותה מתכון פרופ' הרמנס בציטטה שהבאנו בראש ורשימה: הסולידאריות המפלגתית מחייבת קבלת מרות-הרוב של מרכז-המפלגה מטעם הסיעה בכנסת, גם כאשר הפרים השונים בסיעה אינם מתלהבים מתוכן-החלטה המסוי" יימת, התנסרות לעיקרון זה — כמה כרעצור כל המייבנה של היינו המפלגתיים מיסודו.

עלישי הנכתב בעתונות, ועלישי עובדות שקיבלתי מחברי סיעתנו בכנסת, מסתבר כי החוק המוצע עלה על "שרטון" של הסתייגות המפלגות ה"ליברליות" מסעיף אחד בלבד בתוכן-החוק: "עבודה" מציעה פיניסום של 40% מתקולות לשם בחירת ראש-לשות-מקומית בסביבות-במחירת אחר, והמפלגות ה"ליברליות" מציעות, לעומת זאת, מיני" סוג של 50.1%, האמנם אין אפשרות להתגבר על מכשול זה? נראות לי לפחות שלוש אפשרויות להתגברות הדרושה:

(א) ניתן, להתעקש" ולהעמיד להצבעה את החוק כולו עפי" גירסתנו השלימה, הייבים להצביע עבורו 59 חברי, עבודה" ושיעור-המייעטים הקשורות עם סיעתנו, יתווסף אליהם, ללא ספק, חברי-הכנסת דוד בני-גוריון, לא כל 60 חברי-הכנסת האחרים מתנגדים לגירסתנו בסעיף-המתלוקת הזה — וב"

פתרון, אפשרות, הנפסלת כליל על ידי כל דוברי האדמיניסטרציה האמריקאית, הנשיא בראשה, אלא באפשרות שמא הוא עשוי להתפתות ולהניח שהוסמך להופיע כמבצע של סיכום, שיחות הארבע", אם אמנם יושג סיכום כזה.

זה לא מכבר צייטס סופר, "דבר" בארה"ב, מקורות יודעי דבר בווישינגטון" שאמרו, שהצעת הסדר של המעצמות, אם תושג, תקבל, קרוב לוודאי, גושפנקא של מועצת הבטחון. מגמה שכזו היא, דומה, המטוכנות בכולן, הואיל ולא מן הנמנע הוא, כי בעקבותיה עשויה אחת המעצמות לראות עצמה חופשית לגמות לכפות את ביצוע החלטה, תוך הנחה, שלא תסתכן עוד בעימות עם ארה"ב, אפשרות שכזו, ולו גם תיראה היפותטית בלבד, טומנת בחובה יותר אבק שריפה מכל, תבנית אבק שריפה", שרואה הנשיא ניכסון במזרח התיכון היום.

נוכח אפשרות כזו, ואפילו היא מרוחקת ביותר, אין להסתפק בהבהרה שלא ניתן לכפות הסדר על ישראל, דבר, שאמנם נעשה בשבוע שעבר בצורה המפורשת ביותר, אלא יש גם להצביע על כך, ששום הסדר כמו בעבר — כגון חלוקת פולין, הסכם מינגן, ובאחרונה — ההסדר הכפוי במזרח התיכון ב"1957 — לא התווקו מעמד, אלא התמוטטו, ובסופו של דבר אף התנקמו ביוזמים ובחותמים עצמם,

לכל הסדר בדבר גבולות חדשים, ד. גם לאחר חתימת הוזה שלום לא תהיה בשום פניש חזרה לגבולות שביתת הנשק; ה. רעיון הערובות הוא חסר תכלית, ואך עשוי לסבך את המעצמות בסכסוך ישירות; ו. אין יסוד לבהלת המלחמה, המטופחת בארצות ערב, מוסקוה ופריס.

עם זאת אין פירושו של דבר, שגם לאחר דברי הסבר ושכנוע אלה, ולאחר שיחות ההבהרה, שקיים שר החוץ עם הנשיא ניכסון ואנשי המימשל שלו, לא יגבר, מדי פעם, הלחץ לנסיגה ישראלית, ללא חוזה שלום.

דגים עלינו בלעדיו", אמרו הצ'כים בימי מינגן. אמנם — האפשרות של עריכת, מינגן" במזרח ה" תיכון ירדה מהפרק וחוסלה סופית עליידי צה"ל במלחמת ששת הימים, עתידה של מדינה מנצחת, העולה בכוחה הצבאי על זה של כל אויביה גם יחד, לא יוכרע, כמובן, בשום ועידת מעצמות ה" נערכת בלעדיה, עם זאת, כל מי שזכור לו אותו מעשה מביש של צ'מברליין-דאלדייה בספטמבר 1938, לא יוכל להשתחרר מאסוציאציות נוכח כל מגמה לפיוס התוקפן.

דומה, שהטכנה העיקרית בעצם הסטייה מעקרון המריס הישיר אינה בהחלטה אפשרית על כפיית

באזני סיעתנו בכנסת

אברהם וולפזון

א.

ליתר-דיוק, החלטה אחת, שנתקבלה לאחר בירור סגזה בסניפיה-המפלגה בכל רחביה-ארץ: שינוי שיטה-הבחירות ברשויות המקומיות. ששנוסדה מפלגת-העבודה-הישראלית, ונקבעו מוסדותיה, לא העליתי מעולם על דעתי, כי בעיה שהוכרעה במרכז — תשוב ותישאל, פתוחה", וכי החלטה שנתקבלה ברוב-ידעות — לא תוגשם במהירות הדרושה. מטעם זה התרסתי בשעתו נגד ההחלטה" של החתימה על הסכס"המערך עם מפ"ס: ומאותו הטעם עצמי אינני יכול להימנע מלהתרעע על ת"הסכס"ה בחקיקה הפרי" למנטרית של החוק, שהמרכז החליט עליו ברוב-ידעות, ובהצבעה השאית, כחוק.

ניתן להבין, ואולי גם להצדיק, שיעויים קלים בנוסחו של חוק זה או אחר, שהמרכז החליט עליו: מכונת" החקיקה של הכנסת מעבדת ומלטשת טעיפים אלה ואח" רים — וסיעתנו בכנסת הייבת, לפעמים, להתפשר עם סיעות אחרות בדבר הנוסח הסופי של החוק המפורט.

בספרו המעמיק, חוקה ומשטר"*) מביא פרופסור הרמנס את הדוגמה הבאה: אומליום, כי לאחר ליבת הממשלה שהחליטה להטיל מס קבוע על דגנים, ניצב הלווד מלבורן עם גבו אל הדלת ואמר: ובכן, מה אנו מחליטים, האם נוריד את מחיר הדגנים או לא? כך או אחרת, העיקר הוא לא מה נגיד, אלא שכולנו נגיד אותו דבר", (עמ' 63-64), פרופ' הרמנס רואה בדוגמה ברישית זו ביטוי מופתי לסולידאריות מפלגתית ומס" שלתית, סולידאריות זו דרושה, לדעתו, לא רק מטעמים מפלגתיים, אלא גם מטעמים ממלכתיים סטריעים.

הדוגמה שהבאנו מכוונת להעמיד את חברי סיעתנו בכנסת על חובת-הביצוע של החלטות מרכז-המפלגה,

(*) פרופ' פ. א. הרמנס: חוקה ומשטר, תרגמו שריה שפירא ומאיר נייב, הוצאת, מד"ק, ת"א, 1967.

פגעי טבע ופגעי אדם

אלקנה גלי

שמה לשמוע ששר המטחון גם אם הוא טוען כך, אינו מוציא מכלל אפשרות את הגרוע ביותר, לפיכך, גם אם אנו שוכחים שמרבית הוץ של צה"ל כא לנו תזוזת לצרפת, אין אנו שוכחים שזה גל כפי שבהיותו טוב היה טוב מאוד, כך בהיותו רש מסוגל להיות רע מאוד, לפיכך, בימיו של וילסון, מוכרז אמנם את אנגליה של בלפור, אך לא נישחם גם את אנגליה של בוורן, ולהבי" דיל אלף הבדלות, היהא ארה"ב של טרומן והיתה גם ארה"ב של אייזנהאור.

יתכן שהתזכורת אינה במקומה, וכל זה טובע רק מה" לוח הקרה, הנושבת סביב לתריסי הלונני, אך הנה אני פותח את הרדיו ושוב אין מנוס: שוב יישפך דם, שוב ישלחו לנו מהואתיקן ומחאשינגטון מברקי ארבעת: גדולי העולם יועדו לסכס עצה איך להציל את השלום, מבלי שיהיה דואג לשלומם של יהודים כלואים, נרמסים ברבליהם של פראי אדם, עצות יתנו לנו לשכביר, כולם כמובן מתוך דאגה עמוקה לשלום — עזרה לא ישיש איש, מתוך דאגה עמוקה לעצמו.

זה המצב וזו הרוח, מה פלא איפוא שזה מצב-הרוח, כי זהו הענין: במוסקבה וברואשינגטון, בכל אחת מתוך מציעים אנואיסטיים לגיטימיים, ומתוך צורה פנימיות מובנות לא פחות, מבקשים הידברות; כך או אחרת

לפרש מדוע הפירוש היה מוטעה, כיון שמא חורבן הבית אני נמנע מלנבא, הרי שלא אקח טל עצמי לפרש את הסתום,

יתכן שמגז האוויר השורר בחוק, משפיע באופן תת- הכרתי על הרוח הנכונה, שבה נלכחים החברים שלהלן, יתכן שהרגשת אין אננים מעיקה במידה כזאת, שהוא חורמת מצדה לזכאון האופף אותך בפרשנותך, לכן, למרות שאין דואי קשר תניוני בין הדברים השונים והמשיגים המתלחשים סביבנו, הם משיעיים יחד כלי" משים על התיחסותנו אליהם, לכל אחד לחוד ולכלים יחד, כל ואית דברים היא מעצם טבעה סובייקטיבית, גם של אלה המעידים על עצמם שהם כליל האוביקטי" כיות, כי אדם הוא רק אדם, ותלויני בגוד הוכיחו שלפעמים גם זה לא,

לפיכך, גם אם כותב שוחות אלו כמו רבים אחרים, סבור לפי התגיון הפוליטי והצבאי, שהסובייטים לא יתערבו התערבות צבאית ישירה באזור, בכל זאת הוא

טובן שאין זה אלא צירוף מקרים, אך לפעמים אתה נוטה לחשוב שקיים קשר נסתר ובלתי נחפס בין פגעי הטבע ופגעי האדם, תחרישה מודרה, שסמוכן אין לה על מה להתבסס, עוטפת אדם בימים של סערת רוחות וסערת רגשות, פשוט מה צמלמורת עוברת בגופך, ולא תמיד אתה יודע אם היא הנובתך למגז האויר הקשה השורר בחוץ, או שמא כתוצאה מסוג האויר נקרע קו המתח הגבוה ועלטה טקיפה את כל הסוכב אותך, ואחא מנשש באמלה ממש למשטע הרמזים הסתומים מוחאשינגטון, לונדון, פאריס...

כאדם ראציונאלי, שאינו מאמין בכוחות עליונים, המתי אמים, כביכול, פגעי טבע ופגעי אדם, אתה מחפש הסבר כל שהוא לכל דבר בנספר, למגז האויר ולאוירת הקור הנושבת מכירות תבל, הצרה היא שאין בנמצא בארץ" סטר, המסוגל לרמזו לך על השינויים במגזם של המבקשים לקבוע את גורלך, זהו איפוא המצב האידוי" אלו לפרשנים המבקשים לפרש מאורעות ואנשים כהר" שות, כשסיכומם היחיד הוא שיצטרפו כעבור זמן מה

תיסכולו של "הארץ"

זאב גולדברג

עם מורד אנו אריות במלחמה אך כבשים בחזית הפנימית. פראים ומחוסרי משמעת בחיי יומיום. כשהמשמעת דורשה, אך ממושעים כחיללים פרוצים דווקא כאשר נדרש חופש מחשבה והכרעה עצמית. עם צעיר ורענן בעל כוחות נפשיים עצומים, שבין לילה משתכנע כי רק קשישים יכולים להנהיג אותו, עם של אינדיבידואליסטים החופש לטור על פי רוחו דש מחוננון המפלגה. אין זאת כי רגשות התיסכול ומפח הנפש הגיעו למדרגה עליונה, אם איש החייב לפי השכלתו לשרש תופעות חברתיות במונחים רציונאליים, מפעיל הסבר הנובל עם מאניה, עם נהפך לעדר, לא על פי "לחץ סגנוני", אלא בעזרת מעשי כשפים של "רמן דק", במקום להפיש את ההסבר השגוי. כי גולדה מאיר היתה חמיר בחירת העם ובעלת סמכות גבוהה, ובאורח טבעי, שהיא, לא על פי מישאליים, אלא לפי הסכמה כללית בעתיד בעונה אחת — נבחרה לכהן בתפקידה הרם. נקלע סופר "הארץ" לפשיטת גות איירציונאלית, המישאליים היו כלי משחק בידו ממשלות, ולאחר שכלו כעשן והציפיות נמוגו בא התיס כול העמק, עם שהוא עדר, "רמן דק של סגנון" וכנהג וכנהג.

החתמה שהיא הכתמה

יעוד מום מוצא סופר "הארץ": תפיסת הדימוקראטיה של ג. מאיר ופ. ספיר היא תפסה של דימוקראטיה פורמאלית, נשמנו לרווחה, כל השנים שפענו כי "הגני הנהגה סגנון" עושים במדינה ובחשדורות ובמפלגות כי כחך שלהם, אין הקפדה על כללים חוקתיים, ישנה שרר רותילב, מתעלמים מתקנונים, כללים וסיגים, לפעם אירו עינינו: סר רובינשטיין הוא מגין על הדימוקראטיה "המתחית", בשעה שג. מאיר ופ. ספיר הם דימוקראטים פורמאליים, נראה, כי זה מעשה בלעב מאין כמותו, יצא לקלל ובריר, אין לך שבה יותר גדול לאנשי מפלגת העבודה השגואה על "הארץ" וסופריה, שאשר לבוא ולומר כי הם דימוקראטים פורמאליים, אנו יודעים, שאין להסיר בין צורה ותוכן והצד הפורמאלי בדימוקראטיה היא משהותה, ג. מאיר ופ. ספיר גינו את ההחתמה למען דיון, לדידו של סופר "הארץ" זו פעולה לגיטימית ומקובלת בכל משטר דימוקראטי, בודאי ובודאי, מבחינת סיועם זכויות האזרח, יכולים להחתים התימות ולשמר פשיציות כאות-נפשם, אמנם, לנו יש דעה קדומה כלפי משחקי פשיציות למיניהם, מבחינת הדימוקראטיה הפורמאלית דווקא, הזכות להחתמת קהל על פשיציה, כי משה דיון יפחד כראש-משלה, היא זכות לגיטימית ואין עוררין על כך, אך מבחינת הדימוקראטיה המתחית, שבו יקרה לא רובינשטיין — אין יקרא המעשה, כאשר יום לאחר בחירת ראש-משלה חדש על-ידי הצבעה בכנסת, מחתמים החתמות למען מינויו של ראש-משלה שני? הנה אקט של אחריות לארצית ושיקול ציבורי? מהבחינה המתחית, הרי הפגם הוא גדול: אין חברי מפלגה אהוד דיון רשאים להיעזר בגורמים מחוץ למפלגתם, כאשר הם מפירים כלל אלמנטארי של חברות מפלגתית, בלעדית אין לה קיום, מותר להם לערער על בחירת גולדה מאיר בכל הצינורות החוקיים-המפלגתיים, אך אסור להם להסתייע ביריבי המפלגה, במלחמתם בפניו מפלגתם, קרוב לודאי, שרובם של היוזמים והפעילים בפשיציה הם אנשי המפלגה גות היריבות למפלגת העבודה, ומסתייעים בפיעוט קטן של חמירה, כדי להרחיר ריב, במקרה זה ההחתמה היא, לדעת, שירות דוב למשה דיון.

„גב' מאיר נגד עבודה ערבית“

לאחר שא. רובינשטיין, חרף התיסכולו העמוק, פגשה למצוא צד-זכות בגולדה מאיר: „בשטח החינוכי של חרף ובמחוק, אני אישית סומך על תחושת ואיתנות רוחה יותר מאשר על הרבה צעירים ובריאיים“, הרי לא כן דעתו של סופרו המדיני, בארץ, פולט רואה בגישת גולדה מאיר: „אנו רוצה מדינה יהודית ועבריה יהודית, אחת הסכנות הגדולות בשבילנו היא עבריה ערבית“ — השקפה מיטתה

לכאורה חייבים כולם לשמוח, שתהליך החילופין בראשות הממשלה עבר בסדר יופי, חרף משמעת כללית, ובמהירות האפשרית וללא הפרעות, לפתע התברר, כי השד בו הפחדו אותנו יומם וילילה, „מלחמת הירושה“, התגדף כאילו לא היה, שוחרי הדימוקראטיה בארצנו שמחים על כך, שהמסיבות בתוכן באה המלקות המתאומית של לוי אשכול ז"ל, לא ייעזרו את מוסדות המדינה, ניתנה העזרת בגרות לדימוקראטיה הישראלית הצעירה, שבה רבים השמיצוה ולא מצאו בה מתום, אך לא כן סבור „הארץ“, סופרו יצא מכליהם, כי דבר מהירד קרה, גולדה מאיר, אשר כלל לא קיבלה קולות במישאליים למיניהם, היא אשר נבחרה לעמוד בראש הממשלה, כל „הטאיה“ הכבדים נסלחו ונמחלו, אין זאת כי אם אין דימוקראטיה בישראל, דימוקראטיה אמיתית מבוססת על שלושה יסודות: ראשית, המודדות בין המפלגות, חרף סיכוי לחילופי משטר ולהחלפת שלטון זה באחר; שנית, דימוקראטיה פנימית בתוך המפלגה; שלישית, דעת-קהל ערנית הנוקטת בנסקציה נגד אלה המולולים בה, כל האלמנטים האלה אינם קיימים אצלנו (אמנון רובינשטיין: „גולדה ואנשי הרחוב“), גינה לרעז את הניתוח העיוני על רמת הדימוקראטיה בישראל: כהנהג אוניברסיטית הגלה את החיפוש שבקביעתו הפסקנית של א. רובינשטיין, אך מכיון שתקתה ותקתה „הארץ“ התנדו, אין דימוקראטיה בישראל ו-המנגנון מצפצף על הקהל, האנטייתו המלאכותית של „הרחוב“ מול „המני גנך“, הוא ביטוי לרגשות אכזבה עמוקים ועדות להתמר טטת תוכנית מדינית, להכתיר מלכים בעזרת מישאלי דעת-קהל מפוברקים.

המישאליים — כלי-משחק ביד משאלות

במקום להכות על הטא ולהודות כי המישאליים למיניהם היו כעין פאבריקאציה, וועם סופר „הארץ“ ובעומק תיכ-כילו הוא נקלע לסתירה מגוחכת, כאשר נזה לוי, הרי „החמון הוא קול שדי“, זה היה בימי מאי 1967, או הרחוב היה נגד גולדה, אך כאשר הוכח במישאל אחר, כי מניוניה של גולדה מאיר עלו פעלה, הרי זו הוכחה כי „הרחוב עונה אמן להחלטתה של ההנהגה“, אגב מסופר מלומד מותר לדרוש הבחנה דקה בין „מנגיד“ ו„הנהגה“: שניהם אינם היינו תך, אפילו בדימוקראטיה הישראלית ה„פגומה“.

ומקונן מרה מבקר הדימוקראטיה הישראלית: „איוה מין

אמנם יהודים אומללים, מבחדים ומבחים ימשיכו לחיות בחסדי שלט אכזר, ופשיצות אליטה עוד התפרצונה פה ושם, אך אליבא דילך בדרך קרמיו רבי הסבחים וצהל יוסיף להוכיח שמשוה השתנה בעשרים השנים האחרונות, הרוצות הורג, פניעות באדם וברכוש מה, לתמים הפצת ידירותיות מה — כל זה יימסך, אלה הם פנעי אדם, שהיא כנראה בכל זאת רע מטבע בריי אתו, אך כמו מג האויר המגירי והסוער, כך יחלפו גם המצב וגם הרוח, ועם המצב רוח.

כי הקר וסר הוא בן חלוף: הגאות עולה ונוברת סכנת ההצפה: גשם כבד משכש את התנועה בדרך המלך, הריטיבות בכבישים מנכירה את סכנת ההחלקה; סחפת רעום רב גורמים לחשיכה זמנית, וכר, אך צוות החירום יפנו את הכבישים, אתראות לנהגים הנוהר מעצירה פתאומית ומסיבובים חדים, תפגנה אולי כמה תאוות דרכים; עבודה מאומצת בקוי המתח הנבנה תחזיר את האור לכל בית ישראל, תהיל הפנה המים הנזאים וצהל יכטיה חומות המגן בפני הצפה, אין לשכוח שזה דרכו של עולם, פי שעובר את החורף רואה גם את האביב, שאחריו בא קיץ לוהט ומתניק, ואחריו הסתיו הודומה קצת לאביב, אך אחריו בא שיב העורף הצור חלילה, זה לא נורא איפוא — עכשיו פשוט חורף...“

מאקס פרלמנטרי לאירודל נמצא על נקלה שותף או שותפים לתמיכה — או לפחות להישנות — בהצבעה על הסעיף הזה.

(ב) ניתן להסיר את החוק כולו להצבעה סעיף-סעיף, בכל הסעיפים האחרים צפוי רוב גדול בעד החוק המוצע. בסעיף השני במחלוקת — רוב מצומצם, האמנם יוכל החוק כולו בשל סעיף אחד — לא הסעיף העיקרי — השנוי במחלוקת?

(ג) להתפשר על הסעיף האחד השנוי במחלוקת — ובלבד שלא יוכל החוק כולו, אם לא יהיה מנוס מהכרעה בין קבלת החוק ברובו לבין דחייתו כולו — יש להסתפק באישור אותם החלפים החשובים, יש משאחיותם רוב בכנסת הששית, אל נא יאמרו עלינו בעתיד, כי „הטוב“ סאודי היה — בשיקולינו — אייבו של „הטוב“, וכי מתוך דביקות בנוסחה השלימה — דחינו את הגשמתו של העיקר — הכחירה הארשית עצמה.

ג

ענין זה של הגשמת החלטת-המרכז, השיבותו מרובה גם מבחינת הרגשתם הפנימית של חברי-המפלגה, וגם מבחינת המיסקר עצמו, מבשרי חזית זאת: בלילה של שאלות-ותשובות בעניין המפלגה, באחד מיישובי אהוד הקיבוצים והקבוצות, השתדלתי לשכנע חברים „ממצים“ להתפקד, הם הגיעו בפני שאלות קשות (המערך עם ספים בעיית-ההנהגה) ובכולן — כך אמרו לי — שוכן נעו, ברם, משהשבתי לשאלה בדבר בחירות אישיות לרשימת המקומיות — נעניתי בשאלה ספקנית-לעגנית: „האם תקיים החלטה זו של המרכז? — ועל כך תשרי בתי בחיוב, ובמסחק: לא ייתכן, שהסיעה בכנסת חמרה את סיו של מרכז-המפלגה.

החי משה אסולין — חבר מרכז המפלגה, איש רפי לשעבר — רמו לעניין זה בדבריו במרכז, בעת הדיון על טועמותה של החי גולדה מאיר להפקיד ראש הממשלה, לאהרמסן פנשהיו ושאלתי, מה הן „ההחל“ טות“ (בלשון רבים), שאין מקיימים אותן, לדבריו, החי אסולין השיב, שכתנתו אך ורק להחלטה זו, בדבר בחירות אישיות לראשי-רערים.

האמנם תישאר טענתו של החי אסולין ללא מענה? האמנם תישאר הבטחתו לחברי, אהוד הקיבוצים והקבוצות, ללא כיסוי? שאלה זו חשובה ביותר לעתידם של חיינו המפלגתיים.

יצטרפו גם את לונדון ופרים, ועוד כטרם יגיעו להודב-רות של מוס, ירברו עמנו דיבורים של ממש, יהודים ימשיכו להיות נרצחים בפשיטות מעבר לגבול, ובני שוליה יהודיים יחזקו בגויסאות ערב, וזהו הרעה: אי התערבות רשמית בענייני הפנימיים של עיראק, של לבנון, של ירדן — אך פניה אלינו כדבר איש תרבות לאיש תרבות, יסלח לי איפוא מצב הרעה, הא אינו רק הרצאה ממזג האויר.

*

אלא ישבעצם זה לא כל כך מועדק, כי יש משו שאינו מביא בחשבון — את עצמנו, אינו עוד יהודים חסרי מנו התנונים לשכט או לחסד בידיהם של אחרים, אינו עוד כולנו עדר המובל לטבח, אינו עוד חיים בחסדו של פריץ, השתנה משו בעשרים השנים האחרונות, אם עראקאת הדהה שנכשל כשלוך חרוץ בקר הוידן, הוא יודה גם על כשלונות חדשים לבקרים, חרף מה, בוקין הלך, אייזי האור פינה מקומו לגינסת, ובצרתה של דרייפוס היה גם אסיל וילא, אך האם התעורר כי לרעש האפטימיות היהרי בן אלפים שנה, או שמא ותי ראתה היסטורית נכונה, לפיה יש להתחוק מעט עד יעבור העם?

כי ההירבדות האמריקנית-סובייטית-צרפתית-בריטית על השבונם של אחרים, סוטה כשלוך חרוץ, הוירבבות תהיה, אך הסכט גלובאלי ונא חוץ ארצית הימים, כי

ואנטיסמיטי, "שעבר זמנה". פולס מגייס מנגנון הוכחה שלם, כדי לבסס את תחושתו, כי דרוש למשק הישראלי תוספת של כוח עבודה. הנמצא בתהליך התרחבות, כלתי-פוסקת והסובל ממחסור במחידה, אך לא די בניסוק הכלכלי: ישנם טיפונים מדיניים, המחייבים שילוב השטח במכללת ישראל (השטחים אינם יכולים להתקיים בברידות). לא די במדיניות, הנשלים הפתוחים לצידה של ירדן: דרושים, גשרים פתוחים לצידה של ישראל, לצורך הצפת שוק העבודה הישראלי בערבים מתשטחים ספתה פולס תיאוריה סוציולוגית, בעלת גוון מתקדם סוציאלי, המיוחסים של אתמול, השכבה העלית מבחינת הרכוש, ההשכלה והמקצוע, עתידם מעורפל ולא ישלימו עם חוסר הסיכויים שאבדו להם עם היסול השלטון הירדני נוצר כאן מוקד מסיכון של התמרסרות לאוטית חברתית, כנגדה אין עצה ואין תבונה, לעומת זאת, עם פשוטי עם נוכל להיטיב, מסט ביסוס מארכסיסטי-לניניסטי: נהירה הטונית של פועלים מהשטחים תהווה גורם חריג מבחינת בטחונות, היוצא מה ש,עבודה ערבית במשק הישראלי שוב איננה דבר מנונה ואיננה תופעה אנטי-צינית אלא כוחה פראגמטי שאין לשלול, מכיון שגולדה מאיר, פנתה ספיר דוד בן-גוריון ורבים אחרים, אינם שותפים לביסוס הלניניסטי-מארכסיסטי להצפת המשק הישראלי בעבודה ערבית, חרי השודים הם בעיני פולס ב,דוגמא "טוית" (סול הכוחה הפראגמטי), לפנינו גילגול חדש

של התכחשות בציונות במסווה של מסימאליזם ציוני-בטחוני, ידענו אידיאלוגיות למיניהן לביסוס העבודה המעורבת: הפרדס לא יחזיק מעמד בלי תוספת הגונה של עבודה ערבית כהסברו של הצינוי הטוב משה סטילנסקי, אנשי אמות עמים ואינטרנאצינאליזם פרולרי-טארי ראו פנם סוציאליסטי במלחמה בעד עבודה ערבית, כיום נתעוררו מחדש התיאבונות הדרומים של הבורנונות הישראלית, מתרקמות תוכניות של פיתוח תעשיות בעזרת כוח העבודה הערבי הוול, בתיאום עם התעשיות הישראליה, אך יש שאינם מסתפקים ב,אינטגרציה", אלא מרחיקים לכת כמו פולס, ל,אנטיפאקציה", היתר מוחלט של עבודה ערבית במשק העברי בישראל, הורי כבר כיום שטחים מרובים בחקלאות, בכניין ובשירותים כבר תפוסים על-ידי ערביי ישראל, אם נוסף עליהם את ערביי הגדה, נעמוד ביום בהיר אחד לפני שוקת שבמה להלוטין חרוב עבודה ערבית במשק הישראלי, אך פרספקטיבה זו איננה מפחידה את פולס, תחת מסווה של מאכסימאליזם בטחוני וקורטה חברתית מסתור חלום על כיסוס מקור כוחו של הסוציאליזם הישראלי: השוד העברי, משום כך מתוארת גולדה באר אנאכרוניסטי.

עוד לא אבדה תקוות הפילוג

לאחר שנטיחנו תהליכי החילופין במישול, מותר היה לקוות, שגם, הארץ, האחה תיסבול עמוק, ישפשו

במעשיו ויחפש מוצא חיובי לשפלהו, אך הארס המפספס אינו גורן מנה, מצא י, סרקוס יעד חדש: המיסקר, ס, ספיר עישה ימים כלילות כדי לבצע את המיסקר, הרי זה לפי כללי הדימוקראטיה, הפורמאליה "המהותית", על פי מיסקר תיקרא ועידה, בוחרת ונבי חרת", היא אחת מתביעות-היסוד של ופי", אך מאחורי המאמץ ללא-ליאות של פ, ספיר לבצע את המיסקר, כאשר התברר במפלגה המאוחדת החדשה תהיה מסוייה ולא סיקטיבית ומיוסדת על תשלום ווט — מסתרת תוכניה דיאבולית, במקביל בשותפות עם אחדות-העבודה מבקש סר ספיר להבטיח רוב מחוקים למסאיי לשעבר, כדי למנוע כל קומבינאציה אפשרית (כגון הסכם דיון-אלקן) נגד הצטרות הוותיקה", יוצא, כי התקנה הדימוקראטיה תצא בהסדרם של חברי רפי" לשעבר, אשר י, סרקוס מבקש לשמש להם לשה (מי סמכו), ותסתיים ב,ווסודר" שלהם", אך לא מלו כל הקיצין, שביב תקוה בכל זאת מהבת: לאלה השואלים את עצמם בסקרנות אם יהיה או לא יהיה פילוג במפלגת העבודה, מציע מיסקר זה נימוק נוסף, ואולי הרציני מכולם, שסתוכו אפשר להניח שהפיקוד עדין אקטואלי", אין איננו יודעים מה טפון בחיק העמיד, הכרזות אחרונות מפי אישים חשובים כאילו מחזקות הנחה זו, אנו מניחים כי שליטותה של מפלגת העבודה אינה צפויה סכנה רצינית, ולכן מובטח ל,הארץ" ולמספרו תיסבול נוסף, שלא יבייש קודמיו.

ועידת בודפשט חשפה חולשת מוסקבה

שלמה דרך

ועידת בודפשט של שבע מדינות ברית וארשה, היתה המזורה והעקרה בכל

כינוסי הגוף הזה, לפי הרכבה שימשה הוועידה פסגה יציגה ורמה ביותר, באיה היו ראשי הממשלות, ראשי המפלגות ומפקדי צבאות הברית, מהרכב זה אפשר ללמוד, מה חשיבות ייחסה מוסקבה לכנס, אך פרט להפגנת ארווה של סולידריות ולקריאה לעמי אירופה, "להפש יחדיו דרכים לשימת קץ למיצולה של אירופה לנושים צבאיים", לא הניבה הוועידה כל פרי פוליטי, דיוניה הרשמיים נמשכו שעותיים וחצי בלבד, והודעת הסיכום חסרה כל התייחסות משמעותית לעניינים שלמענם טרחה מוסקבה כה קשה לכנסה.

העתונות הרומנית צהלה: צ'אושסקו גבר על ברזנייב, ואמנם נאלץ ברזנייב לסגת מכל דרישותיו ותוכניותיו, שהביאן באמתחתו ה"פוליטית, אך האמת היא, שמוסקבה הכשיר לה את עצמה, מנהיגותה איבדה את השליטה על מדיניותה והיא מועדת: על גבול סין, בחזית ברלין, ביחסים עם בעלי הברית ב"מזרח-אירופה וכנראה שגם בביתה פנימה: עוד ברית-המועצות, הוועידה אך חשפה יוני העולם את חולשתה הפנימית.

ועידה לשם מה?

מה ביקשה מוסקבה להשיג בוועידה זו? התשובה מסתברת מאליה, כאשר מעיינים בפרוטומים ובי חילופי הדברים בחודשים האחרונים שקדמו ל-וועידה.

ההנהגה הסובייטית זקוקה היתה לוועידה בשביל שלוש מסרות עיקריות, אחת — הפגנתית בלבד: גילוי של סולידריות מצד המדינות החברות בברית עם ההנהגה הסובייטית השליטה, הדבר דרוש היה לברזנייב גם לחיזוק מעמדו בתוך הצטרות הסובייטית, המפולגת כידוע בשורה של עניינים חשובים שהוא הכריע בהם; גם כלפי ארצות-הברית, שעמה הוא שרוי במר"ם מסובך מאד, וגם כלפי סין, עוד בטרם פרצו קרבות הגבול.

חשובה יותר המטרה השנייה: להשיג דרגה יותר גבוהה של השתלבות מדינות הברית, לשם גיבושה הצבאי, הכלכלי והפוליטי, תוך כדי חיזוק המרות הסובייטית עליה.

למטרה זו חותרת ההנהגה הסובייטית מאז הפלישה לציטוסלובקיה, כדי למנוע מהודרה נוספת של ה-

אביב הפראגי, פירושו המעשי של הכיבוש היתה ההצעה לחיזוקו של הקומיקרן ולהקמה מוסד חדש — ועדה פוליטית עליונה, שמושבה במוסקבה, ל"תיאום העניינים המדיניים, לרכות עניני מדיניות החוץ, הביסוס העיני למגמה זו כלול במה שקרוי "דוקטרינת ברזנייב", זו התיאוריה שנוסחה לראשון זה לפני הפלישה לפראג, בדבר, הריבונות המוגבלת של המדינות הסוציאליסטיות", היא נותנת למעשה היתר עקרוני להתערבות בעניני פנים של מדינות החברות בברית וארשה ומשמשת נקודת מוצא ל"אינטגרציה מירבית בכל השטחים, ובהנהגה טוב" ייסית מסובך, עד כדי הפיכת העצמאות לדבר פור"מאלי וספלי בלבד.

המטרה השלישית נולדה בעקבות התפתחויות הדומים על הגבול הסיני-סובייטי, מוסקבה קיוותה להחלשת גינני של, התוקפנות הסינית", להתייצבות בלי מסייגת להגנת העמדה הסובייטית ואפילו ל"משלוח יחידות צבאיות של מדינות הברית, בעוצמה סטלית בלבד, לגבול סין.

רומניה לוחמת חוכה

המצב בברית וארשה הוא מורכב למדי, שלוש מדינות — גרמניה המזרחית, פולין ובולגריה — מזדהות עם מוסקבה ותומכות בכל דרכיה ודרישר תיה, הונגריה מזדהלת אחר הקו המוסקבאי בלי חסדה, אינה מעיזה להסתייג ממנו, אך גם אינה מגלה תמיכה פעילה ותקיפה, כמדינות שהוזכרו קודם, צ'כוסלובקיה שרויה במצב טראגי, תקווהה ועתידה — בכשלונו של ברזנייב, אעפ"כ הסכים דובצ'ק, לשעבר אסירו הפיסי של ברזנייב ועתה אסירו הפוליטי, לקבל מידיו את תפקיד היריר של

ועידת בודפשט, יתר על כן, הוא גם נכנע שבוט קודם לכן לתכתיב הסובייטי — וכמהו גם צ'אושסקו — שכל מדינות ברית וארשה חייבות להחרים את ועידת המפלגה הקומוניסטית של יוגוסלביה, וכל זה על שום מה? על שום שהניחו מראש, ובצדק, שמעל בימת הוועידה תישמע ביקורת על הפלישה לציטוסלובקיה...

נשארה איפוא רומניה מדינה יחידה למאבק גלוי בתוך מדינות הברית נגד תכניותיה של מוסקבה, והיא נשארה אותו בתבונה טאקטית, באומץ רוח, בבטחון עצמי גובר ובהצלחה מרובה, מבחינה זו צדקו הרומנים שקבעו, שהם גברו בבודפשט על הסובייטים, אך מיד יש להוסיף, כי לא בכוחם בלבד עשו את החיל הפוליטי הזה, גם לסין הרחוקה יש חלק בהצלחתו של צ'אושסקו, ולא מהיום, העמדה הנייטראלית שקבעה ההנהגה הרומנית בפולמוס מוסקבה-סין מאז התגלותה, היתה לה לעזר רב בעמידה נגד הסובייטים, יש אפילו הסונונים, כי אזהרותיה של סין בימי הפלישה לציטוסלובקיה, לבל תיפגע עצמאותה של רומניה, שימשה גורם ראשי בשיקולי הקרמלין ביחס לרומניה.

מאבקה של ההנהגה הרומנית נגד מדיניותה של מוסקבה נשענה על שני יסודות עקרוניים: יסוד העצמאות המוחלטת של כל מדינה ממדינות הברית, ויסוד התפקיד המצומצם של הברית לעניני אירופה בלבד.

חתירתה של רומניה לעצמאות כלכלית נמשכת כבר שנים אחדות, בעקבותיה רופפה את יחסיה עם הקומיקרן, חיפשה קשרי מסחר עם המערב, פיתחה באופן עצמאי את כלכלתה וראתה ברכה בעמלה, ממילא היא דחה כל מגמה לחיזוק הקומיקרן, שיטל ממנה כל מרחב חמרון כלכלי, אך היא יצאה בתק"פות גם נגד המגמה להפוך את הברית לארגון של-לאומי, באמצעות ועדה פוליטית עליונה, לצורך זה ידע צ'אושסקו אפילו לצטט פסוק מפי אנגלס, במרשב הפרלמנט הרומני, בטרם צאתו לבודפשט: "שיתוף פעולה בינלאומי בין אומות אירופה אפשרי רק בתנאי שכל אחת מהן תהיה שליטה על ביתה שלה", ובנאום שנשא באותם ימים שלפני הוועידה בארמון הריפובליקה אמר דברים עוד יותר מפורשים, וב-

בלתי זהיר יכול להכביד עליו או להכשילו. וכשם שהאמריקאים זקוקים עתה לרצונה הטוב של מוסקבה, זקוק גם הקרמלין לרצונו הטוב של הבית הלבן. מכאן גם השלכות לגבי המזרח התיכון. אך זו היא פרשה בפני עצמה.

במזרח הרחוק איננו סטאטי כבימים ההם. לא בכדי בלעה בריה"מ את הגלולה המרה של התעלמות מאזהרותיה ביחס לבחירת הנשיא הגרמני בברלין, והשכיחה מהר את כל איומיה. היא נתונה בראשית דרישה עם הממשל האמריקאני החדש. וכל מעשה

שמו בלבד: "כל הנבלת עצמאות של מדינה סוצי-אליסטית וכל התערבות בעניניה הפנימיים. לא יעזרו לאותה מדינה, כי אם יזיקו לה ולסוציאליזם בכלל". ואשר לפולמוס בשאלת התמרונים על אדמת רומניה, שממשלת רומניה מפתחת מפניהם בעקבות הנסיון הצי"י, הקדים צ'אושסקו רטואה למכה. שבועות אחדים לפני ועידת בודפשט אישר הפרל"מנט הרומני חוק האוסר על שימוש בכוחות צבאיים רומניים על טריטוריה לא רומנית וכן גם כניסת צבא זה לתחומי רומניה. בלי הסכמה מפורשת מטעם הרלמנט. משמע נטילה סמכות מן המפלגה לתת הסכמה לתמרונים על אדמת רומניה. בתחלטה זו ככל הנשיא צ'אושסקו את ידיו והלך לוועידה בבודפשט כאיש שאין בסמכותו להסכים לדרישה ממוסקבה, מבלי לשוב ולשאל את פי הפרלמנט.

זעזועים מדיניים בפאקיסטן

ישעיהו אוסטריון

מעצמות מבויגה פרלסנטאריה וממשלתית במרכז ה" צניינים שיוססרו ברשותה של כל מדינה במסגרת הפדר" ציה. מכאן משתמעת בעייה הרתי-הגורל, באיזו מידה אפשר יהיה לאן בין הכוחות הצנטרופוגליים. תדוחים בכל סחיד למדיניות של דצנטרליזציה סורבית של השלטון הזה. לבין המנטר הדמוקרטי הפדראלי, שהיוב לתאם בין כוחות אלה לבין המציאות המדינית הפאקיסטנית. שתתמיד להתקיים כיהודה מדינית פלכות מזה, אולם בשעת זו בעיות אלה פועלות בקולניות רבה על ידי הכוחות ה" נאבקים על השלטון. השאלה המידית איפוא היא, פי יגלה את ענייני פאקיסטן ופי יבצע את השינויים רבי- התוצאות אלה — הכוחות המתקדמים, שקוראים לעצמם מהפכניים. בהנהגת זולטיקאר עלי בזהמור או תחת שרביטו של ידירונאמנו של איביחאן, המרשל של היליהאוויר, אסגהר האן.

הפדראליזם הוא מחוייב המציאות ההודית-פאקיסטנית

מאז הוצלתה, בסוף שנות השמונים של המאה שעברה, המיסמה שתתייבשת ההודית פורכבה מיני עמים. הודי ומוסלמי, ועד הקמת "הליגה המוסלמית" ב-1906 על ידי מוחמד עלי ג'ינאה, נסתבר, שהסיסה, הודו אחת ומאוחדת, שבה דגלו ההודים, נוגדה את המציאות הלאומית-דתית והחברתית בהודו. הודת המוסלמית כבשה לה עמדה מסריעה במחוזות הקוצוניים של התתייבשת, במערב ובמזרח, בגלל היותה דת הוסיאנית והשוניית, ועל כן רכשה לה במיוחד את לבם של המוני הקאסטות המנדיות והסככות הנמוכות, ששכלו מתנאי קיום מחרי" דים בחברה ההודית הקיימת תחת שלטונם הבלתי-מוגבל של האטארדזיים הכולייכולים, מסתבר, שבמשך מאות השנים האחרונות נברה תנועת ההתאסלמות, ששיחררה מיליוני בני-אדם מבידוד חברתי ומנידוי סוציאלי וגרמה לפולאריזציה בין הכוחות המסורתיים של הקאסטות ה" הודיות, שהתנגשו בתפיסה המוסלמית המתנגדת מעצם מהותה למציאותה המגובשת של החברה ההודית, המאבק התנהל לא בלבד בשטח הדתי, אלא בהפך להתנגשות בין שתי השקפות-חיים, שנתגבשו במחצית הראשונה של המאה העשרים והגיעו לביטויים בודיעת הליגה המוסלמית כאלאחאבאד ב-1906, שבה החלס, לפי הצעת המיסור המוסלמי מוחמד איקבאל, על הקמת מדינה מוסלמית עצמאית בהודו.

עשר שנים מחזיק איוב האן ברסן השלטון בפאקיסטן ועתה הניע שלטונו לקיצו. זה חודשים קמה תנועה מהפכנית, שהקיפה את כל מחוזות המדינה ודרשה שי" גרים מהותיים באופיו של המשטר, כסילוק הרודן איוב האן מהנהגת המדינה ופרישתו מהחיים הפוליטיים ולי" החזיר את פאקיסטן לפסים של דמוקרטיה פעילה, המכ" ריעה בכל ענייני המדינה, המאבק נגד הרודן נהפך להתקוטנות המונים לא בלבד עקב הדרישה להידוש החיים הדמוקרטיים במדינה, התהליך סקרו בתפתחותיות מהותיות בחברה ובכלכלה הפאקיסטנית, מבין שבעשור האחרון, בתקופת שלטונו של איוב האן, החריפו הקשיים הכלכליים, החברתיים, המדיניים, התרבותיים-ליטוניים ו" החטירו הבעיות האומנוסטיטיות-לאומיות, הממסדר — או שלא התייחס לבעיות אלה כלל ועיקר או שלא השכיל למצוא להן פתרונות, כך פרץ הזעם שהצטבר ובהפגנות המוניות והתנגשויות דמים, שבהן השתתפו כל רבדי האוכלוסיה, הועלתה הדרישה הבסיסית לחדש

איוב חאן

קודסכל את הדמוקרטיה בפאקיסטן. זה היה התנאי הראשון לקראת הררי לכוחות החברתיים למען יוכלו לפעול להפלת המשטר הרודני וכן להעלאת סיכולי הבעיות הבסיסיות של פאקיסטן, הדרישות את פתרון העשירות לשנות את פני הדברים במדינה ה"חודית הזאת מן הקצה ועד הקצה, עיקר המאבק מתחולל על שינוי עמדה, אירגונה והנהלת ענייניה של פאקיסטן ממדינה ריכוזית למדינה פדראלית שתורכב ממחוזות אוטונומיים, למעשה, הדרישה, העומדת עכשיו על הפרק, היא לא בלבד בעיקרון הפדראלי לשני הלקי המדינה המנותקים זה מזה במרחק עצום של אלף ויש מאות קילומטרים, העיקרון הזה, מעצם מצבה הגיאוגרפית של המדינה, היה מקובל כל השנים כמרחי בל יגונה ולפיו נהגו מאז כינון פאקיסטן ב-1947, אולם הכוחות המהפכניים כיום דורשים לעבד שיטת-שלטון קונסטיטר ציונלית בעלת אופי פדראלי-דמוקרטי, שתכונן את פאקיסטן כמדינה של שתי הסיבות אוטונומיות, הנהגות

סין מסייעת מרחוק

אמרנו, שהיסוד השני, הארגוני-פוליטי, שעליו הס" תמכה הנציגות הרומנית היתה קשורה בתפקידיה של ברית וארשה. ואכן טענו הרומנים, כי ברית וארשה לא באה לעולם, אלא לצורך בסחונן העצמי של המדינות הקומוניסטיות באירופה, נוכח הסכנה מצד נאט"ו. ברית וארשה היא איפוא בחזקת נאט"ו קומוניסטית, ואין זה מתפקידה ובסמכותה להתערב בעניינים ש" מוחץ לתחומה של אירופה, וממילא אינה רשאית לקבוע עמדה ביחס לסכסוך הסיני סובייטי, ויאטנאם והמזרח-התיכון. יש רגלים להנחה, כי גם מדינות אחרות בברית, מן הנאמנות למוסקבה, לא גילו התלהבות יתירה להזדהות ללא סיוג עם מוסקבה ולהטיל על הסינים את מלא האשמה על מאורעות הדמים בגבול. יש בארצות אלה הסבורים, כי הלחץ הסיני על ברית-המועצות יש בו גם צד לטובה, הוא משמש גורם של ריסון בהתנהגותם של הסובייטים כלפי בעלי בריתם במזרח אירופה, מכל מקום גילו כמה וכמה עתונים בארצות מזרח-אירופה שונות והירות מסוימת בהערכת המאורעות במזרח הרחוק, תוך נאמץ לנקוט עמדה מאוזנת יותר מאשר הסובייטים, מבלי כמובן להעז ולהסתייג גלויות מן העמדה הסוב" ייטית המוצהרת.

הנסיבות הבינלאומיות לרעת מוסקבה

כמה איפוא יצאו הסובייטים מן הוועידה? בידים ריקות? הם לא הצליחו לסחוט כל גילוי של הודהות עם עמדתם בענין הסכסוך עם סין, הודעות הסיכום מסתפקת בתבעת צער על ההתנגשויות לאורך הגבול והן לא, הודעה זו הסרה גם כל זכר לכינון מוסד פוליטי משותף, ולהשתלבות יתר בתחום הכלכלי, אפילו אוהו תחום, שברית-המועצות זכתה בו להישג מוגבל — הפגנת הליכוד הצבאי ע"י גיבוש מערכת הפיקוד של ברית וארשה — נאלצה לשלם בעדו בחסכמה לדרישתה של רומניה לכונן סדר של חילו" פין מחוזיים במשרות הפיקודיות של הברית, תחת הנהגה הקיים שכל כולן נתונות בידים סובייטיות בלבד. דרישה זו אינה חדשה, אך מוסקבה התעלמה ממנה בעקביות, עתה נאלצה לסגת, כמובן, שאין להניח, כי ברית-המועצות תוציא מידיה את הפיקוד העליון על צבאות ברית וארשה, אעפ"כ לא היה עוד, אם אמנם תקיים מה שהוסכם, שליטה יחידה, היא תואלץ לשתף את נציגי המדינות האחרות לפחות בעמדות פיקוד נמוכות יותר, בודפשט גילתה כי הנסיבות הבינלאומיות נשתנו לרעתה של מוסקבה, שוב אין הקרמלין יכול להרשות לעצמו מה שעשה ב-21 באוגוסט לצ'כוסלובקיה, הוא עצמו מפולג ב" הערכת אותו מעשה, רומניה מוכנה יותר, צבאית ומוסרית, לעמוד נגד פגיעות בעצמאותה, הגבול

ערבי בעוד בפאקיסטן המזרחית השפה המדוברת היא בגנאלית. מאמץ התייעוש שנעשה על ידי משטרו של איוב חאן, עיקרו בפאקיסטן המערבית, אולם החקלאות מהווה עד היום הוה עיקר פרנסתה של האוכלוסייה: בבנגאל המזרחית עד 80 אחוזים ובחלק המערבי — עד 65 אחוזים.

מפריטים מעטים אלה יוצא, שאם החלוקה לשתי מדינות, הודית ומוסלמית, הייתה מתוויבת המציאות ה"חברתית-הדתית, הרי כיום הכוחות הרוחניים לאוטונומיות כוללני של שני חלקי פאקיסטן הם תולדה הגיונית מהמצב הקיים זה עשרים שנה ומעלה במדינה. למעשה, התפתחו בפאקיסטן שתי מדינות מוסלמיות, המדוברות בשתי לשון נות נפרדות, שלכל אחת ספרות לאומית משלה. מערכת הינוך עצמאית ונמצאות בבידוד מוחלט זו מזו קבחינה גיאוגרפית במרחק של אלפי קילומטר.

תקופת שלטונו של איוב חאן

הנשיא איוב חאן הגיע לשלטון לאחר מהומות פוליטיות בלתי-פוסקות בגלל חוסר בגרותה של החברה הפאקיסטנית לעכל את הדמוקרטיה כשיטה ממשל. איוב חאן הציל (בלי מרכאות) את פאקיסטן מאנרכיה, למען האמת התייסטורית יש להודיש, שאיוב חאן, מסקד הצבא הפאקיסטני, סירב לקריאת המושל הכללי דאז, סולאם מוחמד, לקבל עליו את ראשות-הממשלה. לאחר שסירד ב"1954 את הפרלמנט, אולם ב"1958 נאות איוב חאן לקבל את השלטון, כי הממשלה לא יכלה להשלים סדר במדינה. מתאריך זה שלט כמושלים-סחוק פאקיסטן, אשר על קיומן של המפלגות ובבחירות שהתקיימו שנה לאחר מכן הבישו 96 אחוזים של המצביעים את אמנם בנשיא. איוב חאן אמנם השקיס את ורורות במדינה, אולם על פני השטח בלבד, בשנות כהונתו עשה מאמצים לתייעוש המדינה, עשה צעדים ראשונים לרפורמה הקלאית מצד סצפת ביותר היות ו"50 אחוזים של קרקעות פאקיסטן נמצאות בידי שכבה קטנה של לישונדיסטים, מדיניותו היתה בוסן הראשון פרימטורית והצטרף ל"ברית הגנדי דרום-מזרח אסיה" ("סאט"ר) ב"1954, ול"ברית בנדו", שהיא כיום, "סנט"ר". בשנת 1955, איוב חאן נוצל את הגינונים שבין סין להודו והתקרב בוסן האחרון לסין, כמלחמה הקצרה, שפרצה בין הודו לפאקיסטן בשאלת קאשמיר ב"1965, ש"שמונים אחוזים של האוכלוסייה שלה הם מוסלמים ושנסתיימה ב"שלום שאקטנט" בחיובתה של ברית-המועצות, שיפו איוב חאן את יחסיו עם מוסקבה, כשדוד מעבל טיעו מסין, מבלי לעזוב את בריתות "סאט"ר ו"סנט"ר המערביות, המכוונות נגד סין ונגד ברית-המועצות, אולם למרות השקט הפוליטי-חברתי היחסי שנשתרר בפאקיסטן, ולמרות הלוליינות של מדיניות החוץ שלו, לא שינה איוב חאן באורח מהותי את הנאי

הקיום הכלכלי הירודים של המוני פאקיסטן. שהט מ" הנמוכים ביותר בעולם — 80 דולר לגולגולת לשנה (1) — ולא פתר אף אחת מבעיות היסוד של המדינה, פשוט, דיכא אותן ביד חזקה ולא נראו לפינו, אולם, כאמור, בחודשים האחרונים גברו הכוחות המתנגדים למשטרו הירודי ולאחרי מהומות-דמים ממשכות ויותר, בלגאום מסוימים, על שלטונו.

קידמה ורודנות במאבק

נורלה של פאקיסטן ייחתך בתקופה הקרובה במאבק המתנהל בין כוחות הקידמה, בהנהגת זולפיקר עלי בודה סור, ובין הכוחות השמרניים, בהנהגת מרשל חיל-האוויר אגהור חאן, המרשל, אם מכות עצמו אם מתוך תיאום עם איוב חאן, מסקדו הצבאי משך כל השנה, אילגן ברוינות מדהימה כוח מדיני אודם, שעשאו למתנגד רציני של מנהיגי השמאל הדמוקרטי ז.ע. בוחטור, מנהיג זה נישא בחודשים האחרונים על גלי ההתלהבות החמונית ורשם לזכותו את נסיגת איוב חאן מהשלטון, אולם המרשל אגהור חאן ריכז במחנהו את הכוחות הסוציאליים, שיש להם מה לאבד", ומשום-כן מעוניינות בתמשך הסדר והשקט הסוציאלי-מדיני בפאקיסטן, הוא מבסס גם את כוחו הפוליטי על המערכת השלטונית, שהקים איוב חאן, ונשארה נאמנה לשלטון במידה רבה מפתח מפני יום המחר, השכבות החברתיות העירויניות, המוסטיות ובעלי הקרקעות הגדולים, ערדם וזכרים את תקופת המהומות ומאורעות הדמים מלפני עלות איוב חאן לשלטון, ולכן הם רואים במרשל אגהור חאן ארט חוק שיבטיח את הסדר, לא יחדרו להמשיך ברפורמה החקלאית ויחד עם זה יפעל כנשיא נבחר — אם ייבחר — לפתרון הבעיות הבוררות של פאקיסטן של ידי הכרעות דמוקרטיות של העם ובית הנבחרים, קיימת סברה, שאיוב חאן מתכוונ להעביר למארישל את השלטון בתקופה המעבר, שבה יתקיימו הבחירות הפרלמנטריות וכך יירדה שתי ארנבות

בוהוטור לאחר שוחרר ממעצרו

בידי-אחד: המנגנון השלטוני היה בידי האדם שהוא רוצה ביקרו וזה כמעט יבטיח לו את בחירתו ומצד שני הוא יעזוב את השלטון בצורה מכובדת ללא זעזועים וללא הפגנות ומאורעות דמים.

יש להדגיש, שהכוחות המהפכניים של בוהוטור אינם פלוכדים כלל ועיקר, הפלג, הדמוקרטי קיבל את הצעות התנאים והוויתורים, שהעלה איוב חאן במשא ומתן של "השולחן העגול" עם מפלגת האופוזיציה, בעוד בוהוטור, המייצג את הפלג, "המהפכני", מתנגד להצעות הויתורים אלה ודורש את הרחקת הירוד מהשלטון ובחילות מיידיות לבית המחוקקים, אולם כאמור, עיקרה של הבעיה אינה מתבטאת בכך אם יתקיימו סוסטן בחירות פרלמנטריות סדירות ויוקם משטר דמוקרטי, אלא אם יוסכם על מדיני יות המדלליזציה הסופית עד כדי איסונוסיה ועצמאות כמעט של שני חלקי פאקיסטן מזה, ויצירת מערכת של שונות, שתשכיל לחבר בין שני החלקים הנפרדים ולי דבקם בכל זאת ליחידה מדינית אחת, מזה, לבוניה זו לא היה כל פתרון במשטרו של איוב חאן ואין גם כל הענה מעשית בכיוון זה לא למרשל אגהור חאן ולא לזולפיקר עלי בוחטור, מכאן משתמע עיקרו של הפרודים הפוליטי במאבק, המתנהל בטענה זו בין הכוחות היררכיים בפאקיסטן, ויתרה מזה: הבעיה אינה מסתכמת רק ב"הכרה בשני שטחי פאקיסטן כיחידות אוטונומיות-עצמאיות, אלא בדרישות אוטונומיות, שהועלו גם על ידי מחוזות סניד בלוציסטן והמחוז הצפון-מערבי, הדרושים להישרד משלטונו של מחוז סאנג'אב, בכל מחוז נד עם אחר, כל מחוז מדבר לשון נפרדת, פאנג'אבית, סינדית, בלוצית, המנהנים שונים, מערכות החינוך נפרדות ולמרבית המארי דוכסליות השפה האנגלית היא הלשון הרשמית השנייה בכל המחוזות האלה, שכן היא מאחדת את כל פאקיסטן מבחינת האדמיניסטרציה והוויתורים היוטימיות, מיכלול בעיות זה חייב לבוא על פתרינו לאחר הבחירות לפרלמנטים של שני חלקי פאקיסטן ולבית-הנבחרים הפרכי בתנאים של פריצת סכרים פוליטית כללית, שאינה עשויה להקל את המסימה על מנהיגי פאקיסטן, וגם זה יש לזכור: המאבקים המדיניים לדמוקרטיה ולאוטונומיה לאומית אינם פותרים כלל ועיקר אף אחת מהבעיות הבסיסיות של החברה והכלכלה במדינה, שהן הסורות סאין כמותן.

מכאן אנו למדים, שדעתם של מנהיגי פאקיסטן לא תחיה נתונה בתקופה הקרובה לבעיות כללי-מוסלמיות או סאן-ערביות, למרות התמיכה המילולית, המוגשת לכל עת מצוא לערבים ולמלחמתם בישראל, המאקיסטנים חייבים לעשות לביתם, והשונים הבאות יחיו קשות וחרות נרדל לעפי פאקיסטן, למחוזות המדינה ולצמיים הלאומי והחברתי.

מעניות

הטירוד והפעולות החבלניות, אין שום התחייבות ערבית, והתצעות הסוביטיות או צרפתיות אינן מוכרות דבר ולא הציידבר בענין זה, ובכן, אם ניתן להבין את הסיבות, שתבואו את הסוביטים והצרפתים לגיבוש עמדתם זו, הסוגעת בישראל, מדוע הגיעו לאותן מסקנות גם חוגים מסוימים בישראל? עמדתם של רקיה ואנשי "מצפן" אינה מפליאה אותנו, הראשונים סבורים, שכל מה שמסקבה מחליטה — זה טוב, ואין לערער ולא להרהר אחרי החלטותיהם של בריוניב או קוסינין, כשם שבבעבר אסור היה לערער על החלטותיו ועמדותיו של סטאלין או הרושצ'וב, אבל מה לכל זה ולשמאל של מפ"ם? כלום גם הם סבורים, שכפית נסיגה על ישראל ללא שלום וללא הבטחת הנבולות וחיוש השיים, פירושיה שלום? הלא הנסיין הרב, שהצטבר עד כה במשך עשרים שנות קיומנו כמדינה, הוכיחו, שסיוודורים ארציים אלה, העוקפים את הבעיות, במקום לפתור אותן, מביאות, במשור של דבר, לעיסות-דמים נוסף, למלחמה נוספת, אכן, אלה אשר הציגו את שאלת השגת השלום כדבר החלוי אך ורק בנסיגתה של ישראל, משחקים לתוך ידם של ארבי ישראל, מולא, לרקיה ול"מצפן" יש מטרה מוצהרת ברורה בשטח זה, אבל מה לאנשי מפ"ם, חברים בקבוצי השומר הצעיר, ולגישה הסלנית זו? משור מרעיש היה בעמדתם בסימפוזיון זה!

ראל לעולם, כיצד איפוא ניתן לגשר בין שתי עמדות סונדות כאלה, כאשר האחת תובעת משור אלמנטרי, פשוט וצודק, כלומר, הודברות כדי להגיע לשלום, ואילו השניה דוחה כל רעיון כזה? התשובה, שניתנה על ידי הררי סים או הצרפתים, כלומר, נסיגה ישראלית לתנאי מוקדם לכל שלב שני של הסדר, הצבת חיילי ארם וכד, משרתת אך ורק את האינטרסים של המציעים, ברית המועצות, שהסיתה את הערבים נגד ישראל וצוידה אותם בכסמיות עצומות של נשק, הרויחה הרבה מבחינת ההשפעה על מדינות כמו מצרים, סוריה, אלגיריה ועיראק, אבל היא מסכנת את כל הישיגיה, עם המשך המצב הנוכחי, נסיגה ישראלית לפיכך תשרת את האינטרסים הסוביטיים, אבל גם צרפת תצא נשכרת מנסיגה זו, שכן העמדה שנקטה צרפת, לחץ על ישראל, הטלת האמברגו והרחבתה, גינויים נגד ישראל בכל הזדמנות וכד — מוכיחה עד כמה משתוקק דה-גול לחופש כמגן ומרעיע של הערבים, אם יזכה להשיג נסיגה ישראלית ללא תמורה כלשהי, ללא שלום — הוא יוכל לזקוף להשבוגו נצחון מדיני ומטורי גדול למען הערבים, אבל במה משרת כל זה את ענין השלום? בלא-כילום, שהרי הערבים לא יתמנו לאחר מכן על שלום אלתנו, ואף אינם מתחייבים לשום מעשה חיובי אחר וולת, הפסקת הלוחמות, שהופסקה למעשה, משום שאינם יכולים במצב הנוכחי לפתור במלחמה מוקפה חדשה, אפילו לגבי הפסקת

מעניות

„רודפי שלום או שוחררי הדברת ישראל“

הסימפוזיון, שדן בשאלה, כיצד למנוע מלחמה ולהשיב שלום בין ישראל וארצות ערב, עורר רוגג מוצדק אצל חברי מפ"ם, הזאיל והמתחמים העיקריים בדיון זה היו חברים מספלגה זו, מן הפלג הקיצוני-שמאלי, שלא הסכים להחלטה הרוב בדבר הקסת המערך עם מפלגת העבודה, המוסדות הארגוניים של מפ"ם רואים בחוסרה רבה את התחמרותם של שוללי המערך מספלגה זו עם חוגים קיצוניים, כמו "מצפן" ורקיה, בטיפוח עמדות המנוגדות בתכלית לדרכה ותכניתה של מפ"ם, ברם בסבילינו, שאינו חברי מפ"ם, עוררו הדיונים, שהתנהלו בסימפוזיון זה, ובכלל החוגים האלה — פליאה רבה, ממשלת ישראל מצחירה השכם והשרם, שהיא רוצה בשלום בריקיימא, המבוסס על הכרה הדדית של כל מדינות האזור, כיבוד זכויותיהן ועצמאותן המריטוריאית לית, המדינות הערביות החליטו בכינוס שקיימו בחארטום מיד לאחר מלחמת יוני 1967, שלא ישבו עם ישראל לשיי חות, לא יתמנו הסכם שלום עם ישראל, ולא יכירו ביש

בשליחות הסטודנטים למאילה

תמה ועידת מגילה, וכל באיה סו לועדה הבינלאומית בפאריס.

המעבר ממגילה לפאריס אינו רק מעבר אל יבשת אחרת. מעבר מועדה פעוטת-משתתפים לקונגרס כינר לאומי בן למעלה ממאתיים משתתפים (שלושה ישראלים נוספו למשלחת: יעקב לוי וסיבה אבנימלך סירושלים ויוסי אהרונביץ ס.בראילן). ויהוד עם כותב שורות אלו היה את המשלחת הישראלית. זהו שוגי של בעיות. במקום בעיית הסטודנטים בסין הלאומנית, שארגונם הוצא אל מחוץ לחוק ע"י המשלה, וכל שהובטח להם כי בעתיד יורשה קיומם של ארגון בעל פונקציות דומות, אלא שמשדרו יהיה בבנון ממשלתי ומנהיגיו ימונו ע"י המשלה, — קיימת בעיית הסטודנטים הצרפתיים — שהלה גדול מהחברות שהיו מקבלות משתלמים סד' קיץ בקיץ — ביטול הסכמתם בעקבות מאורעות השנה החולפת. במקום בעיית הסטודנטים הקוריאניים, שמשפיל הם אסרת כמעט לחלוטין יציאת סטודנטים לחו"ל, ואפילו להשתלמות או לועדה בינלאומית, מחשש "ברחת מוחות" קיימת. בעיית הסטודנטים האמריקאים, שמיבצע איסוף הכספים שלהם, שהוכנן למידול של 50% יחסית לאשתקד. התקדק רק ב-25%. ועוד. אכן, עולם סטודנטים אחד — ובעיית בו הרבה.

מתבצעת הבינלאומית עמד הקונגרס בסימן מעבר של שיטה החילופין מה"בורסה" הידנית, של חילוף המוחות חילוף, לשיטה מחשב אלקטרוני, שלמרות פגמיה — העלויה בחלקה הגדול למצוא לכל אחד מ-5,000 המשיג תלמים במוטנגיה את הניזב המתאים לו ביותר מבחינת דרישותיו ומישוריו, בן הכולט בקונגרס על הקמת "רפורל סרוויס" — מעין לשכת עבודה בינלאומית לסטודנטים שסיימו לימודיהם (נציג ישראל נבחר מחדש להנהלת ארגון-בן זה, וכן דגו בסיסות-ישר סטודנטים-אליות, ב" שיטות של יחסי-ציבור וקשרים עם הממשלות, האוניברסיטאות, החברות והקהל הרחב.

בן תוכננה הכנית הבינלאומית, שכללה מקום כניס הועידות הבאות (היו מדינות שכבר הסיגו לשנת 1973), הגברת הכמות ושיפור האיכות של המשתלמים — ועוד, מבחינת ישראל היה הקונגרס מוצלח מאין כמוהו:

ישראל הפילה את מספר המשתלמים הבאים אליה היוצאים ממנה (למעלה מ-50), הוסלה למדינה נותנת ולא רק מקבלת, מפי שהיה עד כה, (אוסר סמינר ביניל בקיץ בירושלים), (הרענקו סקומות השתלמות להודו, סיריה-ליאונה, וליהודים מצרפת וארגנטינה, והציקר — לאחר שאבק קשה בין 14 מועמדים הצליח נציג ישראל (הח"ס) להיבחר כאחד מחברי האקסקוטיבה העולמית (עם הנציגים מארה"ב, גרמניה ושוויץ), וכנציג המדינות הקטנות והמתפתחות — קיבל את "תיק" הפעולה בארצות אלו, כולל מסע ההתפשטות של הארגון באסיה אפריקה והגוש המזרחי.

הנציגים הערביים היחידים היו סמוניסיה, הם אמנם לא הסכו בנו, אך לא ניסו להפריע, ומוסלמים אחרים — נציגי תורכיה — אף עמדו בראש מסע התעמולה לטובתנו, אולי מתוך הקרובה הביאוגראפית והתרבותית, כי ישראלי יבין מדינה קטנה ובעייתית טוב יותר מצרפתי או דרום-אפריקני (שהיו המתחרים העיקריים של המקום באסקורי טיבה), הסתייענו, ובעיקר סייענו ליהודים במשלחות השונות, ורכיב מתם (כל המשלחת הארגנטינית, סרבית הדרום-אפריקאית, אמריקאים, צרפתים, בלגי, קנדי ועוד — אף שכנענו לבקר בארץ — ואולי אף לשלות, חזרנו לארץ סרוצים בתחלט, שכן הושגו כל המטרות שהצבנו לפנינו, ואף השגנו כמה דברים שלא חשבנו עליון תחילת.

נוכחות ישראל הולגשה היטב בוועידה, ונציגי מדינות רבות, ובהן מצ'כוסלובקיה, הונגריה, פולין ויוגוסלביה — ראו בנו בעלי-ברית במאבק נגד השתלטות ה"גדר" לים" מאירוסה-ארה"ב, והקשרים שנקשרו עוד יניבו פירות, במיוחד בתחשב במעמדם של חלק מהנציגים בראשות ארגוני הסטודנטים בארצותיהם ולגבי אחדים (הודו, גאנה) אף בממשלותיהם.

דוד יוד

ועידה הבינלאומית, שהתקיימה מיד לאחר ועידת-מגילה בפאריס, (וזו היתה, אגב, אחת מטטרות הועידה ה"אסיאנית).

לאחר שזכינו למעמד מלא בארגון האסיאני, ובתחשב ברמת הפעילות של ארגוננו (הקריטריונים הם: מספר המשתלמים לשנה, מידת ההשתתפות באירועים בינלאומיים, מספר האינברסיטאות החברות בארגון המקומי ועוד), הוכרנו (עם יפאן ואוסטרליה) כ"שלושת הגדולים" ביבשת, ומסעפי עזרה למדינות המתפתחות, חולקה היבשת ל"אזורי הפעולה", שבהם תעזור המדינה הראשה למדינות החלשות.

וכך, כשאוסטרליה, "קיבלה" את ניוזילנד והינדונגיה (לפעולת הרחבה והעמקה), יפאן את כל המזרח הרחוק, קיבלה ישראל את מערב-אסיה, כולל אירן, ציילון והודו (מסעמים מובנים לא יכלו לערוך לפעילות בפאקיסטן, לשי התעזה המקורית, ובקונגרס הבינלאומי, קיבלה תור"כיה את האחריית לפאקיסטן).

במסגרת עזרנו לאותן ארצות, נתנו השתלמות ללא-חברות לסטודנט הודי, שיגיע בקיץ לארץ במסגרת "תכנית פיתוח מנהיגות" על-השבון הארגון הבינלאומי, וישתלם בארגוננו, בצורת הארגון, דרכי גיוס השתלמיות וכספים ועוד.

מבלי שהתכוננו לכך, הציע היריר היפאני כי יבחרו לו שני סגנים, ללא התנגדות (ועל פי הצעת יפאן) נבחרו היריר הישראלי (עם אפשרות העברת התפקיד לישראלי אחר) והסיריר היפאני לסירירי הארגון האסיאני, ובכך הוכתרה הועידה בהצלחה גדולה ביותר מבחינת ישראל, שוב אין מערערים על הבריתנו, אנו בהנהגת הארגון האסיאני — ואף רואים בנו חלק אינטגרלי — המסייע לאחרים.

סובן שבון הדיונים נוצל הזמן להסברת הצמדה ה"ישראלית במסגרת המזרח-תיכונה והכל הביעו הסכמה למאבקנו וצידקת-מלחמתנו, וזאת — תוך הסתייגות מרצות מפעולות הסיוע הערביות.

איאטיק הוא ארגון סטודנטים בינלאומי, הכולל כ-50 מדינות בכל היבשות, ואשר באנדו את כלל הסטודנטים הלוטדים את מקצועות הכלכלה, המסחר ומנהל העסקים, הוא סתיימר לפעול למען הקמת עולם טוב יותר, פעולותיו העיקריות של הארגון הן חילופי סטודנטים למשך תקופת השתלמות של חודש עד שנה בחו"ל, שבה ספיר המשתלם את צורת העבודה בשטח המעגן אותה, וחוזר לארצו עם ניסיון וידע, (מדי שנה מוחלטים כ-5,000 סטודנטים, פעולה גופתה היא ארגון ועידות וסמינרים בינלאומיים בכלכלה ומנהל, בהשתתפות סטודנטים, סרופסודים ואנטי-עסקים, הנישא השנה הוא: "העברת בינלאומית של מיומנות מניהול", וכבר התקיימו ועידות יבשתיות בשוויץ, ארה"ב, פורטוריקה, גאנה וטוקיו — לקראת הועידה הבינלאומית, שתתקיים השנה באיטליה הארגון מקיים כל שנה קונגרס בינלאומי, שבו נקבעת מדיניות הארגון לשנה הקרובה, נבחרים הפונקציונרים ומוחלטים המשתלמים, כן מתקיימת אחת לשנה ישיבת הועד הפועל העולמי בנוכחות הירירים בכל המדינות.

לארגון שלושה ארגוני-משנה, באפריקה הלאסינית, במערב-אפריקה ובאסיה, לארגון האחרון (האסיני) סנסה ישראל, וללא הצלחה, להתקבל, השנה — זכינו לראשונה לקבל הזמנה לישיבת הועד הפועל האסיני, וכותב שורות אלו, בתפקידו כיו"ר הארגון בארץ, יצא למגילה (הסילרי-פינים), כדי להשתתף בוועידת הארגון האסיני, בו חברים יפאן (שהיריר האסיני בא המיד סנסה והיא הדומיננטית בו), תאילנד, הודו, סוריאה הדרומית, סין הלאומנית, הונג-קונג, סיליפינים, מאלדוה, סינגפור — ולאחר ועידת מגילה, בה התקבלנו כחברים מלאים — גם ישראל, היחס היה לכבי ביותר, ובשל ניסיון הנציג הישראלי בארגון הבינלאומי, גילם הצעיר יחסית של הנציגים האחרים (בסיליפינים מתחילים להיות, סטודנט" בול 16 ואולי קצת מול, היינו, היריר היפאני (להבדיל מהיריר האסיני, שאף הוא יפאני) ואנוכי, הדומיננטים בוועידה, ותוך יצירת חזית בינינו הצלחנו להעביר כמעט כל החלטה, וכך גיבסנו את ה"חלק האסיני" לקראת ה"

מימין לשמאל: היו"ר היפאני, נציגת תאילנד, נציג הפיליפינים, המארח, היו"ר הישראלי, דוד יוד, נציג קוריאה, היו"ר האוסטרלי, נציגה המפיליפינים.

אבו-סלימאן - ראש כנאי מזרח-ירושלים

גדעון ויגרט

אחרי מלחמת ששת הימים? על כך משיב אבו סלימאן, כי סוגי העבודה הם כפי שהיו. מלבד שהם נענים לקריאות מן העיר עצמה יוצאים כנאי ירושלים המדינית גם לעזרת ערי הגדה הקרובות, ראמאללה, בית לחם ואף יריחו. אנו, אנשי התחנה, איננו עוסקים בפרויקט, אומר מר מוסתקלים, המלחמה מצאה אותנו בתחנה על משפרתנו, וכאן נשארו למלא חובתנו האנושית לחוש לעזרה. להציל תושבים, אך בשעה שלגבי סוגי העבודה לא השתנה הרבה. הרי ששינוי מהותי הל לנו תנאי העבודה והציוד, שבו משתמשים בתחנה ואדי ביה.

אבו סלימאן מאשר, שהן המשכורות והן התנאים הסוציאליים של אנשי יחידתו השתפרו. אין היום הבדלים בינינו לבין כנאי ירושלים המערבית, מעמד אחד לנו, הנה התברר, כי שנים מתוך שלוש המסגרות לבריבו שריפות יצאו מכלל שימוש מרוב, וחתק, ועזרת ירושלים הומינה שתי מכוניות חדשות והן כבר בדרך לירושלים, וכן קיבלה התחנה מסכות גז נוספות, מש"אבה חדשה השואבת לעומק, והצוות אומן בשימוש באבקה יבשה לכיבוי שריפות, ובשלמות היהודאיות, ובכל זאת, היתכן שאין לכנאים הערביים של ירושלים בעיות? מתברר, שכמה בעיות מסוימות לפתרון מהיר, קודם כל, מסביר אבו סלימאן, טרם סודר ענין התשתית.

מי אינו מכיר את אבו סלימאן במזרחה של הבריה? הלא אבו סלימאן הוא ראש אל מסאפה, כלומר: ראש הכנאים, וכל אחד יודע אותך לעבר שכונת ואדי ג'ו, בכביש העולה להר הצופים, ממש מול השוק הסייטני לירקות, ניצב בית שתיירי צבועים אדום ושלט מתנוסס עליו. לאמור: שירות כנאי האש העירוניים! אכן, אבו סלימאן וכנאי ירושלים המזרחית - מושגים תאמינו!

סאמי סלימאן מסתלקם נולד בעיר הקודש בשנת 1927. אחר סיום לימודיו העממיים עבר לבירות ושם המשיך ללמוד לימוד תיכון, בשונו מן הלבנון ב-1942 נכנס לשירות המנדט, שימש במשרות שונות, המשיך בשל סוף ירדן עד אשר בשנת 1958 נתקבל למשרת ראש הכבאים העירוניים בירושלים, כאן הועמד האיש לפני שטח פעולה חדש: לפקודתו יחידת כנאים בת 12 איש, ותקציב של 6,000 דינאר, למשכורות ולאחזקת הציוד, צעדו הראשון של המפקד החדש - לימוד המקצוע. הוא יצא לקורס גבוה לכנאים לעיר מנצ'סטר, ומאחר יותר השלים את הכשרתו גם בארצות הברית, בהורו לירושלים החל בפעולה שיטתית להכשרת צוותו, נוסף לאיסוף המעשי המסורתי, חיב את פקודו להופיע פעמיים בשבוע לשיעורים עיוניים, כך עלתה רמתה העיונית של היחידה.

מה הייתה צורת העבודה של כנאי ירושלים בימים ההם? איש שיחי מספר, כי במסגרת טיפלה התחנה בשנה ב-250 מקרים בערך, מרביתם שריפות אך גם שטפרינות, טביעות ילדים בבורות מים ומקרי הירום אחרים. ברצון נענה אבו סלימאן לבקשתי ללוחני בסיוך בבנין התחנה: 3 חדרים מרווחים, מוסקים הסקה מרכזית, מטבח מצויד היטב, חדרי שירות, אולם הרצאות גאה והמשרד, על הכל נסוך מעטה של סוד ונקיון מופתיים ממש, בעבר עבדו אנשי במשרות של 24 שעות ליממה, כ-80 שעות בשבוע, מספר מספק התחנה, היום נשתנה מצב זה, אנו עובדים במשמרות של 8 שעות, ובסך הכל - 56 שעות בשבוע.

ומה היו השינויים העיקריים, שחלו בפעולה הכנאים

לום בעד 8 שעות נוספות, שאנשי עובדים בשבוע מעל למסכה של כנאי ירושלים, את זאת מאשר דובר העיר ריה, שנית, הכנאים, כמו הבריחה, 350 העובדים, בני מזרח ירושלים, במנגנון העירוני, טרם זכו לחישוב זכויותיהם, שנרכשו בשנות העבודה בירדן ובהלקן אף בממשלת המנדט: פנסיה, ותק, מחלה, הרגה וכיוצא באלה, כאן כולם נחשבים עדיין כאילו עובדים חדשים הם אשר התקבלו בתפקידהם ביוני 1967, גם עובדה זו מקבלת את אישורו של דובר העיר, הפוסף, כי החלטה עקרונית על הכרה בזכויות אלה נתקבלה כבר בדרג ממשלתי, עתה חייבת מועצת העיר להאשר זאת והחלוקת המנגנון והמכרות צריכות לגשת לביצוע הדבר.

בעיה אחרת, לא פחות חשובה בעיני מספק התחנה הוא: תשלום האגרה בעד שירותי הכנאים, בעבר לא נגבה העיריה לגבות תשלום בעד שירותים אלה, בתחשב עם המצב הכלכלי במזרח העיר ומחמת חוסר הוצגל בכך, מבקש מר מוסתקלים לוחר על גביה האגרה עד לתחילת שנת הכספים הבאה אפריל שנה זו, והוא מוסיף, שגם העיריה בעצמה ניגשת רק עתה להדפיס את התדעות האגרה בערבית, הודעות שעל גביהן מצויין המחיר בעד כל שירות ושירות של הכנאים.

אך אבו סלימאן, אומרים מכירי, אופטימי הוא לפי טבעו, כך היה בעבר וכך הוא היום, ריה של הבנה ושיתוף שורת בינינו לבין אחינו כנאי מערב העיר, אצל האחראים בעיר אנו מרגישים רצון להבין את צרכינו, נקוה, שגם שארות בקשותינו להשוואה מלאה של תנאי שירותינו יתמלא בקרוב...

זוטרות

א. מ. ש.

א. הסתת הערבים ברדיו מוסקוה

הכל יודעים את חלקה של ברית המועצות בהחלפת הסכסוך הישראלי ערבי לפני פרוץ מלחמת ששת הימים ואחריה: אך מעטים מאתנו נתנו עד כה את דעתם על "הולדתה" היום-יומית, בחבאת ידיעות כחבות ומסולפות בשפה הערבית בשידוריה הקבועים, כדי להתחבב על שליטי ערב, ובהסברה חד צדדית של העובדות, שיש בהן משהם הסחה מבישה וגירוי יצרי הנקם בקרב הערבים נגד מדינת ישראל.

חשבנו, כי שימעי ערבית בתוכנו, המאוזנים לראדיו מוסקוה, מפרוים בתיאור הכוזבים והסילופים לגבי מצבה של האוכלוסיה הערבית בשטחים המוחזקים, אך כל השומע בזמן האחרון כנבים אלה בעברית צחה ורתוסה מתחנה "שלום וקידמה" מבירת ברית המועצות, נחרד לא רק מהפרשנות הסובייטית לגבי הסכסוך באזורנו, החולמת את צרכיה האימפריאליסטיים הגלויים והמוסווים, אלא מסילוף משועשע של האמת והעובדות במידה שלא תאמן.

כמעט כל מחצית השעה (8-7.30 בערב), "מספלת" תחנה "שלום וקידמה" ממוסקוה, בתוקפנות הישראלית בשטחים הכבושים, בריכוזי התושבים הערבים על ידי הכת הצבאית הישראלית, בהריוסת בתיהם של פלחים שלווים, במגירת בני ספר הערביים, בדריופת הפטריוטיים וגירויים מישוניהם ועוד, וממשלת תל-אביב מוצגת כשלטון מיפלצתי ואכזרי ביותר, אנו הרי מכירים מקרוב את דרכי הממשל הצבאי שלנו בשטחים אלה, שחושביהם נוגים מעורחה ותמיכתה של הממשלה באפיצרות מוסדותיהם המוניציפליים בתצוקה, בסעד, בחנוך, בחקלאות ובדרכי השיווק, במידה שאינם חשודים בעבירות בטחוניות, מצויים אפילו בתוכנו חלקים גדולים, הסועים נגד הנחלים הליברליים בשטחים המוחזקים, שאין דוגמתם בישום ארץ מנוצחת לאחר מלחמה, אך ראדיו מוסקוה, היודע ודאי את האמת כולה, מסלפה בודון ומסית בכל הלשונות נגד מדינת ישראל בצורה פחרידה.

השידורים הסובייטיים, המספרים על פיצוץ בתים בשטחים המוחזקים, אינם מדויקים, כמובן שאותם בתים

שייכים למחבלים ולטרצחים, המתפארים בהריונת נשים וילדים, כשם שאינם מבחירים, כי נמגרים רק בתי ספר, שתלמידיהם מתפרצים, עורקים סלימודיהם הסדירים ואינם ניתנים אפילו להשפעת הורים ומורים, שדורי הכוזב, המוזרבים של רדיו מוסקוה, מוכיחים, שאותו משטר קומוניסטי, שחרת על רגלו סיסמאות על אחות פמים השיוון לאומים, עולה כבציעותו הסדויה על כל המשטרם הבורגניים לפניהם.

בשיטת כוזב זו המשיכו השידורים הסובייטיים גם בימים אלה לגבי הימים קו הספקת האש בתעלה סואץ על ידי המצרים, לא איכפת למוסקוה שמסקיפי הארים ירחו בזאת אחר זה, במפורש, למועצת הבטחון, כי בכל ארבעת המקרים פתחו המצרים תחילה באש על חיילי צה"ל, תאשר מו על ידם בהפרת השקט באותו אזור, רדיו מוסקוה, הקומוניסטי לא שמע דרורים אלה, אלא הור על הוצאת חי, כי, השלטון התוקפני הישראלי, הרוצה בכיבוש שטחים ערביים נוספים, ממסיר את ארטילריית על ישובים שלווים מעבר לתעלה סואץ בעידוד האימפריאליזם ה"אמרוקני"...

אכן, שיעור מאלף נותן לנו המשטר הקומוניסטי הרוסי, הנושא את בשורת החרור לעמים המטרעובדים, על סיבם של יישר סוציאליסטי התנינות של מעצמת אדירה כלפי העם היהודי העשוק, ששליש מבניו נטבחו בידי הצורך הנאצי, ועתה מסייע הוא במצח נחושה בידי שליטי ערב הלאומנים, שמטרתם המוצהרת היא השמדת מדינת ישראל הקטנה, המשמשת סקלם בטוח לפיזורי הגלויות.

ב. חברות בהסתדרות וצווי ריתוק

יש לציון בדאגה ומורת רוח את התרופפות המשמעת הארגונית בשנים האחרונות בקרב העובדים במקטורים שונים המבקשים להגדיל את משכורתם ותנאי עבודתם בדרך של שבתות פראיות, הרף החלטה ההסתדרות על הקפאת השכר עד סוף שנת 69, טרם להעלאה הכרוכית בהגברת הפריון התפוקה, מקרה המור של הפרת כל סדרי הארגון הקיימים, תוך איציות למרות ההסתדרות, קבלנו בימים אלה מאת עובדי המשמרות בחברה החשמל בדרום, הללו שאינם מקופים כלל וכלל בשכרם, כפי שפורסם בעתוננים, החליטו, כי השעה כשרה לדרוש העלאה נוספת, והשתמשו באמצעים, שלדעת הממשלה היה בו כדי לסכן את אספקת החשמל הסדירה, ולפגוע בצידו הסמני היקר, הם לא נענו לישום תביעה לחזור לעבודה תקינה ולמנוע

הכניסה לתחנת מכבי-אש במזרח ירושלים

מהנעשה בקרב הסטודנטים

● ברכת השחיה החדשה בקריית האוניברסיטה העברית בירושלים נפתחה בפני הבריס-מגזים. כשלב ראשון מופי עלת הבריסה במשך שלושה ימים בשבוע. אולם בראשית חודש אפריל תהיה הבריסה פתוחה בכל ימות השבוע — מלבד שבתות. ההחלטה על הפעלת הבריסה גם כשבתות התקבלה על-ידי ועדת הקבע של האוניברסיטה העברית. החלטה זו שמה קץ לדיונים ממושכים. שנמשכו חודשים ארוכים. בשאלת הפעלתה של הבריסה בשבתות. כהוצאה מדיונים אלה, אשר במהלכם הודיעו מספר פרופסורים דתיים כי הם ישקלו התפטרותם מן הסגל האקדמי אם תיפתח הבריסה בשבתות. לא נפתחה עד עתה הבריסה בפני ציבור המרצים. הסטודנטים ועובדי האוניברסיטה אשר רכשו עוד בתחילת שנת הלימודים הנוכחית כרטיסי מגוי לבריסה. החליטה ועדת הקבע קובעת, כי בשבתות תחסה הבריסה לבריסה באמצעות חלוקת כרטיסים מראש. כשבתות לא תותר נכנסת רכבת לשלוחת הקמפוס הבריסה.

● לראשונה מזה שנים. סטטיסטיקת שנת התקציב של הסטודנטים בירושלים באיזון תקציבי. לאחר שההסתדרות פרעה חובות בסך של 60 אלף ל"י. בהתחשב בריחוק שיכוני הסטודנטים ממרכזים עירוניים. מעינת ההסתדרות באפשרות לפתוח חנויות ומכשפות אסור סטיות. ההסתדרות מכסה להגיע להסדר עם "אגוד".

● הסתדרות הסטודנטים בירושלים פעלה באחרונה ביוזמת חיריר עמי שפירא להקמת חברת העושה נפרדת לסטודנטים בירושלים. כידוע. פועלת זה שנים רבות חברת איסוף שליד הסתדרות הסטודנטים. והגיעה להשיג גום גדולים בתחום נסיעות הסטודנטים. במסגרת סיסמת "שכר. עמי שפירא. אשר ביקש ממלכה נפרדת לסטודנטים בירושלים. שינוי סטודנט למשרד איסוף אהלי אביב. כדי לאסוף עם מידע על פעולות חברת העושה של ההתאחדות. מצוייד באינפורמציה שהושגה. כינס את חברי ועד הסתדרות הסטודנטים בירושלים. בהציעו להם את "התכנית המעופפת" החדשה. מסתבר, כי הקמת החברה נמצאת בשלבים מתקדמים.

● הוצאה מיוחדת של התוכנית "דושי" בימה לזר כזה הנפשי על יחסי סטודנטים וצעירים מלמדים ויש ראלום יצאה לאור בימים אלה. החוברת יוצאת לאור על-ידי ארגון הסטודנטים הישראלי-גרמני ב.ד.ס. והיא מיללת בין השאר דיון בגורמים למרד הנוער בגרמניה. ברקע לינאופאטיים בגרמניה. בחוק התיישנות פשעי הנאצים ובגורמלחוציה ביחסים בין יהודים לגרמנים.

● כתביעת חדש בספרדית — "אסטרוסקו" — מוצא לאור על-ידי תלמידי המחלקה ללימודים ספרדיים ולטינו-אמריקניים באוניברסיטה. הוא כולל שירים פזי עם של תלמידי החוג. שירים מתלוצצים מלשונות אחרות. מאמרי ביקורת וסיפורים קצרים.

● הועדה הארצית של התאחדות הסטודנטים הארצית עומדת להצריך ב-6—8 באפריל בכפר הנוער מאיר שפיה בהשתתפות כמאה צירים מכל המוסדות להשכלה גבוהה. כארזה כבוד בוועדה הוזמן מגן ראש הממשלה ושר הקליטה. יגאל אלון. במרכז הדיונים יעמדו בעיות קלושה ודרבי הסיוע של הסטודנטים בנושא זה. כן יערכו בחי"רות ליוזם ההתאחדות ויקבעו פרוצדורות בענייני פנים החוג. נושאים אחרים שידונו בוועדה הם מעמדה של ההאחדות הסטודנטים בישראל בעולם הסטודנטים. לאחר פירוק הא.א.ס.י. (ארגון הסטודנטים העולמי הפריי-מערבי) ואפשרות השתלבותה בארגון נג של ארגוני סטודנטים באסיה. כן ידונו בהרחבת הקשרים עם ארגוני סטודנטים באירופה ובאסיה. בענייני פנים. הנושא העיקרי הוא עיבוד הכנית המאבק לביטול שטר לימוד במוסדות הגבוהים. עוד ידונו בדרכי שיתוף הסטודנטים במסודות הנבחרים של האוניברסיטאות. בהגברת הקשרים בין האגודות המקומיות ובהרחבת פעולות ההסברה בקרב סטודנטים זרים בארץ ובח"ל. כן תדון הועדה בהכנית לשלב סטר דגמים באחד האיגודים המקצועיים בארץ.

כחובה ובצורך לקיים את החלטות ההסתדרות. מצליחים" הם לחתוך תחת מעמדה ולחזיר את קרנה בעיניהם והמעצין הוא. כי רוב השוטחים אינם מהמקפחים בין דרגות השכר. אלא דווקא מבין בעלי הדרגות הנבחרות ולא תמיד יש הצדקה אובייקטיבית לשביתות אלו. המורים בבתי ספר יסודיים שונים בהשראת מרכזם אלפי תלמידים בשל "הרעת תנאי העבודה". בגלל החלפת שעת ניהול בשעת הוראה... המורים המקצועיים שובתים בגלל תביעה להפחתה שתי שעות עבודה בשבוע הנראית להם "חיונית מאד". המורים התיכונים מאיימים בשביתות. כדי למנוע פגיעה במעמד של המורה בחינוך. פעילי נמל אשרוד שובתים למען השוואת השכר עם פעילי נמל חיפה. פעילי נמל חיפה כדי להשיג את ההסבות האחרונות של אנשי אשרוד... גלויי "סולידריות" נמתחים צצים בין עובדי מפעלים שונים לפי קריאות הנעדים והנצבת כח הלחץ המקומי. והכל במצבנו הבטחוני החמור. כשהיילי צה"ל נלחמים בגבולות עם צבאות סדירים ובלתי סדירים. וישובי השכר נתונים עם ילדיהם ימים ויליות במקלטים הוך שריקה הפגנים מעל לבתיהם!!

לא אין ההסתדרות רשאית עוד להשלים עם תופעות מדאגיות מסוג זה. היא חייבת לסייע בכל הדרכים לשיפור תנאי עבודתם של בעלי החריגות הנמוכות. הנאבקים על קיומם הול. צריכה היא לגלות יד הקיפה נגד קבצנות הלחץ בקרב בעלי השכר הנכבד. המבקשים להגדיל הגדלה נוספת את הפער הרב כמחנה העובדים הוך. התפרקות שלוחת רסן.

הקלות וסיכונים. סירבו לרשימת ההסתדרות. שנאלצה להכריז על התחלפות מטפול בעניניהם. ואף לא לארגונם המולל של פעילי חברת ההשכלה. אך נכנעו מתוסר ברירה להחלפת הממשלה להוציא נגדם "צוי ריתוק". מבחינה ארגונית ניהל זו הפרת המורה של משמעת ההסתדרותית. שתכריח חייבים בה. והיא אינה רשאית לעבור על כך לסדר היום ולהתפסק בכנישתם לתביעה הממשלת.

אנו עדים באחרונה לשביתות מסוג זה בניגוד לעמדת ההסתדרות והארגונים המקצועיים הארציים. ולצערונו השליטה וההסתדרות אף עם תופעות יוצאות דופן. ולא הוציאה מסקנות כלפי פירצי הנדר. כדי להעלות את קרנה וכבודה כלפי פנים החוג. "מערודים" מהשילמה זו עם התנגותם המחפיה של פעילי החשפול ללא תגובה הילכה. הודיעו לפתע פעילי נמל חיפה. על הפסקת עבודתם לפי נורמות ופרסומות. כדי להחץ על העלאת הדרגות. גם הם לא נענו לתביעה מועצת פעילי חיפה לבטל החלטתם. השינוי ללא קושי את. הסולידאריות של פעילי נמל אשרוד לזרישתם בהאטת התפעול... בסרט נמצא הסדר לבני עובדי הנמל. הנכרות שביתת על-ידי עובדי "מקורות". הוך אי קבלת מרותה של מועצת פעילי תיא— יפו. והשררת ספירי הממשעת הארגונית ההרחבה בוך אחר זו.

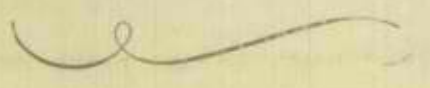
ועדי העובדים. החייבים לשמש לא רק נציגות הפועלים כטיפול בעניניהם הצודקים. אלא גם כנציגות ההסתדרות ומרותה. מתפרקים במקרים רבים מאחריהם. רוצים להר" את בעניי הפועלים כבעלי נאמנות יתר. ותחת לשכנעם

בין כתלי האוניברסיטה בירושלים

ל. צפניה

סדרי הרשמה הרישים לסטודנטים

בימים אלה נפתח באוניברסיטה משרד מרכזי לקבלת תלמידים. מנחה המשרד — לאפשר לכל מועמד לפנות לסקום אחד ויחיד במוסד. לשם קבלת אינפורמציה. רישום וקבלה. עד כה קיבלה כל פקולטה את התלמידה שלה עליה קני סידה מיוחדים לה. התלמיד שנרשם ביוחד מסקולטה אחת. צריך היה לחזור על ההליך הרישום בכל סקום בנפרד. אם היה צורך להשלים פרטים שונים. היה התלמיד נקרא לשם כך לעתים מסתלקים. לכל סקול"טה בנפרד. גם תשובות קיבל התלמיד מכל פקולטה. בומעים שונים. מיום ילכל פקולטה היה מרעד מלקציה אחר. דבר זה יצר. בין היתר. מציית בחידה. לעתים אף יטאל היה התלמיד לאבד מקום לימודים. מיום שחיכה לתשובה מהפקולטה שהייתה לה עדיפות ראשונה לגבי ותמתחה להשיב לפקולטה בעלת עדיפות שניה במעלה. שתשובתה הייתה חיובית. האוניברסיטה לא ידעה במצב זה מה תלמידים ויפיעו ללימודים בכל פקולטה בתחילת השנה. עתה. באמצר. ירוכזו כל הבקשות במקום אחד. המועמד יוכל להמשיך לנסות להתקבל למספר פקולטות וימסור למשרד הקבלה את סדר העדיפויות שלו. הפקולטות יבחרן אין בחינות כניסה. כבר העבירו את הנחיותיהן לקבלת תלמידים שצוינתם טובים. אם אין תלמיד מבקש וכוחה מיוחדת. מוסמך המשרד לקבל תלמידים אלה בעצמו והם יוכלו תשובה כמעט מיידיה. מדובר בחלק נכבד ממלל התלמידים. בעיקר במספר שהם ממדעי הרחב והתברתי. את היתר יפנה המשרד לחבינות כניסה או לועדות קבלה בפקולטות וודיע על מועד הבחינות. באילו בחינות חייב התלמיד. ואילו תעודות ואישורים הוא צריך. רובן של בחינות הכניסה רוכו במשך כחודש ימים שבין מאי ליוני. המועדים לא יתנגשו זה עם זה. עליי תאום בין הפקולטות. דבר ילא היה עד כה. מקום. אישוא. שעד סוף יולי יקבלו רוב המועמדים את השבועותיהם. המועמדים לא היו חייבים עוד. להתייצב באוניברסיטה העברית בירושלים להשלים תומר. יקבל ועדעה על כך — בדואר. המועמד יופיע במסר רק אחרי שתוזמן ליישען או לבחינה במועד ובשעה קבועים. חסל סדר טילטולים שלא לצורך. גם את ההשתבה יקבל המועמד בדואר. במועד סביר. שאפשר

ספרות ואמנות

קארל יאספרס

(1883—1969)

הוא אחד הראשונים אשר בחיבורו הפסיכולוגיה של השקפות העולם (1910) ביצע את המעבר אל הפילוסופיה האנטיסנטנציאלית. נוסף לכך הוא גם, אולי, היחיד שגולל את השיטה החזקת והקרובה ביותר לפיזיקליקה בהקדמתו לה מען זכות פומבית. ראשיתו כפסיכיאטר היתה מבטיחה. אלא שבשנת 1921 נאות יאספרס, הייר למדי צינה, לקבל את המינוי מטעם האוניברסיטה היידלברג ולעמוד בראש הקתדרה לפילוסופיה. עמדה זו ושקידתו שלא ידעה ליאות, הפכו אותו ליסו. להנהגה הדעות של המאה העשרים בהא הידיעה. עשר שנים עברו מאז עד

● צבי רודי

ביום כמעט בשפה השוה לכל נפש ובלו הסמנים של הניאולוגיקה. מכילים אוצר בלום של ניתוחים מצויינים. מחבריו למקצוע הוא נבדל על ידי הטרחה המפורשת למען מיטאפיזיקה ומעין תיאולוגיה טבעית. עם זאת אלה מוצא אצלו את עמדת היסוד ואת התקרבות המשותפת לכל פילוסופי הקיום. ההתמצאות בעולם הפירוסופי מבקשת להביע דרך כל מחסום המתווה בהתמצאות העולם האמפירית. קודם כל היא מגלה את גבולות הכופה: במתימטיקה את המושכלות, במדעים האמפיריים את קישורן של העובדות אל התיאוריות. בהשקפות הערלם את הקושי של ההודעה בשלמות שיטתית. היא מדגישה בפירוט את האנטינומיות, המופיעות בכל אחר ואתה. היא מצביעה על איהחששת של האחדות אשר לדמות העולם. כי בעולם מצויות ארבע רשויות-מצויאות: חומר,

קארל יאספרס

מ. וינקלר
מתנת יום-הולדת
אקנה לך נרח עגל של דם —
מתת יום-הולדת,
גל מן תים התיכון,
ותלון בוער בקריקה,
מראשי החר אגוף שים קטן
ששכח את עצמו וסורח קאן,
את תכלי לידתו הפתוית של השים.
מגופת שנותך תצאנה עוד נקשות הרבה
שקיו נשים וקבות לשני,
שרשנת פרגים, עבדי-אלהים או נקלים,
יד נשם לבנים — סקר.
את הרבות השארת בקתת-געניך הנעירים —
אישם באירוקה הנקנה, רכות של קרנר
אשר עמד לנבט ללא שדות בעקר.
עקשו עוקרים השקה וקפרשים של אדישות
קשינה,
בהות הפקלידה ריסיס ונך וראי.
אקנה לך פרה אדם של דם,
גל מן תים התיכון,
ותלון בוער בקריקה,
אקנה לך תנור
בצבור קקף ומשהו,
שנדלק בלי זקרון
של קרגלים ארפים ושקטים
וקלי לסגם את אקניך תלכנים קלילות.

חיים, נפש ורוח, כל הארבע הן מסיביות. היעדרה שן אחדות מתגלה גם בעשייה הטכנית, בטיפול, בחינוך, במדיניות, בכל אחר ואחר נתקלים בגבולות שאין לעבור אחתם.

יאספרס מדגיש זאת בתוארו ההתנהגות השונות מצד הרופא כלפי החולה, בהראותו, כי אין אפילו באחת מהן כדי לצאת ידי חובה, בהעמידו לבחינה את מדעי-הרוח ואת החלוקה של המדעים, מתברר לו, שכל חלוקה של המדעים חלוקה יחסית היא וסופה להתמוטט. שעה שהיא שמתאמת להיות אמיתית, מה העולם אינו נסגר, — מפני שאין לו יסוד בתוכו — אף ההתמצאות-בעולם אינה מגיעה לסיום על ידי המדעים.

לאחר התישבותו בשנת 1945 בבאלי, משיב הפילוסופוס יאספרס על השאלה, שהוא מציב לעצמו לאחר שפרח בקריאה בכתבי-ספרים או בצופן של הטראנסצנדנטיות: "אני אינני ולא כלום, כלומר: אני אותה מסורת, אשר מילווה היה הופך כל פריצות למיותרת, אינו מלמד ולא כלום, ספרי והרצאותי נגורו, אם כי משחירים את הנייר למפריעים למנוחה, מהסירוב של סוקרטס, מאותו חיבור, שלא נכתב מעולם ובמסך אלפי שנה הוא שולט על המערב ומגן עליי מפני השאון של הסלוגאן, כל מקום שנדמה לי, כי יש לי דוקטרינה, הרי איהשלמות האיי שית שלי מתקפה במתכוון את הבהירות הצרופה של האמונה הפילוסופית, כתמים אלה הם שרירות-לב או מקרה או תולדה של סגים שונים אשר לכפיה, אשר בהשפעתם אני נמצא, אילו הייתי בן חורין כי אז הייתי הנוכחות של המסורת, מאז ימות סוקרטס והתנך, מאז היות האלהים מעבר לדימויים האגרשיים, נעשה הכל אפשרי הודות למסורת, היא המאפשרת כל דבר ואינה אוסרת דבר, אבל רק האמת והאמן (שמירת אמונים) הם אפשריים... לאמיתו של דבר המסורת כבר מתה, היא רק בחינת מליצה בגאומים ובאידיאולוגיות, אין היא משמשת את החיים, אלא עשויה רק כדי למנוע בעד הייהם של האחרים.

ובתחזת יאספרס על מקורות המסורת ומצבי הנבולין, בלי לפענח את המבואות הסתומים שלה ובלי מצוא נקודת אחיזה על אחד מלמביות, הריהו מגיע לידו הדרישה או התעזה של "תעוזת הפוסביות", בתעוזת" זו חל המיפנה במערכת-המחשבות של יאספרס על ידי ופני לסיחאציה שלה.

אם בשנת 1932 עוד טען יאספרס, שהפילוסופיה כשר לעצמה היא על-מפלגתית, שכן הפילוסופים הם "חסמים מהשלשלאות ששמים עליהם אנשי המרות", הרי בשנת 1958 (אנטוביגראפיה פילוסופית), הוא קובע, שאין פילוסופיה בלי פוליטיקה ובלו מסקנות פוליטיות. בספרו על הפצצה האטומית ועתידו של האדם, המוסיו עוד להכות גלים, הוא טוען נגד איהודה מחדש של גר-מניה ומתנבא אפילו להתחוותן של שתי אומות נרמניות כעל עתיד אפשרי ורצוי.

ברם, בין שצדק ובין שלא צדק יאספרס במסקנות מן הסוג הזה (בכלל זה גם בהצבעתו על הסכנה האורבת לעולם מצד סין), הרי יש בהן משום זינוק נועז לפימ-ביח בקיום העולם על כל המתרחש בו בימינו אלה.

יש לברך את הוצאת הספרים, עם עובד, שהוציאה והדפיסה את התרגום העברי של "חות החיות", לאחר שהתוצאה הראשונה היתה בשנת תשי"ב. שבעשעשרה השנים שחלפו מאז לא הקו את הריפותה של האליגוריה הקולעת של ג'ורג' אורוול, ההתפתחויות הרבות, שהלו באותה "חיה", לא פרערו על ההנחות היסודיות שלה. עד היום נשארה סאטירה זו כמסבירה ומאירה את חי הפרט והכלל במשפטים הסוטאליטאריים-קומוניסטיים כאחת התערות המוסמכות ביותר.

(*) ג'ורג' אורוול, חות החיות, סיפור-אגדה, הוצאה עם עובד, תל-אביב, 1968.

בדרך כלל מקובל, שסופר מעלה את חוזהו שלפני המעשים. ספרים את יריעת העתיד ורואה כראש את האירועים, שיתרחשו בזמן הקרוב או הרחוק. לאחר שהדברים מתרחשים במציאות ניתן לבדוק עד כמה צדק הסופר בקריאת הדורות כראש. במקרה של ג'ורג' אורוול קרה ההיפך מזה: האירוע המשמש נושא של האליגוריה נדרש כשלושים שנה לפני כתיבתה. היה לו למחבר, איפוא, ניסיון מספיק וידע רב כדי לבדוק את הבחינות הרבות של הבציה הסוציאלית. כפי שהן נראו אז במציאות, העבודה, שהמחבר היה גם במשך תקופה מסוימת קומוניסט, שהאמין באותו סדר חברתי וסוציאלי. סוסיסה אף היא משקל לגיטימי ולהסבריו, עליונדייך שממשה הסאטירה שלו תיאור רביאנטי של יחסיהחברה והמפגדות בארץ המתפכה והשוויין.

את המציאות של כל הויכוח ניתן להעמיד על הדיכוי היחידה של המספר, שבאה במקומן של כל הדיכויים האחרות, שהיו קיימות בראשיתו של המספר: כל בעליהחיים שורר, אך יש בעליהחיים שחיים יותר, דיברה זו עושה פלסטר את דעיין השוויין, אך היא צמחה מתוך המציאות, שהתפתחה בדרך הדרגתית. מיסיה הראשונים של "החיה", כאשר החיזורים היו לרובריה ולמנהיגיה. נראה, שלאחר סילוקם של אדוני האחוזה מבעלותם על החורה נתחרה חלל ריק בחברה של בעלי החיים, והואיל ואין ריקנות בטבע ובעולם הדומם, הצומח, החי, היה הכרח למלא את המקום הריק. החיזורים תפסו את המניח היגות, מפני שהם היו החוקים ביותר, ואף עובדה זו היא מחייבת המציאות.

החזיר החוק העצום ביותר נהפך למנהיגה של העדה, ועל פיו ירש כל דבר בחיי היחיד והחברה, אך קרה הדבר ואיר נידרדרה הכרת השוויין והחופש ובהפכה לאספסוף של עבדים? לשם כך לא היה זקוק ג'ורג' אורוול להפליג בדמיונו העשיר, השתלטותו של סטאלין וסיסותיו המיוחזרות סיספו לו את כל המיסצאים, הדריר שום לפיתוח העלילה של "חיה החיות", המחבר העביר את מעשיו של השליט מן התחום האנושי לתחום של בעלי החיים וצירר בקיום הרופים ובולטים את ניחוחו וסיאובו של הרעיון היפה ביותר, שקסם לאנשות מאז ומתמיד.

זה כוחה של האליגוריה, שטעמה לא פג במשך עשרים וחמש השנים שחלפו מימי כתיבתה, אילו לא כתב ג'ורג' אורוול אלא את "חיה החיות" בלבד, היה קונה את עולמו בספר אחד, אבל אורוול המשיך וכתב, ואחד מספריו, אילו הידוע ביותר, — 1984 — שמשמש המסך יסוד ל"חיה החיות", והוא מצייר את שעבודו של האדם באותו מיסטר, הסעות היחידה שהיתה לו — היתה בקביעה התאריך, למעשה תקופתו הדברים, שהסופר ייחס לשנת 1984, שנים רבות לפני כן. לא בזמן ראה העולם הזות קשה יותר מזה שהעלה אורוול בדמיונו, הלא היא הפלישה הסובייטית לציכוסלובקיה.

במספרו של הספר נמצאת הבחנה הדקה והנסה, הנר שאת בעולו של המספר ומשמשת טרף לשלטונו של החזיר הגדול, אשר השתלט על החורה, לאחר, שהוא מסלק את יריבו ומחזיקו כבוגד וכפושע, הוא "מקריב" את עצמו על ידי העמסת המנהיגות על שכמו, "אל נא תדמו בנושכם, חברים, כי המנהיגות היא תענוג, — מסביר אחד מחיזירי ה"חיה" לקהל — להפך, אחריות היא, אחריות כבדה וחמורה, אין כנפוליאון (שמו של החזיר המנהיג) אסמין בשוויין כל בעלי החיים, מאשר עד קץ היה, אילו יכול להרשות לכם, כי תכרעו בעניי יריכם על דעה עצמכם, אולם אם יצא משנה מלפניכם, חברים, אנה אנו באים?... שממעת, חברים, שממעת! כרול! הגו וזו הסיסמה כיום, צעד כישל אחד ואויבינו עטים עלינו לכלותנו..."

לאחר "הספר" זה בוטלו האספות הכלליות, ותמוס נברתן, ששימש דוגמה וטופת בחריצותו הסטאכאנובית, נתן ביסודי להרגשה הכללית כשאמר: "אם כך דיבר החבר נפוליאון, ברזי שהצדק עמו", ומני אז סיגל לעצמו את המיזמה, נפוליאון צודק תמיד, כחוספת לסיסמתו הפרטית "אעבוד יותר...", כל הדברים האלה היו בגודל של אתחלתא בלבד, המנהיגות מזה העבדים — מזה,

התקדמו כל אחד בדרך משלו, משטר השעבוד הלך והעמיק, לפעמים צבטו הרחוקים נוגים כלבם של העבד דים: "לא לכך תמכונו לפני שנים, כשהציוו לעצמם מטרה להספיד את הנזע האנושי, לא למחוזות וזעה וטבח אלה נשאן נפטם באותו לילה, כשהמיוזר הזקן ליבה לראשונה את אש המרד בלבבו, אם נצטייר העתיד בזמנינה (של הסיסה) היה זה בדמות של חברת בעליו חיים משוחזרים מהרפת רעב ושוט, שכולם בת שווי זכויות, כל אחד עובד לפי יכלתו והתזק מנין על החלש, כשם שהגנת היא ברנלה הקדמית, על הגחולים העזר ביום, בליל נאמו של המיזר, אחת זאת — לא תדע מדוע — הגיעים ימים, בהם אין אחד מהם מעז להביע דעתו בגלוי, ובכל סינה משוטטים כלבים נוהמים, עזרי פנים ועיניך רואות את חבריך נקרעים לגזרים לאחר הודאה בפשעים מתועבים... יקרה אשר יקרה, היא תשמוז איסונים, היגע ותעטול, המלא אחד ההודאות ותקבל

מרותו של נפוליאון...". אורוול מכסה בספרו את כל ההוסעות הידועות במשטר הקומוניסטי: ניצול המספר לטובתם האישית של המניח היוז ומלחמי פנבא שלו; חילול האיריאלים, ששימשו סיסמאות למהפכה; הורדת רמתהחיים לכדי מלוי הצרי כים הראשונים בלבד; "חסידיבניה ונבנתידעת כלפי השכנים הקרובים, חיסול ה"אינטרנציונל" כהיסגון לאר סי, ואחרון אחרון — הפוכת "חיה החיות" ל"אחיות אדוניים", סיומו של הספר אף הוא פצינו, שכן הוא מתאר את המשתה ומשחק הקלפים שערך החזיר-המנהיג לשכניו בני האדם: "שנים עשר קילות צרחו בשצף-קצף והקולות דומים זה לזה, לא היתה שאלה מה השינוי, טחל בפניהם של החזירים, היצורים שבחזק העבירו עיניהם מני חזיר אלי אדם ומני אדם אלי חזיר, אך כבר אייאפשר היה להבחין מי הוא זה ואיזה הוא". הרגומה של לאה זנגי קריא ושוטף.

אל משואות לכיש

● איזה מרליס

המקובלת בחברה והמשתנה לפי תנאי הזמן והמקום, כך, למשל, מתנגשית נישואי בינמיה בחוק המדינה, האוסר לשאת יותר מאשה אחת, חוק זה אינו חופף את הפיסתם של העולים, הפרגישים שמוטב להחזיק את האשה הזקנה יחד עם צרתה הצעירה, מאשר לרשעה מן הבית על ידי גט, למדנו מן הנסיון: להתחייס מתוך הזירות ודרך ארץ לעניינים הפנימיים של המשפחה העדה, אף אם שניזים הם במהלוקת, המציאות לימדתנו לא למחד להור ציא מסקירדין לפי המוסר המקובל עלינו.

בעבודת-קודש זו של קליטת העולים והשרשתם בארץ מת לכיש היו לזוג גובר עוזרים נאמנים, מאלה גם מתגדבים לא מעטים, שבאו מן הערים לתרום תרומתם, בלא משים עולה על הדעת הרעה נוגה, שבשנותיה הראשונות של המדינה — שנות העלייה המסוגית — היתה נכונות גדולה יותר מצד הזותיקים להסתפק בחיי צנע ולהיחלץ לשורה, ואפנים התוצאות לא אחריו לבוא, מי מתתנו אינו נכסף לפגוש במציאות את גיבורי הספרים האהובים עלינו? יתרון הספר שלפנינו הוא במישוש המחיצה בין הספרות החיים, את גיבוריה של רבקה גובר אפשר לפגוש במרחבי שדות לכיש, וכיון שכן, מותר גם להוסיף מעין "אחרית דבר", לאחר פרוי שחו של מרדכי סראשית המועצה האזורית לכיש, עבר הזוג ל"כפריאחים", הנקרא על שם בניהם, כפי שמסופר בספר, מוכן שגם במקום החדש ידוהם מלאות עבודה, הכית בנהורה, שהקריזו ארוז על כל החבל, לא כשאך ריק, אסתר מבומביי, הבת האמוצת, שהיא כבר אם בישראל, בנתה בבית זה את קו משפחתה, אסתר היא מודה סוסככה וממשיכה את הפואטיקה הפדגוגית של רבקה בבית הספר האיזורי בנהורה, הספר תם, אך הסיפור נמשך.

הספר, אל משואות לכיש" (רבקה גובר *) הוא אחד הספרים החכיבים ביותר על הציבור הרחב ושעמו לא פג עם השנים, כעת זמינו למהדורה רביעית מורחבת, שבה נוספו פרקלי חודשים אחרים וכן הרחבו והושלמו כמה מן הפרקים הקודמים. יתרונו של הספר הוא בזיטון גדיר של שתי הכינות: המתיינות של המשתתף הפעיל באירועים המסופרים וכישר הבעתן של חוויות אלה בצורה ספרותית נאה, אין זה דבר קל לשחזר בצורה אותנטית והיה כל כך את מעשה ההתנחלות בחבל לכיש על סמך עזויות ותעודות בלבד.

רבקה גובר נתברכה גם בלהט העשייה וגם בכשרו התיאורי, היא משחזרת תקופה קרובה זו, שכבר נראית לנו כעבר היסטורי, בשורת אפיוורות קטנות, המספרות לעלילה גדולה, אין היא עוסקת בהכללות אלא מטפלת קודם כל בפרטים, הזקוקים לעזרתה והורכתה, מכאן שפע דיוקנאות של עולים וחתיקים — אלה בחבלי הש"ת תרשום והסתגליות לתנאי הארץ ואלה במאמצי הקליר טה והתקרבות אל עולמם הור המפור של בני טיפוחיהם, תחילת הסיפור בימי העלייה המסוגית, שהתקבצה במעברות, והמשכו בחבל לכיש, בשני תחומים אלה היתה המחברת פעילה ביותר בשטה החינוך ולא בכדי שאבה השראה ס,הפואטיקה הפדגוגית" של מאקרנקו, אולם, הפואטיקה הפדגוגית" של רבקה גובר היתה סבוכה וקשה מזו של המחנך הרוסי, היא הקיפה לא רק ילדים ובני-נוער, אלא גם מבוגרים, שנאלצו לקפוץ קפיצה נשטנית מעולם מסורתי וטטאטי, שלא נשתנה משך אלפי שנים, לאמצע המאה העשרים, אין הוא מכסה במליצות רמות על הפער העצום בין שני העולמות ועל המציאות המחדלים, שנעשו על ידי הקולטים לא מחמת רצון רע, אלא מתוך אי-הבחנה חוסר-ניסיון, בראשית הקופת ישיבתנו בלכיש הדנשנו את עצמנו כשליחים בארץ נכר".

רבקה וטרדכי גובר למדו להתייחס בסובלנות לזולת והבינו יפה יפה, שתהליך זה של שינוי-ערכין הוא הבכרה אטי מאוד ואילו הוא בן-הדורות רבים, בשינויים מהפכניים טמנה סכנה לכלות את הטוב הנלוס במסורת הסטריארכית והשאיר חלל ריק במקומו, כך, למשל, הזנה במציאות החדשה כיבוד אב ואם, מאבני הפונה של המוסר המסורתי ובמקומי בא לעתים, כיבוד בן, לרבות השאיפה של הורים שבניהם יעלו מעלה מעלה, "אני אומד לבני: לד לבית-הספר, תלמד טוב, לא תצטרך לעבוד קשה, תוכל לשכור פרעלים".

הזוג גובר למד גם את היחסיות שבמערכת המוסר

(*) רבקה גובר: אל משואות לכיש, מהדורה רביעית חודגבת, הוצאת "דבר", 1969.

עיריית בת-ים
מועצת העיריה ותושבי בת-ים
עטופי ינון ואבל על
ראש ממשלת ישראל
לוי אשכול ז"ל
כי איננו
מ. רוטשילד
ראש העיריה

זכרונות

• משה גולדשטיין

שיינה קורנגולד, אחותה של ראש הממשלה שלנג, גילדה מאיר. כתבה ספר בשם "זכרונות" (הוצאת איד' סרט 164 עמ' - תרגמה מיידית: רבקה כצלסון). שבו היא מעלה זכרונות משפחתיים מרוסיה וארצות הברית ומעלייתה יחד עם גולדה לארץ-ישראל. מיד לאחר מלחמת העולם הראשונה.

אמנם ורצת הספר לכאורה קצרה, סיפור גלגליה של משפחה יהודית אחת, אולם המתברר הצליחה לרכו בת נושי חיים רוטטים, סיפורים שונים בציונים, באוהים ומבעם, שיהם ושיגם. אין זה ספר זכרונות, הכולל עובדות יבשות, זהו ספר המצטיין בחידוה, עמיקה ומורא באור של אמת, בזכרונה של המתברת אצורים פרטי פרטים של חיים שנגזו, וטוב שהיא נתנה בסוי כן לזכרונות שהיו בקרבה.

בתקדמה לספרה כותבת שיינה קורנגולד: "משפחתי במשפחות רבות אחרות, אינה מנוה ענין לענות בו, אלמלא אחותי גולדה, ברם איני באה לתאר כאן תולדות

מימין: שיינה, גולדה וציפקה — בשנת 1958

חיה של גולדה (מאיר), בכונתה: כי בנינו ונכדינו על גולדה ושלי יכירו, שאינם צאצאים של בני אצילים או בנות ישרים, עלייתה של גולדה לצמרת המדינית והציבורית בארץ-ישראל לא באה לה דרך ירשה, אף לא זונחה גולדה על ברכי משרות ואומנות, ולא ינקא מקרן השפע, לא אחת ידענו מחסור ועד פת לחם הנעדר... לפנינו ספר רב ענין, הראוי לקריאה ולהערצה בלי כל זיקה של המתברת לאחותה הידועה, שיינה היא אישיות בוכת עצמה, כפרטים קטנים של חיה יש סיום גילוי תפנית של אישיות המגלה את עצמותה המיוחדת, התואיר הכן, ללא יומרות ספרותיות וגיגוניזן מלא-כוותיים, העמימות המכבישה הנופעת מהזכרונות, בין בשעה שלמתברת מתארת פנני החיים של משפחתם המתלבטת בעתיה ובמצוקתה, אבל הטובעת את חיה במנזר עצמי באמונה ובחכמה לכ ובין בשעה שהיא מספרת על חי העירה, על צורת החיים הקפואות והי תנוטות ועל תסקפת עולמם, הלך מחשבתם החי רחום של היהודים התמימים על לבם ונפשם, והמימותם עם אלהים, שלוש התנוה בחיי המשפחה מתוארים בספר: תחום המושבי היהודי ברוסיה, התגירה לאמריקה והי עליה לארץ-ישראל והשתרשותה בה.

קשים היו חי המשפחה, כשם שהיו קשים חי רוב היהודים, שהצטופפו בתחום המושב והתחכמו להמציא למחיתם כל מיני פרנסות, היהודים בעיירות הקטנות לא הפסו את שאלת הפרנסה בכל הזמנתה, בתור פרובלמה

כלכלית של עם שלם, שמקורות מחייתו דוללים וחרבים, כשאמא של שיינה עמדה להתחתן, התנגדה המיטפתה לנישואין של בחם עם נגר, אמנם לבחור הנגר, אב רב זכויות ביהדות, הוא בעצמו למד בשיבת סלונים המפור ללת, אלא נגר, זה לא! באה התשובה, במשפחתנו אין ולא יהי בעלי-מלאכה!... אבל סבתא גולדה הפי-חית קבעה: "נגר איננו אסון, העיקר שיהא בן-אדם, ננגר אפשר לעשות סוחר"...

לפנינו תיאור של "תחום המושבי", התוסס תמיסה מהפכנית, ושיינה הנערה הרכה והצעירה, הנושאת בקר בה רגשי מרדות, מצטרפת לחוגים מהפכניים של הנוער היהודי, מלחמת הדורות בין אבות לבנות, במשפחות הסגורות בפני כל חידוש שהוא, מביאה בעקבותיה קרע עם ההורים, מרידות וסבל נפשי.

בעקשנות קדושה וקדוה, שאינה יודעת ליאות ורסיון ודיים, נלחם האבא, בעל ידי הזהב, מלחמת הקיום ולומד את "סוד הצמצום" של כלכלת הבית לכל פרטיו, בימות החול עד לתם ותפוחי אדמה ובשפת הדחק יוצאים ידי חובת אכילה, בלי לחם, וכגודל סבלה וענותה של המשפחה כן רבה עקשנותה ואגרעותה, אבא-אמא בוכה לבה של שיינה ב זכרונותיה, שהשקיעו כל כך הר" בה מרץ, למלא את נפשם כי ירעבי, מסרחק של שנים למדה להבין את כאבם וצערם של הורים שנידונו לסבל, למקורות מחיה דוללים וחרבים ושאינם מבינים לנפש בהם שאינה רוצה להתחתן עם בחור קשיש בהרבה ממנה אבל מסודר ושאלת הפרנסה לא תעביר אותה מעולם על דעתה...

החיים דורסים ברשעות את החלשים והכושלים, ועל כן יש לשנות את החיים, כך מחליטת הבנות הצעירות, הן משתדלות למסוד ככל האפשר את האור מה מצויאות הצנומה, מהיו של שיגרא, ומהו האור אם לא השתלמות, למודים, עבודה, וככל שמעמיקה אי שביעה הרצון כן גדלה העקשנות, הרצון העז להתגבר על תקלות החיים, הרצון ליצור חיים חדשים, לא חי רווחה, אלא חי יושר, חיים מקוריים, מלאי פסטות וחום, אתבה ומסירות, מתגבר ומתחשל הרצון להתרחק מפאטנה והמנוה של דרך המלך ולהתפרץ ולצאת לעולם מתחנות, כך נשללת העולכת הדרך לארץ-ישראל.

בספר פרטים מאלטים, הערות תוארות על חי האנכי לוסיה היהודית ברוסיה הצארית בראשית נחשול התגורה התמונית לארצות הברית, ועל ראשית התנועה המהפכנית היהודית ברוסיה של שלחי המשטר הצארי, תקופת תח" הוות המפלגות הציוניות הסוציאליסטיות הפועלי ציון בצפון אמריקה וכן תיאור של הצעדים הראשונים של העליה החלוצית מארצות הברית לארץ-ישראל לאחר מלחמת העולם הראשונה.

שיינה מסרת אי-אילו קודם סאפיה של גולדה אחי-תה, רצונה החוק, מונה החריף וכשרותנותיה להתגבר על מכשולים הובלסו כבר בימי ילדותה הצעירים, לפי דברי שיינה, "סוגה הרכה של גולדה בימי צעירותה, החיים החיוכים, המאונים אלה את אלה".

מוקדם מאד היתה גולדה אישיות משפחה, בגיל רך נמשכה לפעילות ציבורית, מעולם לא נרתעה לאחור מתכניות שקבעה לה כי אם צעדה לפנים בצעדי-בסחון, כשהמכשולים משמשים לה כוח דוחף ומעורר וכל אשר תרבינה התלאות והתקלות כן תצמצם רווחה וכן יגדל כשי רון עבודתה ומסירותה.

גולדה היתה זו שהניעה את אחותה הבכירה לעלות לארץ-ישראל, צעד, שדרש בשנת 1921 נבחרה יתירה, שיינה עם שני ילדיה הקטנים (בעלה שמאי נשאר באמ"ר ירקת, כדי לדאוג לפרנסת המשפחה) יחד עם גולדה ובחור לבה עלו לאחר פלטולי דרך קשים וארוכים, וכשי הוצע לגולדה לכתן כמורה לאנגלית בגימנסיה, "הרצליה" היתה תשובתה: "באתי לארץ-ישראל לעבוד ולא להורות את הספה האנגלית"... היא ובעלה נתקבלו כחברים במחשבות, לפני היגותם הכתבה מרחיבה מצוות העבודה והיקון הנפש על ידי התכוננות לקראת עתיד געלה בארץ-ישראל, עתיד של יצירת אדם חדש ומברת הדרשה, בלבם הביסוסים להידוש החיים בארץ-ישראל, לתקו מתה הכלכלית והרוחנית עלו לישראל שחי אהיות הלוי צות, שמותן היתה התחדשות ושבוניגון העצמי ובדמותן המיוחדת השתלבו כל אחת לפי דרכה במסכת היצירה של מדינת-ישראל, לאחת מאהיות ענדה האומת את הכתר: ראשי-משלהת-ישראל.

בבואה רוחנית נקרא ספר הזכרונות, שבו משתקפת נפש אנושית בעלייה ובמיטב סגולותיה.

"שמשון" ב"הבימה"

• עדה הוויז'נלס

ההיסטוריה, מעין המסכו של שמשון סיכי התניך, החי מוקף איבים, ומטיב העקידה וההקרבה בהיסטוריה היהודית, רק "שאלותיה שוכב באמבוס" כדי לבדוק את גודל אמונתו בו — נראית בעיני מלאכותית ומאולצת בסימבוליות.

סיפור המעשה קטנט ונוקב: במשפחתו של מנוח (אברתם בן-יוסף) ואשתו חנה (שושנה דואר) במושב, שלושה בנים, התאמים דוד ויהונתן והצעיר שמשון (ליאור ייני), ההורים מתכננים את עתיד בנייהם להשתל" בות במסק, אך דוד נופל במלחמת השחרור, יהונתן — במלחמת קרש ואילו שמשון — מתעורר ברמת הגולן במלחמת ששת הימים, דרך שמשון אנו עדים בשלש-בב במיכלול היחסים, שהיו בין בני הבית, בינו ובין חבריו, שעמם היה בכלל הסחרי, יוסי (אילן תורן) ואמלג (בני עמרני) וליחסים שבינו לבין יודיתו לכן העריסה, הסר (תמר ספיבק).

הבימרי הדל של דוד לויך מעלה את הסצינות על במה חסופה כשהשחקנים יושבים סביב, דוגמת התיאטרון האוונגרדי, שנעשה כבר לפני שנים, ונראה כאן כשהרון הקל ביותר להתמודדות עם הבמה, הצד החיוני העיקרי שבערב, היה משחקם הכן והטוב מאד של אברתם בך יוסף בתפקיד האב ושל שושנה דואר כאם חנה, ליאור ייני כשמשון — היה מאופק ונזהר שלא לגלוש לפאתיות, אך מוכן, שאין לו שליטה על הטקסט של המחזאי, בני עמרני, אילן תורן וממר ספיבק — היו קרקטיים, קטעי המוסיקה של מיכאל סבל נעימים, אך הצלצולים הי סוכירים פעמוני כנסייה — מיותרים, לטעמי.

(תמוחה: יואל מוסיגוון, בימוי: דוד לויך, תפאורה ותלבושות: שלמה ויתקין, תאורה: מיכאל ליברמן.)

לזכותו של יואל מוסיגוון יאמר, שהוא משתדל להעלות על הבמה מחוות והוי אקטואליים, הנוגעים במיכלול הנושאים, המזורים הלך בלתי מפרד מחיינו היוסיוטיים, וטוב שתואסרדון מוכן להעדיף מתוה ישראלי על איה מחזה נחות וזר, כמחזאי ישראלי, אין מוסיגוון תלוש מהציאות המעסיקה וסוחפת אותו כמו את כולנו, והוא מנסה להביא אל הצופים פרקי חיים כביטוי להשקפתו ותפיסתו, מבלי להוש בצורך של מימד סרספקטיבי לבעיות טריות וכאובות, השותתות עדיין דם, כך עשה בשעתו גם במחזהו "בערבות הנגב", שנכתב לאחר מלחמת השחרור ועורר תגובות סעורבות של הסתיגות או הודדות אצל צופיו.

אינני רואה פסול בעצם העלאת מחזה אקטואלי הכתוב היטב, אפילו הוא נוגע בציפור הנפש, אדרבא, אך הליקוי במחזה "שמשון" איננו בנושא שנבחר, אלא בדרך הטיפול בו, מבנהו הדרמטי הגולש למעין רפורטז'ה, דרך הרבה סצינות פלש-בב, המספרות את סיפור העלילה, הטקסט נראה לי מואץ וכאילו תפור סלאים של שיחת רגשניות, המסוננות בעיקר, לנגן" על נימי הנפש הי דואבים של קהל שכול מקורביו, הבכי הנשמע מדי פעם באולם, יק חיוק בי הרגשה זו, לא חלילה שאסור לדעת במחזה, אלא שקשה לי להשתחרר מהתחושה, שזו היא כוונתו העיקרית של המחזה, תפיסתו של מוסיגוון את דמותו של שמשון בן ימינו, שהוא טבעת בשרשרת

ספר על חגים ומועדים

א. מ. הרמן

הספר "שבת ומועדים בארץ" ל"ש. פיקר * הוא המשך לספרו "תפילה בארץ". שהופיע בשנת תשכ"ב. בדומה לספר הראשון מרחיב המחבר את היריעה וזן באריכות, שאונה מקובלת, על הרבה עניינים צדיקים. שהם מחוץ לגדר הספר עצמו והקשר הוא לזמן. לכיפה שעל הראש הקודם 8 עמודים (עמ' 57-64). לסיפוח ורעיון, היינו נרעיונים — סיפוח שלם (עמ' 206-207). לעדלידע 6 עמודים (עמ' 329-334). לאחד במאי מוקדשים 20 עמודים (עמ' 406-425). וכדומה.

בספר מדובר על מנהגי האשכנזים וגם על מנהגי הספרדים במועדים השונים. המחבר משתדל להתאים, עד כמה שהוא רואה אפשרות לכך, את מצוות התורה ואת המנהגים המקובלים לדרך החיים החדש בארצנו. כמו כן הוא דן במועדים החדשים, כגון יום השואה והגמולה יום העצמאות. ואפילו הראשון במאי. פיקר יודע, כי נחרבו בדתנו בעידנים שלאחר הראשונים של אותם הדורות עד לכמה פתאומים איסורי עשיות והנאות מעל ליכולת הנתונה לבני אדם בני חורין בארצם

* ש. פיקר, "שבת ומועדים בארץ", הוצאת ספרים ה. נימן, ירושלים-תל-אביב, תשכ"ט.

תערוכות

מוזיאון בית דיונגוף

האוסנות הגראפית מוכרת לנו עוד מתחילתו של הצירי החשוב הגרמני דויר, הוא העלה את תחילתו לרמה חשובה. אחריו באו תחילתו של רמברנדט, וכן ציורים אחרים בני תקופתו. גם בתחילתו רמברנדט נמצא את הפרטים החשובים, שיש ביצירותיו האחרות, במשך הזמן נשכחה דרך ביטוי זה, ורק לפני כעשרים שנה חזרו

חיתוך עץ מתערוכת האומנות הפינית

האמנים ליצור בסטה הגראפי. בתקופה האחרונה אף נערכות תערוכות רבות, הן בארצות הויז והן בארצנו, ובחן מוענות עבודות גראפיות, גם בתחום זה של אמנות יש צורה ביטוי שונה, כגון, תחילת על נחושת, חיתוכי עץ, הדפסי אבן ועוד ועוד. בכל דרך יש סכניקות שונות, ובתקופה האחרונה הלכה והשתכללה הסכניקה, ועל ידי כך הוציאו לביצורים חשובים ומהנים.

בתערוכה זו במוזיאון בית דיונגוף מציגים שנים עשר אמנים פינים צעירים עבודות גראפיות, גם בפיגלנד התחילה להתעורר המסכה הגראפית רק אחרי מלחמת העולם השנייה, זו היתה תקופה, שהאמנים היו סגורים, העבודה במסגרים גדולים היתה קשה עליהם, ואו התחילו לעסוק בתחילת, המסורת של האומנות הגראפית בפיגלנד התחילה בטא ה-18. בתקופה זו הם היו מוסחים בביצוע הסכני של התחילתים, הם היו מקבלים את הצורך לתחילת, ואמניהם היו מוציאים אותו אל הפועל, אולם בשנת 1895, כשהאמן הלאומי שלהם, אקסלי גלאן קאלאלה, ערך מסעות ברחבי אירופה ולמד מעמיתיו

לעמוד בהם" (עמ' 48). והוא מוצא סיבה לכך: לחסן את דתו (של העם) יותר ולהצביע לפניו תריס בפני גידול הסכנה, שארבה לו, להיטמטע בין הגוים" (עמ', אבל עם כל הבנתו למקורש בעמנו הוא מציע בכל זאת לנגן בשבתות ובמועדים, נגינת עוגב" (עמ' 106). וכן הוא מציע: "בשבת וחגי ישראל... יהו בני בית משלנו קובעים עיתים ארוכות לשיבת בית, בכך יהו הם מתעל-ים בנחותא, קוראים, מזמרים סגנונים... ימים אלה יהו לנו עתים לביקור קרובים וידידים, לטיול ולהצגה ברבים — עד שעה הליכה לכך — בהליכה ברגל, משעה עד שעתים הליכה לכך — רק בנסיעה עצמית ובשל קרובים וידידים, וביותר משעתים הליכה לכך — רק מיום-ערבם, אבל בשבת וחג לא נהא מקיימים שום תחרות, כינוס ואסיפה" (עמ' 107). בסוף הספר באה רשימה של מוצאים מודרניים בספר.

מוצאו של המחבר הישרי (יליד 1885) רצויה, וכן יש בספר רעיונות מעניינים וסקירה על הנעשה בארץ בעניין המועדים, אבל האריכות וכן הלשון המשובת, שהמחבר מצטעצע בה, אין בהן, לצערנו, לקרב את הספר לקורא, רק אדם המסוגל להתגבר על מכשולים אלה יוצא נשכר.

באנגליה ובגרמניה את הסכניקות השונות של האומנות הגראפית החדשה — כשהור למולדתו התחיל ליצור את חיתוכי העץ שלו, שנושא הוא מהאפוס הלאומי הפיני — קאליוואלה" — וכן נושא אחר, שגם בו יש מהדרסטיה הוא: 'ידה קוטפת את פרח המוות, יצירה זו שימשה פירוק ליגונו של האמן במות בתו הקטנה, חיתוכי עץ אלה השפיעו על האמנים הפינים, ועל ידי כך גם הקים לו דרך ממשית, בתחילת המאה העשרים התחילו אמנים צעירים להתעניין באומנות הגראפית, הם התאגדו, ואימנות זו הלכה והתפתחה, במחצית שנות ה-40 היתה בפיגלנד פריחה האומנות הגראפית, האמנים הצעירים הדרשו את מנעיהם עם אמני אירופה ואמריקה, וערכו תערוכות בחלקי תבל שונים.

תערוכה זו, שהיא הראשונה אצלנו של אמנים פינים, מסקפת רמת יצירתם של אמנים צעירים רציניים, הצובי דים ויוצרים בסטה האומנות הגראפית, אפשר למצוא בתערוכה זו סכניקות שונות, ודרך-מהשבה שונה, בטכניקות נמצא, שרובם עוסקים בתחילתים בנחושת או אבץ, יש תחילתים, המבוצעים בקורים ישרים וגואומטריים, ויש המבוצעים בסכניקה של ה"אקוה-סינסטה", היצירת שטחים רחבים וגוני שחור אפור שונים, ישנם חיתוכי עץ רבים, בסכניקה זו הצטיינו הפינים זמן רב, וכן נמצא הדפסות מסי רבות, מוכן, שבתערוכה זו אין מוצגים אמנים רבים, אלא רק שנים-עשר אמנים צעירי, אבל היא עשויה לשקף את הנעשה בארץ זו, ונעים

לפגוש אמנים אלה במוזיאון שלנו, ונקמה, שנראה עוד תערוכות סמדינה זו.

מינה בליך

"לימוד ויצירה"

יוסף שה-לבן

אחד הנושאים רבי-העניין בקובץ שלפנינו, הוא הוראת השירה בבית-הספר; אין הדבר קל כל-יעקור, גם משום שאין שיטה אחת בלמידה הזו; כל שיר מבקש דרך משלו, ואין סתכנות אחת בלמידת השירה, עם זאת מצויה המורה להקצות מקום נרחב לחומר השירי, שומה עליו להתור בלימוד הזה, לעורר את הילדים, שבמסגרת יתלחטו ניצוצי התורה השירית, שירגישו מהנשגב שבו שיר וזיכורו את המוסגב האנושי הכלול בו, ושיאזינו לצלילים הלשוניים.

המחבר מדגיש, שעל המורה להתאים גישה לשיר, הקרובה לגיל הילד; בכיתות הנמוכות והבינוניות ידרוש המורה: קריאה טובה של השיר, הדורה כלשהו לנרעיו האמנותי, וייפיע לחזיה שירית אמיתית, לא כן הדבר בכיתות הגבוהות; כאן יש לתורות שירה בשני מסלולים מקבילים:

1) במסלול העניני — ונושא המרכזי, הרקע של הזמן והמקום, גם במסלול זה יש להקפיד, קודם כל, ביצירת חזיה שירית, שכן היא בלבד עשויה להכשיר גם את הבנת הרעיון; פעולת השיר תהא היוזרת, אם תיעד ההתרגשות שבלב וההשתתפות הספונטאנית.

2) במסלול השירי-אמנותי, בחינת, אמנות לשם אמנות, הסגולה האמנותית המיוחדת של השיר מביאה אתה תביעה למורה; שומה עליו לדעת את כל צדדיו הגלויים והצפוניים של הערך השירי.

המחבר מבהיר את שאלת החיבור בכיתות היסוד, לדעתו, פעולות-כתובה, הנעשות מתוך חוסר רצון, מקור ין, על הרוב, לא בחוסר יכולת של הילד, אלא בחוסר נכונות מצד הילד, האפשרות להביע קיימת, אך הנכו-נות, התשוקה הפנימית להבעה, חסרה לא פעם, ודאי, דרושים אימונים ודרוש טיפוח היכולת של הילד, אך בראש ובראשונה עוסדת כאן קריאתו של המתנך לפיתוח נכונות הילד, שומה על המתנך לעודד את הילד, כדי שיגבר על המעצרים הנפשיים הכלליים, שמקורם, לעי-תים, בתקופה קודמת לבית הספר, וכאן אימור א, בלום, שהחיבור החפשי בכיתה הוא אחד הגורמים המסייעים הראשוניים בכיוון הזה, כי באמצעות החיבור החפשי ניתן למתנך לעזור לילד לגלות ולמצוא שוב את שפת השירה, לעורר אמן בלבו לפעילותו, המחבר מציין את השיבונו הרבה של החיבור הקולקטיבי כדרך לחז-נוך חברתי ראוי לשפו.

בעשרת הפרקים שבספר ניתנו הערות המארות סקוריות רבות-משקל בהוראת הלשון והספרות בבית הספר היסודי.

* "לימוד ויצירה", פרקים בהוראת הלשון והספרות, מאת אורי בלום, הוצאת, תרבות והינוך" ת"א.

יריד הספרים הבינלאומי בירושלים

מ. ירושלמי

אילונייה של ארץ ישראל ולתצוגת ספרי אמנות שהוגשו, במסגרת התחרות הבינלאומית של מוזיאון ישראל ל-יצוב הספר האמנותי.

ראש עיריית ירושלים מ. ט. קולק, הדגיש בדברי ברכתו, כי יריד הספרים הבינלאומי בא לחזק קשרי תרבות בין עמים ולענות על צרכיו המתפתחים של ענף המ-ירות והדפוס, עדות להצלחת היריד בתחום זה מהווה העובדה כי מאות בתי הוצאה, ברחבי תבל, הוציאים ומשתתפים ביריד 1969 — אף נוספו להם רבים אחרים, ראש העיר הדגיש כי רבת תולדתו ליצירות שילוב בין הסופטציאל האינטלקטואלי והסכני של מדינת ישראל לבין ענף

במעמד כבי נשיא המדינה, שר המשפטים ש. שפירא, ראש עיריית ירושלים מ. קולק, הוסר אינגאניו סילונה, מ. ברנשטיין יורל התאחדות הוצאות ספרים בישראל, פרוסי לאה גולדברג, ה. גורי, ואלפי צופים, אשר נדשו את אולם בניני האומה בירושלים, התקיים ביום ו', כ"ס אדר תשכ"ט (19.3.69) סכס סתיות יריד הספרים הבינלאומי ה"4 ותעקת, פרס ירושלים" לחירות האדם בחברה לטופר אינגאניו סילונה.

יריד ועדת הקבע של יריד הספרים, מ. ט. קוברסקי, פתח את הטקס והדגיש, כי ביריד זה ניתנה תשומת לב מיוחדת לתצוגת ספרים הקשורים בחקר התנ"ך וארכי-

ספרות ואמנות

הצוות מציינים, שעיקר עבודתם התינוכית, שנשאה בדבר, היתה בין ילדי בתי-הספר, הם קיבלו את ההוראה בדבר חסכון ברצינות ועזרו בהרבה בחיסכון במים היקרים. הודות לעבודה הצוות ירדה צריכת המים באילת ב-40%, ולמרות הגידול המתמיד באוכלוסייה ובמספר התיירים היתה לפת-הצריכה ב-1968 נמוכה ב-25% מזו של שנת 1965.

ומגוונים מקבלי הפרסים הם מכל שטחי העבודה והיצירה. ואינך יכולה שלא להתרגש בעלות על הבמה וגג מתישבי מפר יחזקאל, דבורה דקלום בר, הם זכו בפרס על מפעל חיים: גביות משק הקלאו מבוסס ומסומן במשך כמעט יובל שנים, ומסבירה דבורה: „אינני חושבת, שאני זכאית לפרס, הרי חונכנו מאז בואנו ארצה לעבודה וכך אנו מסיימים, אך אם יוכל הפרס לעזור להיגוד הדור הצעיר לעבודת כליים מסורה כדאי לקבל את הפרס, ונציגי צוות העובדים במסגרת של בית-הספר החקלאי מיסודה של מועצת הפועלות, עירוף במדרה סקבלים את הפרס על עבודת צוות מסורה, על פרויקט עבודה גבוה ועל הישגים סקצוניים בולטים, שירותי המטבח במסד מצטיינים בחיסכון מירבי בכוח אדם וברמה גבוהה של ביצוע, ותלמידי המוסד הרבים גאים על העובדים ורואים בהם דוגמה אישית.

ושלוש כלות הפרס הצעירות והנאות עשו את הרכן בעבודה המתחלפת בחרישה, בעבודה פשוטה, לא מענינת ולא מרשבת, הח' יעודית מיטון מאפקים אף היתה מועמדת לפיטורים על איתאמסה, הן עברו את כל הדרך הקשה של עבודת עובדות ללא קצוצות הבכוחן הן, וכן בעזרתם של האחראים במפעלים, שבהם הן עובדות, הגיעו להפגלת סכונות, לקביעת תפוקה הביאו כבוד למפעלים, הן מהוות דוגמה לכוונות הרבים הנגזרים בעבודת המפעלות, שהיובים לנלות אותם, כדי להעלות את המנות ולהפיק מן את מלוא התועלת בפיתוחו של המפעל.

חח' ישוה סבאג, מנהלת הסעודה בבית החרושת, ככלי ישראל" בשדרות, המקבלת את הפרס על הישגיה המקצועיים בביצוע בדיקות אלקטרוניות ומיכאניות כמכלים המיוצרים במפעל, מספרת על עצמה בפשטות: „לפני המש שנים נשלחתי ע"י מזכיר הנוער העובד ללישכת העבודה לנער ולמש לבית החרושת, המקצוע התחיל למסוך אותי ואני כל הזמן עובדת על עצמי ומשתדלת ללמוד ולדעת, לשמחה ילד, והשני בדרך, היא איתנת את המקצוע, שמוסיף לה כבוד ונותן לה סיפוק עצום, ובעלה המלווה אותה בחיך מוסיף: „זה לא רק הכבוד שלי אלא של כל שדרות“.

יהודית מיטון, המוללת מבית החרושת „אופאר" מאשר קים, מייצרת כמעט בשיעור כפול מאשר כל פועלת ממוצעת, המבצעת בין 1800-2200 קישורים במסגרת, ואחיה של יהודית גאה על אחותו על התפוקה הגבוהה ביותר בסלילת חוטי כיתנה.

ושולמית מלכה, המשמשת אתגר לצלמים הרבים, העיר בדת בבית-החרושת „איסך בקרית-גת, הנה „קטלוגיסטית" — עובדת עלידי מכונת קטל — זכתה בפרס על תפוקה גבוהה ועל תרומתה בקליטה עובדות חדשות וקיצור משך ההדרכה תוך כדי עבודתה, ואמה של שולמית אומרת: „הפרס הזה מביא שמחה לכל המשפחה, כולם בשיכון ובקרית מברכים אותי במול טוב ומביאים לי הרבה מתנות ולא ידעתי ישולמית שלי היא כל כך חשובה“.

ואשתו של הח' א, גרגוב מקוארטיב „שלב", שזכה לחתנות על ניצולת גבוהה ביותר של מכונת טרד כבדה ועל בלאי נמוך של צטיגים חלקי חילוף לחתנת: „אני כל כך התרגשתי; זהו משעור שיחידים זוכים ואשרי הזוכה“.

עם סיום הטקס המרשים הרגשה, יסאן, במולדת הגבוהה, הולכים ונוצרים סיפורים, הם נוצרים בפרדסים, בבתי החרושת, במפעלים, על הכבישים והסינמטום, והגיבורים של יצירות חיים אלה הם הפועלים, הערות, המומחים, המצטיינים במסירות, באחריות וברצון על להתקדם וליצור.

הוא אף הזכיר אשמת הנצרות שמאורע היסטורי זה חל באיחור כה רב „ואחרי מעשי טבה כה רבים“.

את דבריו סיים פר סילונה בהזכירו גורלם המר של פליטי מלחמת ישראל-ערב „אשר מצבם החמור עד לקצה הייאוש עקב ניצולן המדיני של המדינות השכנות וצביעותן של האומות המאוחדות“.

לאחר מסכת הנאוטים ומסירת מגילת הפרס ע"י ראש העיר מר ט, קולק למר אינגאציו סילונה — ערכו הן משתלפים ובראשם נשיא המדינה, סיוד בתצוגות אשר באכסדראות בנייני האומה.

זוטות מן היריד

כאמור, התקיימו עד כה 3 ירידים בשנים 1963, 1965, 1967 ותאחרת, הרביעי, מצוי עתה בעיצומו, כי 25 מדינות משתתפות בו, הדגל ה-26 הינו דגל ארגון האומות המאוחדות שלו תצוגה במקום.

הספר הקטן ביותר המוצג ביריד שייך לראש עיריית ירושלים וכולו סנטימטר מרובע, הוא הודסס במגנצא לפני 500 שנה ומסר לראש העיר כשי על ידי ראש עיריית מגנצא.

ביריד לא רק מוצגים ספרים אלא אף... מודפסים בו, דבר זה נעשה במכוונת דפוס עתיקה בת כ-250 שנה (היא עדיין פועלת!), מכונה זו הובאה מהייל על ידי עולה חדש מאוסטרליה — מר שמואל גור.

המחלות והירידים, הוא קידם בברכה, בשם הבירה את מאות המילים מחוץ לארץ ומתארץ אשר לקחו חלק ביריד.

את דבריו סיים ראש העיר בברכה המה למר אינגאציו סילונה אשר „לרבים מאתנו הוא האיר את דרך חיינו, שר המשפטים מר ש, שפירא, בירך את המעמד בשם ממשלת ישראל וציון ייחודם של סיפורי סילונה והקשר הנפשי של ישראל — עם הספר — ליצירותיו“.

את נימוקי חבר השופטים הקרא הסופר ח, גורי (השופטים הם: ד"ר ש, אביגורי; המשורר ח, גורי וע, זוסמן).

אינגאציו סילונה :

„חירות האדם בחברה — נושאם של כל ספריו“ בדברי תשובתו אמר אינגאציו סילונה בהתרגשות, כי אכן הנושא „חירות האדם בחברה“ הוא נושא של כל ספריו החל מ„פונטאטורה“ ועד „לחם ויין“, שכן הוא התמיד להציג קורות של אדם המתמודד עם מנגנון פוליטי וחברתי לרדני.

סילונה הזכיר כי במשך שנות נלותו הארוכות בשוויץ התהדק קשריו עם היהדות, באותן שנים ובמיוחד לאחר 1933, היתה צירוף, בה שכן, לטקום מעבר ומיון לרבות פליטים וכך יכל לשמור על תלאתיהם ושרירות הרדנות והדיקטטורה.

בניסוח חד משמע, שבודאי יעורר הד בקרב רבים מתאינטלקטואלים האירופיים, הדגיש פר סילונה כשילון נסיונות ישוב היהודים לטיניהם בבירובידואן או במאוגס"ק משום ש„עם ישראל מתבסס על קשר אורגני בין אדם, דת וטריטוריה ששורון יהיה לא להכיר בו“...

„הכבוד שלי הוא הכבוד שלך“

• שיה ברקאית

גאה בשם חברי אנשי העבודה, ושזכו בפרסי ההסתדרות, אני טודים על שההסתדרות הכירה במאמציינו התענוז ליום הזה“.

הקהל הרב שמילא את האולם בזמן הטקס התניני היה מורכב מכל צבאי הקשת של פועלי ישראל ומשפחותיהם, חתני הפרס באו בליווי נשותיהם, ילדיהם והוריהם, מזכירי מועצות הפועלים מנהלי מפעלים, מנהלי עבודה וראשי המועצות המקומיות, שלוו את חבריהם לעבודה ואורחי סקימנותיהם בתשואות, במתנות ובדפסעות שמחה וברכות סקרוב לב, לחיצות ידיים, נשיקות וזילופים ליוו את החתנים, ובעיקר את הכלות, במשך כל הזמן, הח' פנתה ברנס פועל הקלאו מרשפון, שהיה אחד מ-21 מקבלי הפרסים בשנת הארבע עשרה לחלוקת הפרסים תיי ההסתדרות „סחבי“ לבמת הנשיאות לקבלת הפרס את אשתו, האשה הביישנית, אם ל"י ילדים והשניו בדרך, לא הסכימה לעלות על הבמה ובעלה הפציר בה: „הכבוד שלי הוא הכבוד שלך“, זה היום הגדול של המול שלי והך חלק בכל, את דואנת לי ולילדיים, הפרס הוא גם שלך כמו שלי, אכן זכה פנתס על תפוקה גבוהה ביותר בקטיף פרי הדר, הפולה באחוזים רבים על הישגי העובדים המנטים, הוא זוכה להערכת רבים על חריצותו והתמדתו, ובנו של החתן, עמסו, תלמיד כיתה ד', אומר בביישנות: „אבא שלי פועל מצויין ואני אשתדל להיות תלמיד טוב“, ואמו של בעל הפרס מוסיפה: „הילד שלי נותן לי את הכבוד הגדול ביותר“.

ובנו של החתן חיים בטן, עובד המועצה מאור יהודה, שזכה בפרס על המצאת מקוריות ויעילות ברשת תביוב ובמסך לטיהור השפטים בא בריוצה מבית-הספר וקרא: „הבאתי את העיתון של אבא שלי, בכל הכיתות בבית הספר חילקו עתונים עם התמונה של אבא המרשים סיפור על אבא, ניביר העבודה, שזכה בפרס, כל הילדים ליוו אותי הביתה ואני שמח עם אבא“.

ועזות העובדים במפעל המים כאילת זכה בפרס על הישגים הבולט בביצוע הכנית כוללת של התקנת אביורים תוסכי מים והדרכת הורשבים בשימוש היעיל בהם, חברי

(לחלוקת פרסי העבודה)

את הטקס הנאה, שנערך לכבוד חתני פרס העבודה בבית לסק פתח הח' י, מיל, יושב ראש המחלקה לאיגוד קצועי כך:

יום חלוקת פרסי העבודה הוא הג ההסתדרות ולציבור העובדים, חתני הפרס וכלותיו משפטים טופח בתבונה ספיים, בכישר הסצה ודובקותם למשימה ותולמים לחיזוק כלכלת מדינתנו“.

המזכיר ההסתדרות הח' א, בקר ציון בברכתו לסקבלי הפרס: „בעצם עומדים לפני ההסתדרות שני יעדים, לקדם את המסק ואת הפועל כאחד, יעדים אלה יבוצעו רק ע"י השתלטותו המקצועית של כל פרט ופרט, ליתבול תמישיו של ההסתדרות נרחיב את פרס ההסתדרות, שהוא עתה מפלי כלבד (יחיד מקבל מענק 400 ל"י וצווה — 750 ל"י), נחתור לפרס פמשי, שיוכל לאפשר מצטיין השתלמות מקצועית ממשית, שיתיישב על ספסל הלימודים וילמד והינתן סילנה לקיום משפחתו, רק בקידמו של הפועל ערומה לחברת עבודה במדינת ישראל, השר י, אלמוגי עמד בברכתו על ההסרה להעלות את התפוקה הלאומית העולמית, שהמסק הוא נשק והפריון הוא ביטחון, עם, שבניו ידעיים כך לתנן על מולדתו חייב לגלות תושיה ויוזמה במישור העבודה, כדי שגנוע לעצמאות כלכלית, עלינו למזג את המוח היהודי עם השריונים הנורמליים של עם במולדתו, העם העובד בעידן החדש של היועשה של מדינת ישראל וישפע מהרצון הנעלה והמסירות הבלתי מוגבלת של חתני הפרס ונצווה את העד השני הכלכלי לבטחון מדינת ישראל“.

לאחר הקראת שמות החתנים ע"י יושב ראש ועדת הפרסים, הח' חיים טתן, ענה בשם הזוכים בפרסים הח' ד"ר נ, מלר, מנהלו של בית החולים „השרון“, המסיים דוגמה בחריצותו ובכשרו ועל הישגיו הרפואיים והתמדתו הנדירה:

„ברגע הראשון לא חשבתי, שאני האדם המתאים להודות בשם כל החתנים מקבלי הפרסים, אך בעצם אנו, כל העובדים בשטחי העבודה השונים, מלווים זה את זה, אני

בנק הפועלים בע"מ

אבל על מות

ראש המשלה

לוי אשכול ז"ל

חברי "אגד"

אבלים עם כל בית ישראל

על מות

ראש משלת ישראל

לוי אשכול ז"ל

בית "מקורות" מרכז ראש

באבל עמוק

על מות

לוי אשכול ז"ל

ראש המשלה

הוגה הרעיון של חברת מים לאומית, מייסד מקורות ומנהלה הראשון, ראש משפחת המים הישראלית, החלוץ, יוצר ומבסס ההתישבות החדשה, מנהיג העם במלחמותיו על חירותו וקוממיותו.

יחד עם כל בית ישראל

אבלים על מות

ראש ממשלת ישראל

לוי אשכול ז"ל

בית "הארגז"

אבלים על פטירתו

של ראש המשלה

לוי אשכול ז"ל

יהא זכרו ברוד

מרכיבים

מפעלי מחכת בע"מ

על פטירתו של

בחיר האומה
ראש המשלה

לוי אשכול ז"ל

אבלים ודואבים

שיכון עובדים

תל-אביב, רח' ליאונרדו
דה וינצ'י 21, טל. 250211

על

ראש המשלה

לוי אשכול ז"ל

שאינו

אבלה עם כל העם

ת על בע"מ
תעשית עז לבוד

על מות לוי אשכול

ראש ממשלת ישראל

מבחריו בניו של העם, ממייסדיה וראשיה של תנועת העבודה ומדגולי קברניטיה של המדינה

אבלים יחד עם כל בית ישראל

"תגמולים"

של העובדים בעיריית
תל-אביב-יפו

אגודה שיתופית בע"מ

על מות

לוי אשכול

בונה חלוץ ומיישב

אבלים

מועצת פועלי

מעלות-תרשיחא

על לוי אשכול

ראש ממשלת ישראל

כי אינו

אבלים

"הלואה וחסכון"
תל-אביב-יפו

בית קואופרטיב "דן"

אגודה שתופית לתחבורה צבורית

עומד דום,

מזועזע ורכוז ראש עם מות

ראש הממשלה

לוי אשכול ז"ל

בעודו במלוא תנופת העשיה והיצירה

על פטירתו
של
בחיר האומה

ראש הממשלה

לוי אשכול ז"ל

אבלים ודואבים

הנהלת חברת
"שמן"
וצבור העובדים

אנו אבלים עם עם ישראל
על מות ראש הממשלה

לוי אשכול ז"ל

ממיסדיה ומנהליה
הראשונים של חברתנו

ניר בע"מ
ועובדיה

<p>מועצת פועלי בני ברק וצבור הפועלים אבלים ושדוים בצער על פטירתו של ראש הממשלה לוי אשכול ז"ל המוזכרות</p>	<p>תושבי אבן יהודה אבלים ודואבים על פטירתו של ראש הממשלה לוי אשכול ז"ל</p>	<p>מועצה מקומית אור יהודה אבלה יחד עם כל בית ישראל על פטירתו של ראש הממשלה לוי אשכול ז"ל</p>
<p>מועצת פועלי הרצליה וצבור הפועלים אבלים על מות ראש הממשלה לוי אשכול ז"ל המוזכרות</p>	<p>אבלים יחד עם כל בית ישראל על פטירת ראש הממשלה לוי אשכול ז"ל מועצה מקומית הוד השרון</p>	<p>יחד עם כל בית ישראל אבלים ומרכינים ראש על פטירתו של ראש הממשלה לוי אשכול ז"ל צופית מושב עובדים</p>
<p>אבל כבוד ירד על פועלי נתניה עם מחזנו של ראש ממשלתנו לוי אשכול ז"ל מועצת פועלי נתניה</p>	<p>בצער וביגון על פטירת ראש הממשלה לוי אשכול ז"ל שרויה מועצת פועלי כפר יונה</p>	<p>יחד עם כל בית ישראל אנו אבלים על מותו של ראש הממשלה לוי אשכול ז"ל ועומדים דום לזכרו רשפון מושב עובדים</p>
<p>צבור פועלי עפולה אבל יחד עם כל בית ישראל על מחזנו של ראש הממשלה לוי אשכול ז"ל מועצת פועלי עפולה</p>	<p>אבלים עם כל בית ישראל על פטירת ראש הממשלה לוי אשכול ז"ל מועצת פועלי חולון</p>	<p>אנו מרכינים ראשנו על פטירתו של ראש הממשלה לוי אשכול ז"ל כפר יהושע</p>
<p>על מות ראש הממשלה לוי אשכול ז"ל אבלה מפלגת העבודה סניף ראשון לציון</p>	<p>על מות המנהיג הדגול לוי אשכול ז"ל ראש ממשלת ישראל אבלה מועצת פועלי בתים</p>	<p>על פטירתו של בחיר האומה ראש הממשלה לוי אשכול ז"ל אבלים ודואבים כפר ברך</p>
<p>מועצה מקומית עמק חפר אבלה על פטירת ראש הממשלה לוי אשכול ז"ל חזה ומגשים ליכוד העם במלחמה ושלוה</p>	<p>אנו מבכים את פטירתנו של ראש הממשלה לוי אשכול ז"ל מועצת פועלי רמת גן-גבעתיים</p>	
	<p>ציבור פועלי פתח-תקוה אבל על מותו של לוי אשכול ז"ל ראש ממשלת ישראל מועצת פועלי פתח-תקוה</p>	

פועלי ירושלים

עיר הבירה

אבלים על מות

לוי אשכול ז"ל

ראש הממשלה

מועצת פועלי ירושלים

סולל בונה

אבן וסיד

„המשביר המרכזי“ ושלוחותיו בירושלים

קרן ביטוח לפועלי בנין

קרן ביטוח לפועלים חקלאיים

בנק הפועלים — ירושלים

„תנובה“ מרכז בע"מ סניף ירושלים

„הסנה“ חברה ישראלית לביטוח בע"מ ירושלים

„יזרום“ — „פניקיה“ — ירושלים

„מבטחים“

אגודת הצרכניות

„יהב“ ירושלים — נזיהרט מנהל

„המהפך“

דפוס קואופרטיב „אחוח“

לשכת המס — מחוז ירושלים

המשביר לצרכן — ירושלים

נעלי ירושלים בע"מ — המשביר המרכזי

רדמונד אמקור — ירושלים

קואופ' לעבודות עץ בע"מ — ירושלים רוממה

יחד עם כל בית ישראל

וצבור הפועלים

אנו אבלים

על מות

ראש הממשלה

לוי אשכול ז"ל

הנהלת מבטחים

מוסד לביטוח סוציאלי

של העובדים בא"י

המשביר המרכזי

מבכה יחד עם כל בית ישראל

את פטירתו של ראש הממשלה

לוי אשכול ז"ל

מבוני ההתישבות העובדת מראשי תנועת הפועלים

ומאחורה, קברניט גדול לעם ישראל בימי בניך ומלחמה

לשכת ראש הממשלה

אבלה ביום השלושים

לפטירתו של ראש הממשלה

המנוח

לוי אשכנז ז"ל

עטופי גון

ביום השלושים למותו

של ראש הממשלה

לוי אשכנז ז"ל

הסוכנות היהודית לא"י

מפלגת העבודה הישראלית

אבלה ביום השלושים

לפטירתו של

ראש ממשלת ישראל

לוי אשכול

ממניחי יסודות תנועת העבודה:

ממייסדי המדינה ובונה:

ממרחיבי ההתישבות:

יוצא בראש מערכותיה ועומד בראשה

חשד: ישראל כהן

הפועל הצעיר

שבועון מפלגת העבודה הישראלית
כרך כ
שנה ששים ושתיים

דמי החתימה לשנה:

בארץ - 15 ל"י

בחול - 18 ל"י

גליק בודד - 50 א"י

גליק כשול - 75 א"י

כתובת המשרכת וההנהלה

תל-אביב, רח' הירקון 110

טלפון 241351, ת. ד. 3414

מס' בנק הדואר, 41731

תל-אביב-יפו
TEL-AVIV-JAFO

שולח - P.P.
103